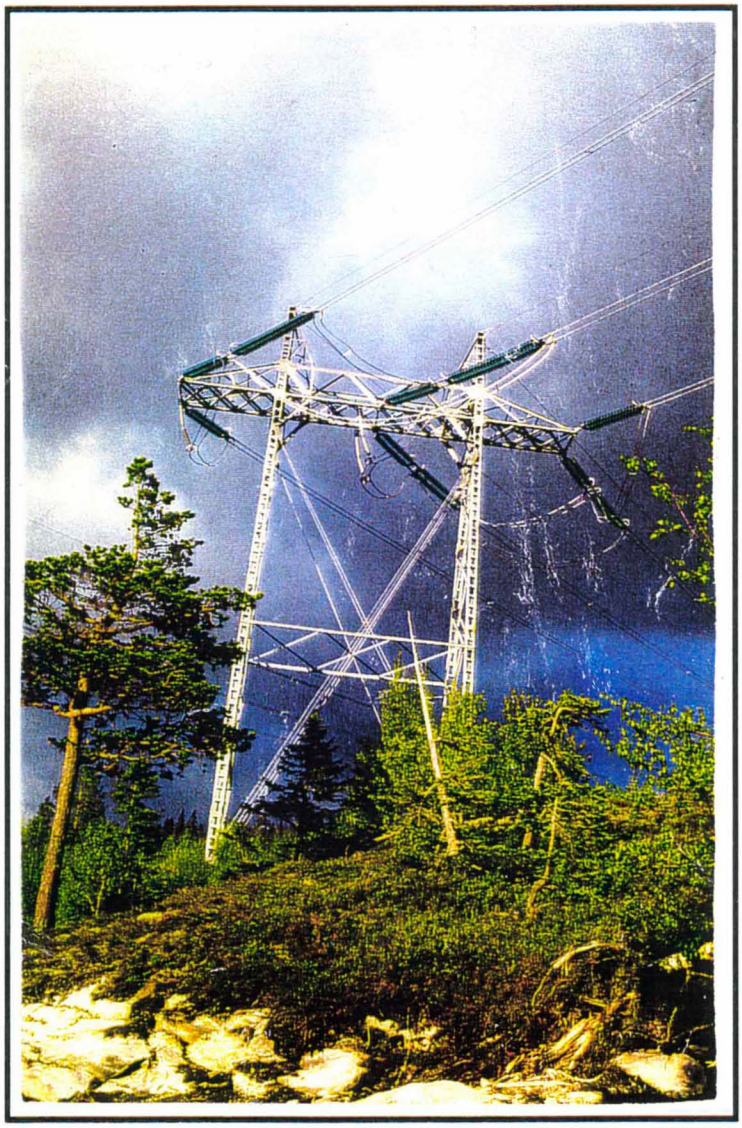
NVE
NORGES VASSDRAGS-
OG ENERGIVERK

NORGES
VASSDRAGS- OG ENERGIVERK
BIBLIOTEK

Ketil Grasto (red.)

SKILLE MELLOM MONOPOL- OG KONKURRANSEUTSATT VIRKSOMHET

Erfaringer fra møter med 19 energiverk.

ENØK- OG MARKEDSAVDELINGEN

PUBLIKASJON

Nr 15
1996

NVE
NORGES VASSDRAGS-
OG ENERGIVERK

TITTEL Skille mellom monopol- og konkurranseutsatt virksomhet. Erfaringer fra møter med 19 energiverk.	**PUBLIKASJON** 15/1996
	DATO 11.06.96
FORFATTER Ketil Grasto (red.)	ISBN 82-410-0264-5
	ISSN 0802-2569

SAMMENDRAG

Energiloven innebærer at produksjon og omsetning av elektrisk energi er konkurranseutsatt og omsetningen er dermed markedsbasert. Overføring av kraft er derimot karakterisert av et naturlig monopol. Naturlige monopoler bør fra et samfunnsøkonomisk synspunkt reguleres. Dagens regulering av nettmonopolene innebærer at overføringsvirksomheten får full kostnadsdekning inkludert en normal avkastning på kapitalen.

Energiverk som har både kraftoverføring og kraftproduksjon/ omsetning eller annen konkurranseutsatt virksomhet vil kunne ha et insentiv til å feilfordele kostnader og/ eller inntekter mellom virksomhetsområdene for å oppnå et høyest mulig overskudd totalt sett. Forskriften til energiloven stiller derfor som krav av det opereres med et regnskapsmessig skille mellom nettvirksomhet og annen virksomhet.

NVE har ved besøkskontroll av i alt 19 energiverk ønsket å foreta en kvalitetsvurdering av hvordan kravet til regnskapsmessig skille etterleves. Hovedkonklusjonen er at kravet til regnskapsmessig skille synes tilfredsstillende ivaretatt. De fleste av de kontrollerte energiverkene har imidlertid et forbedringspotensiale både innenfor organisering og økonomistyring av virksomheten. Realisering av dette forbedringspotensialet vil forbedre kvaliteten på det regnskapsmessige skillet.

EMNEORD /SUBJECT TERMS
Energiverk
Monopolkontroll
Kryssubsidiering
Regnskapsmessig skille

ANSVARLIG UNDERSKRIFT

Jan Moen
Avdelingsdirektør

Kontoradresse: Middelthuns gate 29
Postadresse: Postboks 5091, Maj.
0301 Oslo
Telefon: 22 95 95 95
Telefax: 22 95 90 00
Bankgiro: 6003 06 04221
Postgiro: 0803 5052055
Org. nr.: NO 970 205 039 MVA

Bl. 1011

Skille mellom monopol- og konkurranseutsatt virksomhet

Erfaringer fra møter med 19 energiverk

Innholdsfortegnelse

BAKGRUNN 2

BEHOVET FOR KONTROLL AV ENKELTVERK 2

MÅLSETTING 2

METODIKK 3

ERFARINGER FRA KONTROLLBESØKENE 3

VEDLEGG 1 5

VEDLEGG 2 6

VEDLEGG 3 7

BAKGRUNN

Norges vassdrags- og energiverk - NVE - regulerer netteiernes tariffer for overføring av kraft med hjemmel i energiloven med forskrift. Forskriften til energiloven fastslår at overføringstariffene skal fastsettes slik at de gir netteier kostnadsdekning samt en rimelig avkastning på investert kapital. NVEs «retningslinjer for beregning av overføringstariffer» beskriver nærmere hvilke kostnader som kan belastes nettvirksomheten og dermed overføringstariffen.

Den samfunnsøkonomiske begrunnelsen for å regulere vilkårene for overføring av kraft er at overføringsnettet er å anse som et naturlig monopol. Uten en form for regulering vil dermed tariffene for kraftoverføring kunne bli høyere enn hva som er ønskelig sett fra samfunnets side.

De aller fleste netteiere (energiverk) i Norge driver en eller annen form for konkurranseutsatt virksomhet i tillegg til den monopolregulerte nettvirksomheten. De aller fleste energiverk har kraftomsetning. Mange energiverk har også en større eller mindre kraftproduksjon i tillegg til nettvirksomheten. Enkelte energiverk har fjernvarme som en del av den totale virksomheten. Fra et samfunnsøkonomisk synspunkt er det mindre påkrevet med regulering av konkurranseutsatt virksomhet da markedet vil sørge for en riktig ressursallokering. Energiloven har dermed lagt opp til et skille mellom monopol- og konkurranseutsatte funksjoner i energiverkene. Netteierne er således gjennom forskriften til energiloven pålagt å operere med et regnskapsmessig skille mellom monopol- og konkurranseutsatt virksomhet.

BEHOVET FOR KONTROLL AV ENKELTVERK

Energiverkene får med gjeldende regulering av nettvirksomheten kostnadsdekning inkludert avkastning på investert kapital. Innenfor konkurranseutsatt virksomhet derimot er energiverkene selvsagt ikke garantert at inntektene gir kostnadsdekning. Med denne konstellasjonen kan det dermed være et insentiv for energiverkene til å overføre kostnader eller inntekter mellom nett og annen virksomhet slik at det totale overskudd blir størst mulig. Kryssubsidiering er benevnelsen på feilaktig henføring av kostnader eller inntekter mellom virksomhetsområder. I følge energilovens forskrift og NVEs «retningslinjer for beregning av overføringstariffer» er selvsagt kryssubsidiering ikke tillatt.

MÅLSETTING

NVE har ut i fra forskriftens og retningslinjenes krav om et regnskapsmessig skille mellom monopol- og konkurranseutsatt virksomhet ønsket å foreta en vurdering av hvordan kravet til regnskapsmessig skille etterleves i praksis. For å realisere denne målsettingen har det vært nødvendig for NVE å kontrollere det enkelte energiverk, med vekt på en vurdering av organisering og økonomistyring.

METODIKK

NVE har i løpet av høsten 1995 og våren 1996 kontrollert i alt 19 energiverk, jfr vedlegg 1 som viser hvilke energiverk som er gjennomgått. Energiverkene er blitt varslet om et kontrollbesøk i brevs form, hvor følgende hovedmålsettinger er blitt trukket opp:

- forbedre NVEs forståelse av energiverket, herunder målsettinger, effektiviseringsplaner, hovedaktiviteter knyttet til virksomhetsområdene, organisering av virksomheten samt kostnads- og inntektsstruktur.
- få innsikt i energiverkets styring av virksomheten, herunder budsjett/ resultatansvar samt rutiner og systemer i økonomistyringen.
- avdekke hvilke tiltak/ rutiner som er iverksatt for å sikre at kravet til regnskapsmessig skille mellom monopol- og konkurranseaktiviteter er tilfredsstillende ivaretatt.

Kontrollarbeidet er i hovedsak blitt gjennomført gjennom 2-dagers møter hvor representanter fra NVE har møtt ledelse og ansvarlige for økonomifunksjonen i energiverkene. Møtene er blitt gjennomført på basis av en nærmere angitt arbeidsplan, jf vedlegg 2.

Ved valg av energiverk har NVE lagt vekt på flere forhold:

- størrelse på energiverket
- omfanget av konkurranseutsatt virksomhet i forhold til monopolvirksomheten
- geografisk spredning

På grunnlag av møtene har NVE i etterkant utarbeidet rapporter for det enkelte energiverk som oppsummerer NVEs inntrykk. Rapportene er vedlagt i alfabetisk rekkefølge under vedlegg 3.

ERFARINGER FRA KONTROLLBESØKENE

Det er vanskelig å trekke entydige og klare konklusjoner for bransjen som helhet basert på de erfaringer som er høstet ved en gjennomgåelse av 19 selskaper. Enkelte forhold av generell karakter kan allikevel trekkes fram:

- Organiseringen av energiverkene reflekterer i all hovedsak behovet for at oppgavene skal løses på en mest mulig rasjonell måte - gitt de virksomhetsområder som inngår. Det er således ikke behovet for et klart regnskapsmessig skille mellom monopol- og konkurransevirksomhet som har vært avgjørende ved organiseringen av selskapet. Med den forutsetning at kraftomsetning, kraftproduksjon og eventuell annen virksomhet skal være en del av energiverket, har ikke NVE funnet vesentlige forhold av negativ karakter knyttet til selve organiseringen.

- Generelt sett er det NVEs oppfatning at organiseringen og økonomistyringen i energiverkene gir et tilfredsstillende regnskapsmessig skille mellom monopolvirksomhet og annen virksomhet. NVE finner generelt sett ikke grunnlag for å

anta at inntekts- eller kostnadsfordelingen på energiverkenes ulike virksomhetsområder er beheftet med vesentlige feil.

- Kompetanse, ressurser, systemer og dokumentasjon for å ivareta økonomistyring synes gjennomgående bedre i større energiverk enn i små. Samtidig er større energiverk «flinkere» til å utnytte NVEs «retningslinjer for beregning av overføringstariffer» til egen fordel hvor det foreligger muligheter for dette. De mindre energiverkene synes å være mer tilbakeholdne i så henseende.

- Internprising av varer og tjenester kan synes noe mangelfullt dokumenert i form av skriftlige interne avtaler.

- Når det gjelder kostnader knyttet til måling, avregning og fakturering har NVE registrert at energiverkene har tolket NVEs retningslinjer noe forskjellig. NVE vil vurdere å endre retningslinjenes ordlyd på dette punktet.

- Dagens kundeinformasjonssystemer synes ikke på en fullt ut tilfredsstillende måte å håndtere skillet mellom overføringsinntekter og energiinntekter.

- Anleggsregister som viser en detaljert oversikt over energiverkets anleggskapital er sjelden etablert som er integrert del av økonomisystemet. Med de høye kapitalkostnader som er forbundet med kraftoverføring finner NVE en slik manglende kobling noe betenkelig.

- Revisorer med ansvar for flere energiverk synes å være mest oppdatert på NVEs regelverk med tilhørende konsekvenser for energiverkets økonomi.

VEDLEGG 1

Oversikt over kontrollerte energiverk høsten 1995 og våren 1996

Aust-Agder Kraftverk

BKK

Buskerud Energi AS

Hedmark Energi AS

Troms Kraftforsyning

Bærum Energi AS

Hamar-Regionen energiverk

Oslo Energi AS

Tafjord Kraftselskap

VEDLEGG 2

Arbeidsplan ved kontroll av energiverk

1. BESKRIVELSE AV VIRKSOMHETEN OG ORGANISASJONSFORHOLD

- Gjennomgang av virksomheten og de resultatområder virksomheten er inndelt i, herunder hovedaktiviteter knyttet til resultatområdene samt kostnads- og inntektsstruktur.
- Hovedutfordringer framover - målsettinger og planer for effektivisering
- Gjennomgang av selskapets organisering og organisasjonsplan.
- Gjennomgang av ansatte/årsverk på de ulike resultatområder og fellesfunksjoner.

Anslag effektivt tidsforbruk: 2 timer

2. ØKONOMISTYRING

- Beskrivelse av økonomi-/regnskapssystem. Gjennomgåelse av interne styringsrutiner, herunder ansvarsfordeling og konteringsrutiner.
- Er det utarbeidet en form for "Økonomihåndbok" slik at all aktuell informasjon, beskrivelser, rutiner, etc. er lett tilgjengelig for de ansatte?
- Benyttes EnFos anbefaling i henhold til Økonomihåndbok vedrørende kontoplan og konteringsbegreper (flerdimensjonal kontoplan)?
- Beskrivelse av budsjetteringsrutiner og budsjettansvar. Gjennomgang av disse herunder oppfølging og behandling av budsjettavvik.
- Hvilke særskilte rutiner/tiltak praktiseres for å sikre at kravet til regnskapsmessig skille mellom monopol- og konkurransevirksomhet er tilfredsstillende ivaretatt?
- Beskrivelse av interne rapporteringsrutiner

Anslag effektivt tidsforbruk: 4 timer

3. GJENNOMGANG AV REVISJONSRAPPORTER/-ANTEGNELSER

Rapporter, notater etc fra selskapets revisor gjennomgås for å avdekke om selskapets revisor har kommentarer til punkter som er av betydning for å skille monopol og konkurranseutsatt virksomhet. Revisjonsrapporter for 1992 - 1994 gjennomgås. Dersom det er praktisk mulig bør det gjennomføres en samtale med selskapets revisor.

Anslag effektivt tidsforbruk: 1 time

4. BALANSESTYRING

Prinsipper for vedlikehold av balansen, med vekt på

- Aktivering kontra kostnadsføring
- Fordeling direkte anleggsaktiva
- Fordeling av felles anleggsaktiva
- Fordeling av aktiva på virksomhetsområder
- Anleggsregister

Anslag effektivt tidsforbruk: 2 timer

5. REGNSKAPSREGISTRERING - KOSTNADER

Fordeling av direkte driftskostnader på resultatområdene gjennomgås:

- Lønn
- Kraftkjøp/kjøp av overføringstjenester
- Andre driftskostnader
- Avskrivninger

Fordeling av indirekte driftskostnader og felleskostnader gjennomgås:

- Hvilke kostnader dreier dette seg om
- Dokumentasjon og valg av fordelingsnøkler
- Hvordan behandles sekundære driftsinntekter som:
- Inntekter fra innmating av kraft
- Inntekter fra utkoplbar overføring
- Inntekter fra reaktiv effekt dersom dette utfaktureres
- Tilknytningsinntekter, leieinntekter etc.
- Inntekt fra annet arbeid som nettvirksomheten utfører

Anslag effektivt tidsforbruk: 3 timer

6. REGNSKAPSREGISTRERING - INNTEKTER

Rutiner for henføring av inntekter og kostnadsreduksjoner:

- Hvordan henføres inntekter til de ulike virksomhetsområder?
- Hvordan henføres kostnadsreduksjoner til de ulike virksomhetsområder? F.eks:
- Refusjoner knyttet til lønnskostnader
- Refusjoner knyttet til forsikringsoppgjør
- I hvilken grad foretar man felles utbygginger med andre f.eks Televerket?
- Hvordan behandles refusjoner for bygging av felles anlegg, så som felles kabelgrøft etc

På hvilket grunnlag skjer inntektsføring f. eks. når det gjelder monopolinntekter - er dette på grunnlag av eksakte beregninger/fakturering eller kun estimater?

Anslag på effektivt tidsforbruk: 1 time

VEDLEGG 3

Rapporter fra everksbesøk

NVE
NORGES VASSDRAGS-
OG ENERGIVERK

RAPPORT

Kontrollhandlinger overfor energiverk

Gjennomgåelse av Statnett SF

6. - 7. juni 1996

1. INNLEDNING 2

2. OPPSUMMERING OG KONKLUSJONER 2

3. ORGANISERING 2

3.1 Beskrivelse av selskapets virksomhet 2

3.2 Organisering av selskapet 2

3.3 Målsettinger 3

4. ØKONOMISTYRING 3

4.1 Generelt 3

4.2 Kontoplan 4

4.3 Budsjettering og rapportering 5

4.4 Fordeling av felleskostnader 5

5. BALANSESTYRING 5

6. SAMTALE MED REVISOR 5

1. Innledning

Formålet med NVEs kontrollbesøk var å gjennomgå organisering og økonomistyring i Statnett SF for å kontrollere den regnskapsmessige og organisatoriske avgrensningen mellom nettvirksomhet og konkurranseutsatt virksomhet.

Deltagere fra Statnett SF: Jørn Remmen, Gro Ballestad og Ingrid Eivik.

Deltagere fra NVE: John Cock, Tor Erik Olsen og Ketil Grasto

NVEs vurderinger fremkommer i sin helhet under kapitel 2 «Oppsummering og konklusjoner». Øvrige kapitler inneholder ingen vurderinger eller subjektive uttalelser fra NVEs side, men er kun ment å være refererende i forhold til de momenter som fremkom under møtet. I den grad det skulle forekomme faktiske feil eller mangler ved refereringen, ber vi om at dette blir kommentert.

2. Oppsummering og konklusjoner

Organisering og økonomistyring i Statnett SF synes på en god måte å ivareta kravet til et klart regnskapsmessig skille mellom monopol- og konkurransevirksomhet. Dokumentasjon av rutiner, prosedyrer og rapporter tyder på at Statnett SF jobber målbevisst for å oppnå bedre kostnadskontroll på alle organisasjonsnivåer.

Anleggsregister er pr i dag ikke etablert som en integrert del av økonomisystemet. Det er NVEs oppfatning at et anleggsregister som er fullt ut integrert i økonomisystemet vil gi bedre datasikkerhet samt muliggjøre en bedre balansestyring.

3. Organisering

3.1 Beskrivelse av selskapets virksomhet

Statnett SF er i prinsippet et rent nettselskap, og virksomheten omfatter dermed i hovedsak monopolaktiviteter. Statnett SF er eid 100% av den norske stat, og har eierskap, drift og vedlikehold av ca 80% av sentralnettet, gitt dagens utstrekning av sentralnettet. Selskapets hovedfunksjon er å overføre kraft fra produsenter som mater inn på sentralnettet til regionalnettselskaper og andre større kunder som tar ut kraft fra sentralnettet. Statnett SF har ansvaret for å ivareta og administrere en sentralnettsordning som pr i dag består av 40 anleggseiere.

Statnett SF eier i tillegg 50% av Nord Pool ASA som organiserer det norsk-svenske kraftmarkedet. Nord Pool ASA er organisert som et eget AS. Statnett SF har også en internasjonal virksomhet som er organisert i et eget AS. Statnett International AS har som formål å utnytte Statnett SFs kompetanse og ressurser i eksterne oppdrag.

3.2 Organisering av selskapet

Statnett SF er organisert i 5 divisjoner med tilsammen 887 ansatte (842 årsverk). I tillegg kommer som nevnt Statnett International AS og Nord Pool ASA (50% eid). Selskapet har sentrale staber for organisasjon, økonomi, informasjon samt en stab for administrerende direktør. De 5 divisjonene er som følger:

- Kabeldivisjonen: 4 ansatte som ivaretar avtaler om kabelutbygging og eierfunksjon i selve prosjektfasen.
- Teknologidivisjonen: 50 ansatte som ivaretar engineering-delen av selskapets virksomhet. Kraftledninger, elektroteknikk og kabelteknikk er hovedarbeidsområdene.
- Kraftsystemdivisjonen: 55 ansatte som har ansvaret for systemutvikling, konsesjoner, miljø, vern og sentralnettsfunksjonen. Ansvaret for tariffering, måling og avregning av kraftoverføringen i sentralnettet ligger dermed også her.
- Nettdriftsdivisjonen: 396 ansatte som «eier» og driver nettet. Systemdrift og telematikk er også viktige funksjoner. Nettdrift er inndelt geografisk i region Sør-Norge, region Midt-Norge og region Nord-Norge. Nettdriftsdivisjonen leier ut sine sentralnettsanlegg til Kraftsystemdivisjonen som tarifferer nettjenestene. Regionalnettsanleggene leies ut til eksterne kunder.
- Anlegg- og vedlikeholdsdivisjonen: 311 ansatte som står for bygging av nyanlegg, vedlikehold av linjer samt transportfunksjonen. Divisjonen er i prinsippet konkurranseutsatt og selger tjenester til hovedsaklig Nettdriftsdivisjonen.

3.3 Målsettinger

De økonomiske mål for konsernet kan oppsummeres slik:
- 30% egenkapitalandel
- likviditet tilsvarende 15% av omsetning

Nettdriftsdivisjonen har følgende (separate) målsetting:
- Kapitalavkastning lik NVEs maksimalrente
- Reduksjon i påvirkbare kostnader med 2% reelt pr år.

Statnett SFs entreprenørvirksomhet opererer med mål om 2,5 - 3% overskuddsgrad.

Kraftsystemdivisjonen som har ansvaret for sentralnettsfunksjonen opererer med følgende målsettinger:
- Nullresultat over år, dvs. ingen over- eller underdekning
- Tariffreduksjon over tid (gitt tilfredsstillende leveringssikkerhet og -kvalitet). Det arbeides med å definere bedre hva som er en riktig leveringskvalitet og -sikkerhet.

Stabene har en målsetting om 2% kostnadsreduksjon pr år.

4. Økonomistyring

4.1 Generelt

Organiseringen av Statnett SF er ment å reflektere behovet for at oppgavene skal løses på en mest mulig rasjonell måte. Således vil kostnader som er en del av monopolvirksomheten være spredd på mange divisjoner; avgrensningen mellom monopolaktiviteter og konkurranseutsatt virksomhet har dermed ikke vært det avgjørende hensynet ved organiseringen av selskapet.

Budsjett- og kostnadsansvar nedover i organisasjonen er et sentralt virkemiddel i den økonomiske styringen av Statnett SF. En konsekvens av organiseringen og behovet for å rendyrke kostnadsansvar og skape nærhet til kostnader er internavtaler/ internfakturering. Hver divisjon har separat resultat- og balanseoppstilling. Divisjonene kunne dermed i prinsippet være organisert som egne aksjeselskaper.

Et viktig prinsipp i styringen av selskapet er at alle organisasjonsenheter skal forholde seg forretningsmessig til hverandre. Konkurranseprinsippet skal brukes internt. Nettdriftsdivisjonen som «eier» av anleggene har en bestillerfunksjon.

Selskapets strategi -og målprosess er en integrert del av budsjettarbeidet. Dette anses som helt nødvendig for å kunne prioritere og se sammenhenger mellom mål og resultater.

Det regnskapsmessige skille i forhold til den organisatoriske inndelingen av Statnett SF kan oppsummeres i nedenstående tabell:

Forretningsområde	Resultatområde NVE	Divisjon	Internforetak
Felles	**Felles**	Staber	**Stab**
Drift egne anlegg	**Drift egne anlegg**	Nettdrift	**Region Sør, Midt og Nord**
	Øvrig	Kabeldivisjonen	**Kabel**
Entreprenør	**Øvrig**	Anlegg- og vedlikehold	**Anlegg**
			Transporten
	Øvrig	Teknologidivisjonen	**Teknologi**
Sentralnett	**Sentralnett/ utl.hand.**	Kraftsystemdiv.	**Kraftsystem**

4.2 Kontoplan

Statnett SF benytter økonomisystemet Horisonten som gir stor fleksibilitet og mange muligheter med hensyn til definering av kontobegreper (kontostreng). Alle divisjoner og staber i Statnett SF benytter Horisonten.

Sentrale kodeplaner i kontrostrengen er:

- Art
- Kategori (interne elimineringer)
- Sted (kan angis på ulike organisasjonsnivåer)
- Prosjekt
- Aktivitet (nettdrift)
- Anlegg (arbeidsoperasjoner)
- Objekt (fysisk)

Rapporter fra økonomisystemet kan skreddersys etter behov.

4.3 Budsjettering og rapportering

Budsjettprosessen skjer i dag «top-down», dvs. at strategiprosessen leder til en intern prioritering som resulterer i budsjettrammer. Divisjonene og organisasjonsenheter på lavere nivåer må budsjettere og prioritere innenfor rammene. Budsjettprosessen er iterativ. Når endelig budsjett er fastlagt og styrebehandlet ligger budsjettet fast for hele året. Endrede budsjettforutsetninger fanges opp gjennom utarbeidelse av prognoser. Slik sett gir prognosene signaler om endringer, mens selve budsjettet ligger fast. Budsjettet periodiseres på månedsbasis.

Rapporteringen skjer gjennom månedlige resultatrapporter fra hver divisjon samt for datterselskaper. Totalrapport for konsernet utarbeides sentralt. Tilsvarende rapportering finner sted på investeringssiden. På alle organisasjons- og rapporteringsnivåer fokuseres det på analyse av avvik i forhold til (det periodiserte) budsjettet.

Budsjettansvaret er desentralt og knyttet til lederansvar og budsjettområde.

4.4 Fordeling av felleskostnader

Samlede felleskostnader utgjør omlag 160 mill kroner. Felleskostnadene dreier seg i hovedsak om stabskostnader, FoU, og forsikringer. Det er utarbeidet individuelle fordelingsnøkler for de ulike kategorier av felleskostnader.

5. Balansestyring

Anleggsregister er etablert i et eget system utenfor økonomisystemet. Det skjer imidlertid en automatisk overføring av avskrivninger fra anleggsregisteret til økonomisystemet.

Alle investeringer over kr 15000,- aktiveres under følgende forutsetninger:

- Levetid over 3 år
- Forlenger anleggets økonomiske levetid
- Øker kapasiteten i anlegget

I praksis kan det være vanskelig å avgjøre om en utgift skal aktiveres eller kostnadsføres.

Statnett SF har gjennomgått sine anleggsverdier og registrerte anleggsobjekter. Statnett SFs konklusjon er at den fastsatte åpningsbalanse er beheftet med feil. En omfordeling mellom linjer og stasjoner vil være nødvendig.

6. Samtale med revisor

Statnett SF benytter Coopers & Lybrand som revisor. Revisor har godt kjennskap til NVEs retningslinjer og de økonomiske og regnskapsmessige konsekvenser av disse. Revisor utarbeider blant annet et såkalt «management letter» som går til ledelse og styre 1-2 ganger årlig. Også her fokuseres på forholdet til NVEs retningslinjer.

NVE
NORGES VASSDRAGS-
OG ENERGIVERK

RAPPORT

Kontrollhandlinger overfor energiverk

Gjennomgåelse av Tafjord Kraft

03.06 - 04.06 1996

2 INNLEDNING 2

3 OPPSUMMERING OG KONKLUSJONER 2

4 ORGANISERING 2

4.1 Beskrivelse av selskapets virksomhet 2

4.2 Målsettinger for nettvirksomheten 3

4.3 Organisering av selskapet 3

5 ØKONOMISTYRING 3

5.1 Kontoplan 4

5.2 Budsjettprosessen 4

5.3 Økonomiske rapportering 4

5.4 Kostnadsfordeling og inntektsfordeling 5

5.5 NVE-rapportering 5

6 SAMTALE MED REVISOR 5

7 BALANSESTYRING 5

2 Innledning

Formålet med NVEs kontrollbesøk var å gjennomgå organisering og økonomistyring i Tafjord Kraft for å kontrollere den regnskapsmessige og organisatoriske avgrensningen mellom nettvirksomhet og konkurranseutsatt virksomhet.

Deltagere fra Tafjord Kraft: Dag Olav Tennfjord, Asbjørn Nilsen

Deltagere fra NVE: Ketil Grasto og Knut Matre

NVEs vurderinger fremkommer i sin helhet under kapitel 2 «Oppsummering og konklusjoner». Øvrige kapitler inneholder ingen vurderinger eller subjektive uttalelser fra NVEs side, men er kun ment å være refererende i forhold til de momenter som fremkom under møtet.

3 Oppsummering og konklusjoner

For å fordele henførbare kostnader mellom avdelingene i Tafjord Kraftselskap brukes et sett av uformelle og tildels ikke dokumenterte avtaler. NVE ser at denne formen for internprising gjør kontroll og etterprøvbarhet vanskelig. Interne transaksjoner bør i størst mulig grad formuleres gjennom skriftlige avtaler, med redegjørelse for kostnads- og prissetting.

Det er NVEs inntrykk at Tafjord Kraftselskap gjennomfører et godt regnskapsmessig skille gjennom økonomistyringen, og organiseringen av selskapet.

4 Organisering

Tafjord Kraft er organisert i de tre divisjonene: Energi, nett og miljø. Stabsfunksjoner er Administrasjon, informasjon og verneleder.

Antall årsverk fordeles som følger:

- Stab + adm. dir.: 12
- Energidivisjonen: 43,5
- Nettdivisjonen: 26
- Miljø: 15

4.1 Beskrivelse av selskapets virksomhet

Tafjord Kraft er et interkommunalt selskap eid av 8 kommuner på Sunnmøre og to i Romsdalen. Største eier er Ålesund kommune med 54,6 %.

Selskapets virksomhetsområder omfater:

- Utbygging, produksjon og salg av energi.

- Eierskap og drift av nettanlegg.
- Drift av Ålesund forbrenningsanlegg.
- Enøk-virksomhet.

Samlet midlere produksjonsevne utgjør 1,1 TWh.

Nettanleggene består i det alt vesentligste av regionalnett på høyt spenningsnivå, Selskapets distribusjonsnett består av et nett med 100 abonnenter i Tafjord.

Av en samlet inntekt på 340 mill kr (1994), stammer 246 mill kr fra kraftproduksjonen.

4.2 Målsettinger for nettvirksomheten

Administrasjonen ønsker å etablere selskapet som et AS. Det er likevel ønskelig å ha nett og produksjon under samme paraply, for å utnytte samdriftsfordeler.

Det er en målsetning å redusere de påvirkbare kostnadene med 15 % over en periode på tre (1994-97) år. Målsetningen fremkom etter en benchmark-analyse utført av Hartmark Iras.

4.3 Organisering av selskapet

Energidivisjonen er organisert i følgende seksjoner:

- Drift / vedlikehold Tafjord
- Produksjon / kraftomsetning
- Plan / Utbygging

Nettdivisjonen består av følgende Seksjoner:

- Vedlikehold
- Elektroplanlegging
- Data / svakstrøm
- Gruppesentralen

Miljødivisjonen har de to seksjonene Enøk og Fjernvarme.

Divisjonene søker å utnytte ledig kapasitet ved å tilby tjenester både internt og eksternt.

5 Økonomistyring

Arbeidet med å fremskaffe økonomisk informasjon ivaretas i hovedsak av leder av administrasjonsavdelingen (stab) og seksjonsleder for økonomi.

Tafjord Kraft benytter økonomisystemet Ergosoft, som omfatter Budsjettering, regnskap og fakturering. Manuelt anleggsregister er etablert utenfor økonomisystemet. Et edb-basert anleggsregister er bestilt fra energidata, og skal implementeres i løpet av 1996.

Det er ikke utarbeidet egen økonomihåndbok, eller en annen samlet dokumentasjon over økonomirutiner.

Innkjøpsansvaret er ikke sentralisert, men styres gjennom formaliserte beløpsgrenser og innkjøpsansvar.

Det praktiseres et sett av uformelle, tildels muntlige avtaler om kjøp og salg av tjenester mellom avdelingene som i liten grad er dokumentert.

5.1 Kontoplan

Tafjord Kraft baserer seg i hovedsak på EnFOs anbefaling til kontoplan for energiverk.

Strukturen i kontoplanen er illustrert i tabellen under.

Konto	Ansvar	Anlegg	Objekt	Aktivitet
xxxx	xx	xx	xxxx	x
Eks: 6710	21	-	7210	2
Art, må fylles ut	Ansvar må fylles ut	Anleggsdel kan fylles ut	Objekt må fylles ut	Aktivitet må fylles ut

Ansvar og objekt definerer entydig skille mellom monopol og konkurranse.

5.2 Budsjettprosessen og økonomiske rapportering

Budsjettprosessen starter hos seksjonsledere, som budsjetterer ansvar, art og objekt ned på laveste nivå.

Budsjettet periodiseres ned på månedsnivå.

Budsjettene går deretter til divisjonssjefene, som godkjenner, eller eventuelt melder tilbake endringer. Etter godkjenning av divisjonssjefer sendes videre til adm. dir. Det av adm. dir. godkjente budsjettforslag sendes til styre og representantskap.

Det godkjente budsjettet er endelig, og kan ikke revideres i løpet av året. For å ta hensyn til endrede forutsetninger benyttes prognoser.

Budsjettene følges opp gjennom flere typer rapporter: månedsrapport på seksjonsnivå som sendes til seksjons- og divisjonsledere, og månedlig lederrapport på divisjonsnivå som oppsummerer hovedposter.

Kvartalsrapport sendes til adm. dir. og styret, med skriftlig forklaring på avvik fra budsjettet.

Halvårsregnskap sendes blant annet til Oslo Børs.

5.3 Kostnadsfordeling og inntektsfordeling

Direkte henførbare kostnader og inntekter, havner automatisk på riktig virksomhetsområde gjennom konteringen. Når det gjelder ikke-henførbare kostnader søker man å holde disse på et så lavt nivå som mulig. Disse kostnadene er administrasjonskostnader samt kostnader knyttet til gruppesentralen. Samlet utgjør de ikke-henførbare kostnadene i overkant av 9 mill. kr (av totale nettkostnader på ca 75 mill kr).

Kostnadene ved administrerende direktør og hans stab (verneleder og infoleder) fordeles etter en nøkkel basert på totalt antall ansatte i divisjonene. Felleskostnadene i administrasjonsavdelingen deles 50-50, hvorav den ene halvparten fordeles på divisjonene etter samme nøkkel som adm. dir. kostnader. Den andre halvparten, ca 2,3 mill kr (1995) fordeles etter en nøkkel basert på antall ansatte ved hovedkontoret.

De respektive nøklene gir følgende fordelingsprosent på divisjonene:

Antall ansatte totalt: Energi 48,8 %, Nett 33,3%, miljø 17,7 %.

Antall ansatte ved hovedkontor: Energi 30 %, Nett 60 %, miljø 10 %.

Gruppesentralkostnadene fordeles med 50 % til produksjon, 50 % nett.

5.4 NVE-rapportering

Tafjord Kraft har problemer med å plassere mye av sitt kraftsalg i NVE-rapporteringen. Når Tafjord Kraft selger kraft til de lokale e-verkene, selges denne nedtransformert til 22 kV. Dette spenningsnivået er definert som distribusjonsnettnivå. I NVE-rapporteringen er det umulig å rapportere salg til andre e-verk på distribusjonsnivået.

6 Samtale med revisor

Revisor KPMG er opptatt av å kvalitetssikre NVE-rapporteringen iht regelverket, og har ingen vesentlige merknader til økonomiforvaltningen.

7 Balansestyring

Tafjord Kraft har definert en praksis for kostnadsføring vs. aktivering. Utgiften aktiveres dersom beløpet er over 100 000 kroner og driftsmiddelets levetid er lengre enn 3 år.

Åpningsbalansen ble etablert pr 1.1.91 basert på opprinnelig anskaffelse for anleggsmidlene, redusert for lineære avskrivninger.

NVE
NORGES VASSDRAGS-
OG ENERGIVERK

RAPPORT

Kontrollhandlinger overfor energiverk

Gjennomgåelse av Oslo Energi AS

21. -22. mai 1996

1 INNLEDNING 2

2 OPPSUMMERING OG KONKLUSJONER 2

3 ORGANISERING 3

3.1 Beskrivelse av selskapets virksomhet 3

3.2 Målsettinger for forretningsområde Nett 3

3.3 Organisering av selskapet 5

4 ØKONOMISTYRING 7

4.1 Kontoplan 8

4.2 Budsjettprosessen 8

4.3 Økonomisk rapportering 8

4.4 Kostnadsfordeling og inntektsfordeling 9

5 SAMTALE MED REVISOR 10

6 BALANSESTYRING 10

1 Innledning

Formålet med NVEs kontrollbesøk var å gjennomgå organisering og økonomistyring i Oslo Energi AS for å kontrollere den regnskapsmessige og organisatoriske avgrensningen mellom nettvirksomhet og konkurranseutsatt virksomhet.

Deltagere fra Oslo Energi AS:

Morten Grødahl, Konserndirektør Nett
Even Ungersness, Sektorleder Distribusjon
Ketil Wang, Konsernstab Økonomi
Rolf Gulbrandsen, Controller, Stab Nett

Deltagere fra NVE:
Steinar Vikingstad, Rådgiver, Enøk- og markedsavdelingen
Ole Tom Djupskås, Førstekonsulent, Enøk- og markedsavdelingen
Arne Martin Torgersen, Førstekonsulent, Enøk- og markedsavdelingen

NVEs vurderinger fremkommer i sin helhet under kapittel 2 «Oppsummering og konklusjoner». Øvrige kapitler inneholder ingen vurderinger eller subjektive uttalelser fra NVEs side, men er kun ment å være refererende i forhold til de momenter som fremkom under møtet.

2 Oppsummering og konklusjoner

Oslo Energis organisasjon skiller ikke entydig mellom konkurranseutsatt- og monopolvirksomhet, og det er ingen i Oslo Energi som har et entydig ansvar for den regulerte virksomheten som helhet. Oslo Energi har etablert et omfattende system med kjøp og salg av interne tjenester, samt et delegert resultatansvar. Dette bør motivere til riktige konteringer og oppfølging av egne kostnader, uavhengig av om man innehar konkurranseutsatte posisjoner eller ikke. På den annen side gjør kompleksiteten i systemet det vanskelig å få en total oversikt over belastningen på monopolvirksomheten. Oslo Energi synes likevel å ivareta energilovens krav om et regnskapsmessig skille på en tilfredsstillende måte, og organisering og økonomistyring virker tilfredsstillende med henblikk på riktig henføring av kostnader og inntekter.

3 Organisering

Oslo Energi fikk ny toppledelse i 1990. I 1991 ble selskapet divisjonalisert. Oslo Energi AS har omorganisert en rekke ganger etter dette. Den nåværende organisasjonsplanen, som presenteres i pkt. 4.3, gjelder fra 1.6.96.

3.1 Beskrivelse av selskapets virksomhet

Oslo Energi AS produserer, omsetter og fordeler elektrisk energi gjennom sentral-, regional- og distribusjonsnett. Selskapet omsetter både i engrosmarkedet og i sluttbrukermarkedet. I tillegg driver selskapet med fjernvarme, veibelysning, installasjonsvirksomhet, engineeringtjenester, Enøk og teletjenester. Det er etablert egne datterselskap for Installasjon, Engineering, Enøk og Tele. Deler av kraftomsetningen i sluttbrukermarkedet er fra 1.6.96 organisert i datterselskapet SENSA AS.

Kort om selskapet:

- Selskapet ble stiftet i 1892 som Christiania Elektricitetsværk
- Omdannet til Oslo Energi AS i 1991 med Oslo kommune som eneaksjonær
- 30 hel- og deleide kraftverk, middelproduksjon på over 7800 GWh
- 856 km linjer i sentralnettet, 11 550 km kabler/linjer i regional- og distribusjonsnett
- Nesten 300 000 kunder
- Salg til sluttbruker i 1994 var 7645 GWh. Totalt salg er omlag 10 prosent høyere enn middelproduksjonen
- Driftsinntekter på 3 504 mill kr i 1995
- Resultat etter skatt på 478 mill kr i 1995
- 1346 ansatte ved utgangen av 1995 mot 2035 ansatte i 1988

3.2 Målsettinger for forretningsområde Nett

Konsernet Oslo Energi ser følgende eksterne drivkrefter som spesielt viktige for virksomheten i perioden 1995-2000:

- Liberalisering og tilrettelegging for konkurranse for tjenester som energi, tele, vann, renovasjon, transport mv.
- Internasjonalisering som følge av nedbygging av handelshindre. Oppkjøp og sammenslåinger på tvers av landegrensene
- Miljøfokusering på ressursanvendelse, gjenbruk, estetikk
- Teknologisk nyvinning som følge av effektivitetskrav og konkurransetrykk

I strategisk plan 1995 - 2000 er målene for Forretningsområde Nett (som inkluderer fjernvarme, entreprenørvirksomhet og eiendomsforvaltning) beskrevet som følger:

- I løpet av perioden oppnå en avkastning som minst tilsvarer avkastningen på monopolvirksomheten
- Arbeide for å oppnå bedre rammebetingelser for virksomheten
- Tilfredsstille kundens krav til konkurransedyktige produkter og tjenester
- Distribuere elektrisitet til laveste enhetskostnader blant Nordens 10 største distributører
- Bli Nordens dyktigste leverandør av fjernvarme, sammenliknet med leverandører av samme størrelse
- Innføre garantier for service og kvalitet i løpet av 1996

- Etablere miljøstandarder for å forbedre det ytre og indre miljø
- Styrke konkurransekraften gjennom allianser, samarbeid eller oppkjøp i Norge og Norden
- Gi ansatte utfordringer i arbeidet og muligheter til videreutvikling for å møte nye utfordringer
- Forvalte Oslo Energis eiendommer profesjonelt, slik at eiendomsmassen som beholdes får en verdiøkning gjennom perioden. Eiendommene skal være representative og profilere konsernet positivt
- Redusere sykefraværet til 4 % innen utgangen av 1997

Målsettingene til Distribusjon i Oslo Energi AS kan sammenfattes til 3 punkter:
- Lave tariffer
- Maksimalt tillatt avkastning
- Ekspansjon

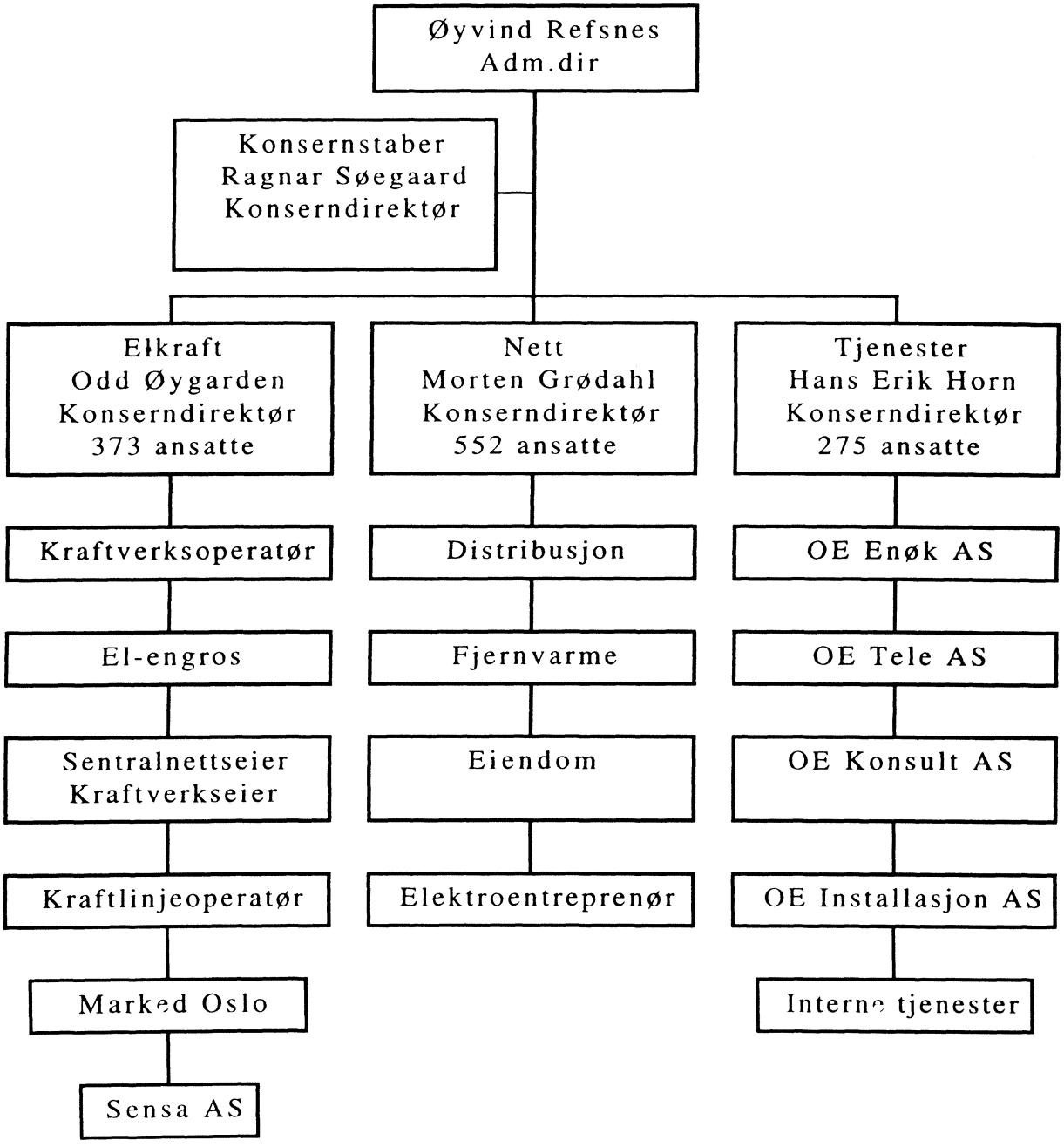
Oslo Energi ser for seg at antall nettselskaper i framtiden vil reduseres kraftig fra dagens 200 til mellom 5 og 15. Oslo Energi tror den kampen som nå utspilles i Sverige om å bli størst også vil komme til Norge. Av dette følger at motivasjonen for ekspansjon er knyttet til ønsket om å overleve og unngå å bli kjøpt opp av andre selskaper.

Oslo Energi har lenge arbeidet med effektivisering av virksomheten, i første rekke gjennom nedbemanning og organisasjonsendringer. Oslo Energi driver også aktivt med benchmarking for å sammenlikne kostnadsnivået i ulike deler av virksomheten med andre selskaper. Oslo Energi har blant annet drevet benchmarkingstudier sammen med norske, svenske, engelske og nederlandske energiselskaper og vil foreta benchmarkingstudier av konkrete delprosesser i selskapet. Gjennomsnittlig lagerbeholdning er redusert med 45 mill kr. på 4-5 år til 6 mill kr.

Oslo Energi ser det som svært viktig at eierskap utøves profesjonelt. Oslo Energi hevder å ha et profesjonelt styre som er sterkt fokuserte på resultater. Styret er oppnevnt av Byrådet. Eieren har praktisert en ordning med at styremedlemmer i Oslo Energi ikke samtidig kan inneha sentrale polistiske verv i Oslo.

3.3 Organisering av selskapet

Oslo Energi er organisert på følgende måte fra 1.6.96:

Oslo Energi består av forretningsområdene Elkraft, Nett og Tjenester. Disse er igjen delt inn i en rekke sektorer, f.eks. Distribusjon (som vist over). Sektorene er igjen delt inn i avdelinger som igjen er delt inn i grupper. Både forretningsområdene, sektorene, avdelingene og gruppene er definert som ansvarssteder med budsjett- og resultatansvar. Det er i øyeblikket totalt 105 ansvarssteder i Oslo Energi. Organisasjonen endres imidlertid hyppig.

Forretningsområdet Elkraft omfatter kraftomsetning samt all virksomhet utenfor Oslo (inkl. sentralnett og produksjon). Forretningsområde Nett omfatter overføring i regional og distribusjonsnett, samt fjernvarmevirksomheten, byggforvaltning for hele konsernet og

entreprenørvirksomhet. Distribusjon har 145 ansatte, Fjernvarme 51 ansatte, Eiendom 37 ansatte og Elektroentreprenør 312 ansatte (gjelder pr. 31.12.95).

SENSA AS, Oslo Energi Enøk AS, Oslo Energi Tele AS, Oslo Energi Konsult AS og Oslo Energi Installasjon AS er datterselskaper til Oslo Energi AS. Bakgrunnen for å skille ut datterselskap er dels et ønske om å konsentrere seg om kjernevirksomheten og dels et ønske om at disse virksomhetene skal få frihet til å utvikle seg best mulig. 50 prosent av omsetningen i Tele er knyttet til internt kjøp av enheter i Oslo Energi. Konsult omsetter 85-90 prosent internt, Enøk 50 prosent internt, mens Installasjon har minimalt med interne salg. SENSA skal fra og med 1.6.96 overta alle Oslo Energis kunder som har spesialkontrakter. Kunder på ordinære tariffer betjenes av Marked Oslo.

Oslo Energi har siden 1991 vært organisert i «bestiller»-enheter og «utførende»-enheter. Dette er gjort for å skille mellom enheter som eier et anleggsmiddel og enheter som utfører tjenester på anleggsmiddelet. På produksjonssiden står Kraftverkseier som eier av kraftverkene og bestiller tjenester av blant andre Kraftverksoperatør som står for driften av kraftverkene. På nettsiden står Distribusjon som eier av regional- og distribusjonsnett. Distribusjon gjør vurderinger i forhold til utbygging, vedlikehold og reinvesteringer i nettet og bestiller tjenester av blant andre Elektroentreprenør (drift, vedlikehold, målermontasje mv.), Oslo Energi Konsult (engineeringtjenester), Marked Oslo (avlesning, fakturering) og Oslo Energi Enøk (lovpålagt enøk). Denne organiseringen er valgt for å sette fokus på kostnader, effektivisere de ulike funksjonene og sikre at alle enheter opplever et kunde- og markedstrykk.

Pilene i figuren nedenfor viser hvordan monopolvirksomheten, som hovedsaklig er sentrert i divisjon Nett, dekker sitt behov for tjenester gjennom interne kjøp fra andre sektorer og divisjoner (oversikten er ikke komplett, nesten alle enheter kjøper og/eller selger tjenester fra/til hverandre).

Elkraft	Nett	Tjenester	Konsernstab
Kraftverksoperatør	**Distribusjon** • Eier og byggherrefunksjon • Driftssentral, tilstandskontroll og overvåkning	OE ENØK AS • lovpålagt enøk	
El-engros	Fjernvarme	OE Tele AS • telekommunikasjon	
Sentralnettseier Kraftverkseier	Eiendom • leie av kontorlokaler • vaktmestertjenester på trafoer	OE Konsult AS • engineering • tekniske analyser produksjon av digitale ledningskart	
Kraftlinjeoperatør	Elektroentreprenør • Drift/ vedlikehold og byggeoppgaver • Fagarbeidere elektro/montører, mekanikere, sjåfører, graving	• OE Installasjon AS	
Marked Oslo • avlesning, fakturering		Interne tjenester	
SENSA AS			

Distribusjon kjøpte i 1995 vedlikehold og reinvesteringer inklusive materiell for rundt 200 mill kroner fra andre sektorer i Oslo Energi. Distribusjon selger på sin side også tjenester internt. I hovedsak er disse kortsiktig produksjonsstyring fra driftssentral, anmelding mot Nordpool ASA og driftsovervåkning for gatelys.

Prisene for levering av interne tjenester bestemmes gjennom forhandlinger og reflekterer markedspriser for tjenestene. Distribusjon bestiller omlag 20 prosent av tjenestene knyttet til drift og vedlikehold av nettet eksternt. Denne prosentsatsen kan økes hvis Distribusjon mener Elektroentreprenør krever for mye betalt for disse tjenestene. Til nå er det et lite utbygget marked for denne typen tjenester eksternt og i realiteten er omfanget av dette svært begrenset. Det er en målsetting at Elektroentreprenør skal levere 60 prosent av oppdragene til faste priser. Elektroentreprenør har som visjon å være Oslo Energis foretrukne leverandør av varer og tjenester som styrker og utvikler forretningsområdets virksomhet.

Elkraft og Nett inneholder både monopol- og konkurranseutsatt virksomhet. Monopolaktiviteter i Elkraft er avlesning, kundekontakt, fakturering (Marked Oslo) og sentralnett (Sentralnettseier). Konkurranseutsatte aktiviteter i Nett er gatelys, Hammeren kraftstasjon, driftskontroll av produksjonanlegg, anmelding Nordpool ASA (Distribusjon) og fjernvarme (Fjernvarme). I tillegg utfører Eiendom byggforvaltning for hele konsernet. Elektroentreprenør utfører i all hovedsak tjenester for monopolvirksomheten.

4 Økonomistyring

Oslo Energi etablerte nytt økonomisystem og ny kontoplan fra 01.01.91. Timeregistrering for alle ble innført fra samme tidspunkt. Internhandel er innført fra 01.01.91 i stor skala. Ønsket om resultatstyring har medført en gradvis desentralisering av økonomifunksjonen.

Oslo Energi har desentraliserte økonomifunksjoner, og de fleste resultatenheter med litt størrelse har eget økonomipersonell. Konsernstab er bl.a. ansvarlig for konsolidering, kvartalsrapporter til styret, halvårsrapporter, årsrapporter, regnskapsrapportering til NVE, cash management og finans.

Økonomistyringen er bygget rundt «bestiller» - «utførende» organiseringen. Oslo Energi hevder dette gir insentiver til riktige konteringer.

Kostnader forbundet med konsernstaber mv. fordeles ikke til forretningsområdenes regnskaper. I forbindelse med intern rapportering gjøres det imidlertid en grov fordeling slik at forretningsområdene skal få kunnskap om kostnadsnivå i stabene. Dette skaper press mht. å holde stabskostnadene nede.

Alle posteringer som gjøres på et ansvarsområde skal godkjennes av den som er ansvarlig for ansvarsområdet. Beløpskontroll og kontroll av attestasjonsmyndighet for et gitt ansvarsområde gjøres ved postering.

Oslo Energi har utarbeidet egen økonomihåndbok som gir en samlet oversikt over regnskapssystemet. Revideringer av denne er imidlertid oppgitt, og den eksisterende versjonen er fra rundt 1990. Posterings- og anvisningsrutiner er dokumentert i et fullmaktsreglement. Andre rutiner er dokumentert i varierende grad.

Hovedbok i regnskapssystemet føres på et amerikansk system (GL:M). Anleggsregisteret er en integrert del av økonomisystemet.

Attestasjonsrett delegeres ned til gruppenivå, med følgende beløpsgrenser i hovedtrekk:
- Sektorleder; 500 tusen eksternt, 1 000 tusen internt
- Avdelingsleder; 100 tusen som standard
- Gruppeleder; 50 tusen

Kun konsernstab Økonomi har anvisningsrett.

4.1 Kontoplan

Oslo Energis kontoplan bygger på de samme prinsippene som i EnFOs anbefaling. Ansvar spesifiseres på 2-4 siffer (eks. NDFS; Nett, Distribusjon, Fordelingsnett, Service). Virksomhetsområde spesifiseres på 3-4 siffer (eks. 435 Nettstasjoner). Formålskode (aktivitet) spesifiseres ut fra investering, reinvestering, vedlikehold og drift. Kostnadsart spesifiseres på 4 siffer (NS 4102). I tillegg spesifiseres investeringer med en prosjektkode. I tillegg benytter Oslo Energi et ledd i kontostrengen for å identifisere intern handel mellom resultatenheter. Dette leddet benevnes motpart. Motpart koden er en ansvarskode som er lik koden som brukes for å registrere ansvar. I forbindelse med interne transaksjoner brukes ansvarskoden som motpart, slik at man kan se hvem transaksjonen kommer fra.

Finansregnskap	Internregnskap			
Art	Ansvar	Formål	Virksomhetskode	Motpart
4722	ND	2	43	

Skillet mellom monopol og produksjon gjøres i hovedsak ved hjelp av virksomhetskoden. I tillegg benyttes ansvarskoden for klassifisering av kostnader i NVE rapporteringen.
Sektor ND er hovedenheten som innehar monopolfunksjonen. Denne sektoren er eier av regional- og distribusjonsnettet. Dersom leder av ND tar ut en rapport på ansvar vil også kostnader og inntekter forbundet med Hammeren kraftstasjon og gatelysvirksomheten komme med. For å isolere monopolfunksjonen må man derfor inkludere begrepet virksomhet i rapporten. Samlet monopolvirksomhet er med andre ord ikke samlet entydig under ett ansvar, men er en regnskapsteknisk sammenstilling.

4.2 Budsjettprosessen

Oslo Energi opererer med 105 budsjettansvarlige som alle er ansvarlige for å nå et budsjettert resultat eller holde en kostnadsramme. Budsjettprosessen starter i august året før budsjettåret med utsendelse av budsjettbrev fra konsernstab i september. Budsjettbrevet gir sentrale forutsetninger og forslag til resultatmål for forretningsområdene. Brevet sendes til ledere og økonomisjefer på forretningsområdene. Resultatkravene splittes så opp til resultatkrav for de enkelte eneheter innenfor forretningsområdet. Kostnader og inntekter på den enkelte enhet blir så budsjettert, før et konsolidert budsjett utarbeides for forretningsområdet.
Forretningsområdene blir så sammenslått til et helhetlig budsjett for Oslo Energi. Etter flere runder med justeringer, ender budsjettprosessen som styresak i desember.

4.3 Økonomisk rapportering

Oslo Energi utarbeider interne kvartalsrapporter som behandles av styret. Kvartalsrapporten er en fullstendig regnskapsavslutning med prognoser for resten av året. Resultatet følges opp hvert kvartal innenfor hvert forretningsområde. Oppfølging skjer via avdelingsnivå ned på

gruppenivå. På avdelingsnivå og delvis på gruppenivå utarbeides skriftlige avviksanalyser. Enkelte enheter (eks entreprenør) har tettere oppfølging av måltall (timesalg og fakturerbarhet)

Oslo Energi vil utarbeide offisielle kvartalsrapporter for 1996.

4.4 Kostnadsfordeling og inntektsfordeling

Oslo Energi deler ikke a-konto fakturaen til totaltariffkundene på overføring og energi, men opererer med en totaltariff. Den årlige avregningsfakturaen er imidlertid delt. Totaltariffen blir i utgangspunktet ført på kraftomsetning. Dette gjelder for storparten av Oslo Energis kunder. Inntekter fra rene nettkunder blir imidlertid ført rett på overføring. Hver tredje måned foretas en periodeavslutning. Da periodiseres inntektene og det foretas en beregning av hvilke inntekter som skal henføres til overføring, og hvilke inntekter som skal henføres til omsetning. Utgangspunktet for denne beregningen er data på forbruk ved bygrensen som gis fra driftssentralen. Driftssentralen lager en rapport som viser fordelingen av forbruket over perioden og som sendes sektorøkonomene på fordelingsnett og omsetning. Fordelingsnettet beregner så hvor mye inntekter som skal til nettet, ut fra priser og prosentvis andel av kunder på ulike tariffer, og sender regning på dette til omsetning. Kraftomsetning foretar den samme beregningen for å finne verdien av energiomsetningen i perioden. Til sammen skulle de to beregningene utgjøre sum inntekter til Oslo Energi i perioden. Fordi kundene ikke avregnes samtidig (årsavregning av en sone pr. uke), vil dette aldri stemme. Avvik i kalkuleringene føres mot en balansekonto.

Omtrent 90% av Oslo Energis inntekter er gjenstand for en slik beregningsteknisk fordeling mellom overføring og nett.

Fordeling av inntekter mellom regionalnettet og distribusjonsnettet gjøres hvert kvartal. Dette gjøres ved at distribusjonsnettet faktureres etter uttak på tariffnivå 2. Den kvartalsvise fakturering gjøres for å tilfredsstille egne oppfølgingsformål.

Innmating fra produksjon avregnes kvartalsvis etter gjeldende innmatingstariff.

Oslo Energi styres gjennom en sterk grad av internprisede tjenester. Det benyttes markedspriser for dette formål. Stabskostnader er ikke gjenstand for internprising og må derfor fordeles mellom resultatenhetene i regnskapsrapporteringen til NVE. Denne fordelingen gjøres kun i denne sammenheng, og utføres ikke for Oslo Energis egne internregnskaper. I rapporteringen til NVE er tjenester som prises internt og andre fellestjenester kategorisert som felles virksomhet, og kostnadene forbundet med dem er vist under kolonnen "felles virksomhet" i resultat- og balanseoppstillingen. Resultatenheten "felles virksomhet" får gjennom internprisingen en inntekt som for 1994 var lik 149 mill kroner. Denne inntekten fordeles på de øvrige resultatenhetene iht deres faktiske bruk av tjenestene som internprises. Det resterende underskudd på felles virksomhet fordeles så i post 799 i forhold til den enkelte resultatenhets prosentvise bruk av internprisede ressurser. Markedsprisene til de internprisede tjenestene dekker nødvendigvis mer enn direkte driftskostnader for enheten. Når felles virksomhet i tillegg ikke belastes med avskrivninger, eller binding av kapital, ved anleggsmidler som de benytter, blir overskuddet i disse enhetene mye større en kostnadsdekning. Dette overskuddet blir slik det er rapportert benyttet til å finansiere fellesfunksjoner som ikke internprises. På denne måten blir kostnader som fordeles i henhold til nøkkel redusert til 34 mill kroner for 1994. Disse 34 mill kroner fordeles dermed

ut på resultatenhetene etter følgende fordelingsnøkkel (basert på bruk av internprisede tjenester):

Kraftomsetning	4%
Produksjon	7%
Sentralnett	1%
Regionalnett	24%
Distribusjonsnett	45%
Øvrig virksomhet	19%

Denne prosentfordelingen benyttes også som utgangspunkt for fordeling av avskrivninger på felles anleggsmidler (øvrig virksomhet har fått noe mere), samt bokførte verdier.

Oslo Energi hevder at dette er en korrekt fordeling siden produksjon i stor grad er selvforsynt med tjenester som dekkes gjennom fordelingen.

Oslo Energi ført alle kostnader forbundet med måling, avregning og kundebehandling på monopolvirksomheten. Oslo Energi sier i sitt vedlegg til regnskapsrapporteringen for 1994, notat av 30. juni 1995, at nettokostnadene stort sett ville vært uendret dersom denne funksjonen kun hadde betjent monopolvirksomheten. Oslo Energi sier videre at det burde vært lagt inn en godtgjørelse for tjenesteyting til konkurranseutsatt virksomhet, men at dette skjønnsmessig vurdert veies opp av tjenester knyttet til kundekontakt som i sin helhet belastes omsetning.

Det er idag ikke internhandel i forbindelse med tjenester knyttet til måling, avregning og kundebehandling. I forbindelse med at datterselskapet SENSA AS skilles ut fra Elkraft er det startet en prosess på dette. SENSA må betale markedspriser for måling og avregningstjenester fra Oslo Energi.

Oslo Energis utbetalinger relatert til omstrukturering (nedbemanningskostnader - 47 mill kr) er ført som en del av lønnskostnadene i resultatregnskapet for 1994.

Sentralnettsanleggene til Oslo Energi er i åpningsbalansen vurdert til substansverdi. Oslo Energi vil i 1995-rapporteringen rapportere bokførte verdier på basis av historisk kost.

5 Samtale med revisor

Oslo Energis revisor i 1994 var Arthur Andersen. Oslo Energi ønsket ikke å kalle inn revisor til møtet med NVE. Vi fikk heller ikke presentert revisjonsnotater som ønsket. NVE ble oppfordret om å kontakte revisor på egen hånd.

6 Balansestyring

Anleggsaktivasystemet/anleggsregisteret ble etablert i 1992 og det ble lagt inn historiske data. Anskaffelser (biler, dyre maskiner mv) aktiveres månedlig via systemet. Prosjekter registreres halvårlig. Konsernstab Økonomi har ansvar for vedlikehold og oppdatering. Systemet genererer transaksjoner for avskrivning med full kontostreng, som leses inn i hovedboken hver måned. Aktivasystemet inneholder opplysninger om virksomhetskode, ansvarskode, anskaffelsesdato, startdato for avskrivning, levetid, kostverdi, akkumulerte avskrivninger, periodens avskrivninger mv.

Anleggsregisteret ble i utgangspunktet etablert med en del sekkeposter. Detaljeringsgraden er øket etterhvert.

NetBas benyttes som teknisk anleggsregister for regionalnettet. Det arbeides med å etablere et teknisk anleggsregister for distribusjonsnettet.

Anleggsaktiva er i anleggsregisteret tilknyttet en virksomhetskode. Virksomhetskoden gjør det mulig å fordele anleggsaktiva på resultatområdene i NVE-rapporteringen ved hjelp av en oversettelsestabell.

Felles anleggsmidler knyttet til fellesvirksomhet er anleggsmidler i virksomhetsområdene:
- 80 Øvrige tjenester - felles
- 81 Planlegging / prosjektering
- 82 Entreprenørvirksomhet
- 83 Verksted, transport, lager
- 87 Tele
- 88 Service
- 89 Andre tjenester
- 9 Fellesfunksjoner

Disse anleggsmidlene (bygg, biler, datautstyr mv) blir fordelt på virksomhetsområde etter samme fordelingsnøkkel som brukes til å fordele øvrige felleskostnader, dvs resultatområdenes relative andel av totalt forbruk av direkte henførbare felleskostnader. Direkte henførbare felleskostnader er kostnader for enheter som leverer objektivt kvantifiserbare tjenester, og som internfakturerer for de tjenestene som ytes (husleie pr kvadratmeter mv). Den produksjonsrelaterte linja Askim - Solbergfoss er plassert på øvrig virksomhet, noe som gjør at Øvrig virksomhet kommer ut med en større andel av felles anleggsmidler enn hva tilfellet er for felleskostnader.

Aktivering/kostnadsføring
Oslo Energi har følgende prinsipp for aktivering kontra kostnadsføring (NVE-rapportering 1994, note 25):
«Utgifter til å opprettholde anleggenes inntjeningsevne innenfor forventet økonomisk levetid kostnadsføres. Utgifter som øker kapasiteten, eller som vesentlig forlenger levetiden, føres som investering.»

Med økning i kapasitet menes faktisk økning og ikke kun *evnen* til å yte mer. Kun den del av utgiften som medfører vesentlig standard- og kapasitetsøkning er en investering. Utgifter som øker framtidig inntjeningsevne, eller fører til betydelig lavere driftskostnader aktiveres også.

Forbedringer aktiveres og følgende prinsipper legges til grunn:
- Utgifter som øker anleggsmiddelets framtidige inntjeningsevne
- Utgifter som øker anleggets levetid i.f.t. standard ved anskaffelse
- Utgifter som øker anleggets produksjonskapasitet i.f.t. standard ved anskaffelse
- Utgifter som reduserer anleggets produksjonskostnader i.f.t. standard ved anskaffelse.

Oslo Energi pekte på følgende rammeverk når det gjaldt regler og prinsipper for aktivering/kostnadsføring:

- Regnskapssirkulære for Energiverk fra Oslo Børs 10/92
- EnFOs økonomihåndbok (9/12-94)
- Regnskapsloven § 21, Aksjeloven § 11

Oslo Energi bestemmer ved igangsetting av et prosjekt om utgiftene knyttet til prosjektet skal aktiveres eller kostnadsføres. Store prosjekter behandles av styret, der bokføring også gås igjennom. Bokføringsbeslutningen kan imidlertid bli endret ved prosjektavslutning, hvis prosjektet har fått et annet innhold/sluttresultat enn det som i utgangspunktet var planen. Utgifter til enkelte store prosjekter kan bli fordelt mellom drift og investering. Investeringsprosjekter gjennomgås ved årsavslutning. Oslo Energis aktiveringspraksis har endret seg noe over tiden. Så lenge man var Oslo Lysverker var man svært konservativ ved at utskiftninger, forbedringer og vedlikehold i stor grad ble kostnadsført. I de første årene etter at aksjeselskapet ble opprettet svingte pendelen den andre veien ved at det kan synes som man støttet seg til skattelovgivningen for å finne retningslinjer for aktivering/kostnadsføring. Det medførte at utgifter i større grad ble aktivert. Denne praksis ble korrigert i retning av igjen en noe mer konservativ praksis fra 1994 etter at Oslo Børs sendte ut sitt Regnskapssirkulære for energiverk i oktober 1992 og etter at EnFO kom med sin økonomihåndbok i desember 1994. Oslo Energi hevder idag å ha en relativt konservativ praksis på området aktivering/kostnadsføring i forhold til næringslivet forøvrig. Selskapet oppfatter imidlertid den øvrige energibransje som betydelig mer konservativ på dette området enn det øvrige næringsliv, og noe mer konservativ enn dagens Oslo Energi.

Noen konkrete eksempler på aktivering:

- Ny kraftstasjon
- Nytt vannfall
- Nytt linjenett
- Nytt administrasjonsbygg
- Nye nettstasjoner/kabler i nytt område
- Nye målere

Noen konkrete eksempler på vedlikehold/ drift:

- Feilretting/ reparasjoner
- Ordinært vedlikehold
- Utskiftninger uten vesentlige forbedringer
- Korrosjon på kabel som følge av saltbelegg
- Råteskader på treverk - stolper/traverser
- Atmosfæriske forstyrrelser, f.eks. lynnedslag i linjer/trafo
- Erstatning av reservedeler

NVE
NORGES VASSDRAGS-
OG ENERGIVERK

RAPPORT

Kontrollhandlinger overfor energiverk

Gjennomgåelse av Energiselskapet Asker og Bærum AS

6. -7. mai 1996

1 INNLEDNING 2

2 OPPSUMMERING OG KONKLUSJONER 2

3 ORGANISERING 3

3.1 Beskrivelse av selskapets virksomhet 3

3.2 Målsettinger for nettvirksomheten 3

3.3 Organisering av selskapet 3

4 ØKONOMISTYRING 4

4.1 Kontoplan 5

4.2 Budsjettprosessen 5

4.3 Økonomisk rapportering 5

4.4 Kostnadsfordeling og inntektsfordeling 5

4.5 NVE-rapportering 7

5 SAMTALE MED REVISOR 7

6 BALANSESTYRING 7

1 Innledning

Formålet med NVEs kontrollbesøk var å gjennomgå organisering og økonomistyring i Energiselskapet Asker og Bærum AS for å kontrollere den regnskapsmessige og organisatoriske avgrensningen mellom nettvirksomhet og konkurranseutsatt virksomhet. Ved gjennomgangen ble det tatt utgangspunkt i regnskapsrapporteringen til Bærum Energi for 1994.

Deltagere fra Energiselskapet Asker og Bærum AS:

Jon Tveit, adm. direktør
Kåre Gjerde, divisjonsdirektør, Energiavdelingen
Jan Presttun, divisjonsdirektør, Nettavdelingen
Kari Holmen Skofsrud, økonomisjef
Tom Tellefsen, avdelingssjef, Prosjektering
Odd Harald Knutsen, avdelingssjef, Netteier
Johnny Skaug, revisor, Coopers and Lybrand

Direktørene og revisor deltok kun på deler av møtet.

Deltagere fra NVE:
Rolv Bjelland, rådgiver, Enøk- og markedsavdelingen
Ole Tom Djupskås, førstekonsulent, Enøk- og markedsavdelingen

NVEs vurderinger fremkommer i sin helhet under kapittel 2 «Oppsummering og konklusjoner». Øvrige kapitler inneholder ingen vurderinger eller subjektive uttalelser fra NVEs side, men er kun ment å være refererende i forhold til de momenter som fremkom under møtet.

2 Oppsummering og konklusjoner

Det er NVEs vurdering at økonomirutiner og -systemer ved Energiselskapet Asker og Bærum er tilfredsstillende i forhold til kravet om å ivareta et klart regnskapsmessig skille mellom monopol- og konkurransevirksomhet. Generelt har vi ikke funnet forhold som gir grunn til å anta at den underliggende kostnads- og inntektsfordelingen mellom virksomhetsområdene er forbundet med vesentlige feil eller mangler.

Vi ønsker allikevel å kommentere enkelte sider ved virksomheten som gjør at avgrensningen mellom monopol- og konkurranseutsatt virksomhet ikke er så klar som NVE ønsker:

- Selskapet var ikke rendyrket organisert i forhold til monopol- og konkurranseutsatt virksomhet. Med dette menes at monopolvirksomheten var spredt på flere divisjoner og at det totale ansvaret for monopolvirksomheten ikke var tillagt en person. En relativt stor monopolfunksjon som f.eks. måling, 14 personer, var lagt til Energiavdelingen. Dette gjør at rapportering både må skje etter ansvarssted, som følger organisasjonskartet, og virksomhetsområde, som følger funksjoner i selskapet og som angir monopol- og konkurranseutsatt virksomhet.

- Det økonomiske anleggsregisteret er en enkel regnearkmodell der anleggsmidlene er gruppert etter avskrivningstid. Anleggsgruppene er nettstasjoner (25 år), linjer/kabler lavspent (30 år), linjer/kabler høyspent (35 år), kabel-TV/fjernvarme/eiendommer, biler, inventar. NVE mener anleggsregisteret virker noe enkelt sett i forhold til selskapets størrelse. Det er ingen individuell identifisering av ulike anleggsenheter som beskriver gjenværende avskrivningstid for anleggene mv.

- Kundeavregning (23 personer) er organisatorisk plassert i Økonomi/adm.-divisjonen. 22 personer i denne enheten henføres monopolfunksjonen, mens bare et årsverk henføres energiomsetning. Det synes som om energiomsetningens andel av disse kostnadene er i minste laget. Kostnadene til vedlikehold av kundeinformasjonssystemet deles 50% - 50% mellom omsetning og monopolfunksjon, noe som virker rimelig.

3 Organisering

Bærum Energi AS og Asker Elverk fusjonerte 1. januar 1996. Organisasjonsplanen til det nye selskapet følger i hovdetrekk den tidligere organisasjonsplanen til Bærum Energi.

3.1 Beskrivelse av selskapets virksomhet

Energiselskapet Asker og Bærum omsetter og fordeler elektrisk energi gjennom regional- og distribusjonsnett. I tillegg driver selskapet med fjernvarme/fjernkjøling, kabel-TV, veibelysning og teletjenester.

Selskapet har etter fusjonen 269 ansatte (inkl. 18 lærlinger) og omsetter omlag 2,1 TWh pr. år. Maks. last er omlag 533 MW og antall anlegg (målepkt.) er 67000. Antall trafostasjoner er 14 (132 og 47 kV). Selskapet har ingen egenproduksjon, men arbeider nå for å integrere Asker og Bærum Kraftselskap. Dette selskapet eies av Asker og Bærum kommune, Oslo Energi og Akershus Energiverk og produserer årlig omlag 450 GWh.

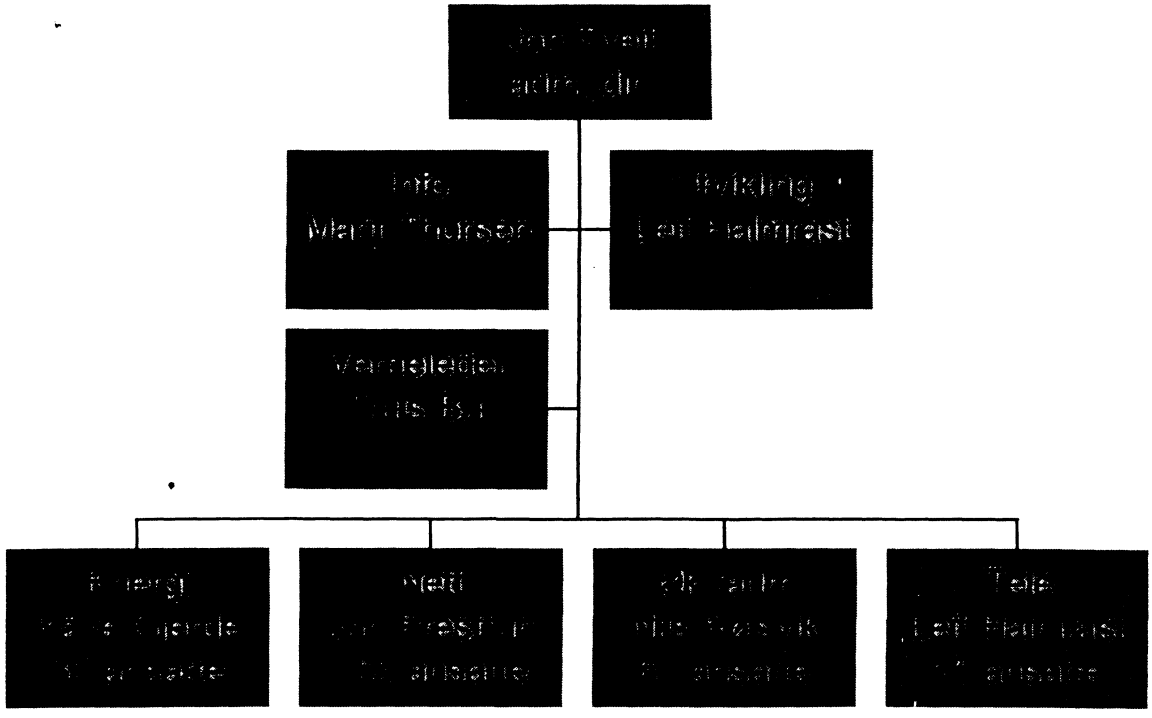
3.2 Målsettinger for nettvirksomheten

Det nye selskapets strategier er ennå ikke behandlet av styret og følgelig foreligger ingen konkrete målsettinger for nettvirksomheten. Framtidig investeringsstrategi, avkastning, tariffnivå og utbytte er forhold som vil bli diskutert og avklart i stategiplanen.

Det ble også antydet at en framtidig strategiplan vil kunne inneholde tallfesting av framtidig effektivisering, da en forventer at et integrert selskap driver mer effektivt enn to adskilte selskap.

3.3 Organisering av selskapet

Energiselskapet Asker og Bærum er organisert på følgende måte (se vedlegg 1 for mer detaljert organisasjonsplan):

Energidivisjonen, Nettdivisjonen og Øk./adm. inneholder både monopol- og konkurranseutsatt virksomhet. Målerservice og Plan/enøk er lagt til Energiavdelingen, mens Veibelysning er lagt til Nettavdelingen. Grunnen til at Målerservice er lagt til Energiavdelingen har bakgrunn i at selskapet vurderer dette som mest effektivt for organisasjonen som helhet. Divisjonene får i tillegg en jevnere bemanning. Det vurderes som viktig at det er korte kommunikasjonslinjer til målerservice når kunder skifter kraftleverandør. Den regnskapsmessige konsekvensen av at målerservice, som er en monopolvirkomhet, er lagt til en divisjon med hovedsaklig konkurranseutsatt virksomhet, vurderes av selskapet som rimelig enkel å håndtere.

Energiselskapet Asker og Bærum er i ferd med å innføre en «bestiller» og «utførende» organisering av nettdivisjonen. Dette betyr at Netteier-avdelingen sitter med budsjettansvar og gjør vurderinger i forhold til utbygging, vedlikehold og reinvesteringer i nettet. Netteier bestiller tjenester fra Prosjektering, Drift og Anleggsavdelingen. Netteier-avdelingen kan i prinsippet bestille tjenester eksternt. Formålet med en slik organisering er å optimalisere investeringer og drift av nettet. Man forsøker å oppnå en riktig kostnads- og inntektsfordeling uten internfakturering.

4 Økonomistyring

Energiselskapet Asker og Bærum har pr 1.1.96 tatt i bruk Agresso økonomisystem. Regnskap og time/prosjekt delen er allerede tatt i bruk. Agresso skal senere tas i bruk for anleggsregister, OLFI (ordre, lager, fakturering og innkjøp), kalkulasjon og lønn/ personal.

For tiden nyttes Huldt & Lillevik lønnssystem og Informatikk lagersystem. Tidligere var også økonomisystemet fra Informatikk.

Bærum Energi nytter NIT kundeinformasjonsystem, mens Asker Elverk nytter

Albatross. Det foretas for tiden en vurdering for å finne fram til et fellessystem for abonnementssiden.

4.1 Kontoplan

Kontostrengen består av 7 dimensjoner og er basert på EnFOs anbefaling:

- Art, 4 siffer, iht NS 4102
- Ansvarssted, 3 siffer, iht organisatorisk plassering
- Prosjekt, 4 siffer; kan deles opp i delprosjekt. Prosjektdimensjonen er også brukt for å spesifisere arbeidsordrenummer i arbeidsordresystemet.
- Aktivitet, 1 siffer, angir type virksomhet som drift, rehabilitering og investering
- Virksomhetsområde/objekt, Virksomhetsområde 2 siffer, angir funksjonell inndeling, Objekt, 2 siffer, ytterligere spesifikasjon av virksomhetsområde
- Anleggsdel, 6 siffer, spesifikasjon av de avskrivbare eiendelene, deriblant bilene.

4.2 Budsjettprosessen

Energiselskapet Asker og Bærum nytter en Down-up budsjetteringsmodell. I september sender ledelsen ut retningslinjer/forutsetninger for budsjetteringsarbeidet om bl.a. pris/lønnsvekst, husleie, bilpriser og andel henførbare felleskostnader (IT, husleie mv). Hver avdeling legger inn sine budsjetter på kontonivå (art, ansvar og virksomhetsområde) i en regnearkmodell. Konsolidering av budsjettet skjer i økonomiavdelingen. Ledelsen gjennomgår budsjettet og foretar eventuelle korreksjoner. Budsjettet vedtas vanligvis i styret medio november.

4.3 Økonomisk rapportering

Det utarbeides månedsregnskap pr seksjon/avdeling som sendes avdelingssjefer. Budsjettavvik gjennomgås og kommenteres månedlig av avd.sjef/regnskapssjef.

Styret mottar månedlige og kvartalsvise regnskapsrapporter med kommentarer om budsjettavvik.

I vedlegg 2 er det gitt nærmere oversikt over rapporteringsrutiner.

4.4 Kostnadsfordeling og inntektsfordeling

Virksomhetsområde skal påføres alle arbeidsordre og regnskapsbilag.

Energiverkene Asker Elverk og Bærum Energi fusjonerte pr 1.1.96 og ny organisasjonsplan ble etablert. Dagens kostnads- og inntektsfordeling mellom monopoldelen og konkurranseutsatt/øvrig virksomhet er derfor forskjellig fra tidligere fordeling. Det er nedenfor gitt en spesifisering av kostnads- og inntektsfordeling mellom monopoldel og øvrig virksomhet slik den idag praktiseres:

1) Funksjoner som funksjonelt tilhører monopoldelen, men som ikke er organisatorisk tillagt nettdivisjonen henføres nettfunksjonen (monopoldel). Dette gjelder:
   a) Målerservice avd. (14 personer). Denne avdelingen er organisatorisk plassert i energiavdelingen. 13 personer i denne avdelingen henføres monopolvirksomheten, et årsverk henføres energiavdelingen.
   b) Plan/Enøk avd. (3 personer). Organisatorisk plassert i energidivisjonen. Enøk (2 personer) henføres i sin helhet til monopolfunksjonen. Av plan (1 person) henføres 30 prosent konkurranseutsatt virksomhet.
   c) Markedsavdelingen (4 personer). Organisatorisk plassert i energidivisjonen. En person i denne avdelingen nytter anslagsvis 5% - 10 % av sin tid til nettleiekontrakter. Dette belastes monopolvirksomheten.
   d) Kundeavregning (23 personer). Organisatorisk plassert i Økonomi/adm. 22 personer i denne enheten henføres til monopolfunksjonen. Et årsverk henføres energiomsetning.
   Kostnadene til vedlikehold av kundeinformasjonssystemet deles 50% - 50% mellom omsetning og monopolfunksjon.

2) Ikke henførbare felleskostnader som lønn adm. dir, utgifter til styre, revisjon, adm. konsulenter, informasjon, forsikring, øvrige kostnader til div. adm/øk, blir fordelt på virksomhetsområdene iht lønnskostnadene innenfor de ulike virksomhetsområdene (ekskl. virksomhetsområdet Felleskostnader). Totale felleskostnader til fordeling var 12,5 mill. for Bærum Energi i 1994.

Prinsippet ovenfor gir følgende fordeling av felleskostnader i 1994:

	Monopol	Omsetning	Øvrig virksomhet			totalt
			Fjernvarme	Kabel-tv	Veibelysning	
Lønnskostnader	30 622	1 338	1 603	2 860	2 721	39 144
Fordelingsnøkkel	78%	4%	4%	7%	7%	100%
Mill kroner(1994)	9,8	0,5	0,5	0,875	0,875	12,5 mill

Følgende enheter innenfor nettdivisjonen omfatter ikke monopolvirksomheten og yter tjenester til konkurranse/øvrig virksomhet:

a) Prosjektering og karttjenester. Yter tjenester til veibelysning og kabel-TV. Kabel-tv belastes kr 100 000 pr år for karttjenester og 100 000 for prosjektering. Veibelysning betaler 400 000 kr for prosjekteringstjenester Dette avspeiler de ressursene Prosjektering nytter for å utføre disse tjenestene.
b) Veibelysning. Denne seksjonen yter tjenester for kommunen (øvrig virksomhet) Nettdivisjonen får refundert kr 8,9 mill i 1996 fra kommunene for dette arbeidet. Dette tilsvarer de ressursene nettdivisjonen nytter for å utføre veilysoppgavene for Asker og Bærum kommune.
c) Verksted. Verkstedet utfører i hovedsak alt sitt arbeid for monopoldelen. I den grad verkstedet utfører tjenester for konkurranseutsatt/øvrig virksomhet føres det arbeidsordre for dette.

Det foretas i tillegg en internfordeling innenfor nettdivisjonen for å henføre kostnader og inntekter til riktig tariffnivå. Dette gjøres på følgende måte:

a) Ca 93 personer skriver timelister/arbeidsordre. Dette gjelder vesentlig personer innenfor anleggsavdelingen (totalt 87 ansatte)
b) Prosjektering fordeler sine kostnader etter samme nøkkel som resultatet av arbeidsordreregnskapet.
c) Tilsynsavd. henfører kostnadene til virksomhetsområde 6 og belastes distribusjonsnett.
d) Driftsavd. foretar en 80/20 fordeling av kostnadene mellom distribusjon- og regionalnett.
e) Netteier (kraftsystem og plan/økonomi) fordeler 3 % til regionalnett og 97 % til fordelingsnett.

Fordelingsnøklene vil bli gjennomgått i forbindelse med fastsetting av overføringstariffer for 1997.

4.5 NVE-rapportering

Energiselskapet Asker og Bærum anslo tidsforbruket til NVE rapporteringen til å være 6 ukesverk (1994).

Note 6 i rapporteringen angir bare den andelen av kostnader og inntekter til måling og avregning som angår monopoldelen.

5 Samtale med revisor

Energiselskapet Asker og Bærum benytter Johnny Skaug (Coopers and Lybrand) som revisor. Under samtalen med Johnny Skaug ble det tatt opp generelle spørsmål om reguleringssystemet, samt mer spesifikke forhold vedrørende Energiselskapet Asker og Bærum.

Johnny Skaug anså det som svært viktig at vurderinger i forhold til aktivering/kostnadsføring av et prosjekt gjøres ved planlegging og budsjettering av prosjektet. Han mente at Energiselskapet Asker og Bærum har hatt en noe konservativ praksis på området, dvs. en relativt stor andel kostnadsføring.

Johnny Skaug presiserte at prinsipper i forhold til kostnadsføring/aktivering er viktig både i forhold til ny kraftverksbeskatning og nivå på tariffer. Som ytterpunkter på skalaen kostnadsføring/aktivering kan man nevne linjer/kabler til nye områder (aktivering) og vedlikehold for opprettholdelse av standard (kostnadsføring). Imellom disse ytterpunktene kommer oppgradering av nett; forlengelse av levetid og økning i standard, som må vurderes spesielt i hvert enkelt tilfelle. Skaug var ikke tilhenger av at NVE utformet nærmere retningslinjer på området. Skattemyndighetene har tidligere forsøkt dette uten å lykkes.

På spørsmål fra NVE om den organisatoriske sammenblandingen av monopol- og konkurranseutsatt virksomhet i selskapet, ga Skaug uttrykk for at en måtte foreta en avveining i forhold til hva everket vurderer som den mest effektive organiseringen og kostnadene ved å fordele inntekter og kostnader i etterkant på monopol og konkurranse.

Skaug tok til orde for en oppdatering av revisors rutiner i forhold til kontroll av regnskapsrapporteringen til NVE. Disse rutinene er beskrevet på side 3 i veiledningen til rapporteringen. Han mente videre at det ikke var mulig å forvente at revisors gjennomgang av rapporteringen sikret at alle feil ble eliminert. Kostnaden

ved dette ville bli uforholdsmessig høy. Kostnaden idag beløper seg til 20-30000 kr (20-30 timer).

Mer-/mindreavkastningen for Bærum Energi AS i 1993 var basert på anslag og ble derfor korrigert i 1994-rapporteringen. Meravkastningen ble justert opp.

6 Balansestyring

Felles driftsmidler fordeles etter samme nøkkel som felleskostnader, dvs lønnskostnader.

Følgende prinsipper legges til grunn ved behandling av reinvestering, vedlikehold, kostnadsføring og aktivering:

> « Reinvestering er investering i nettet uten at overføringskapasiteten økes. Investering er tiltak i nettet som øker overføringskapasitet, øker leveringssikkerheten og øker levetiden vesentlig.»

Anleggsregisteret er en enkel regnearkmodell. Her er anleggsmidlene gruppert etter avskrivningstid. Anleggsgruppene er nettstasjoner (25 år), linjer/kabler lavspent (30 år), linjer/kabler høyspent (35 år), kabel-TV/fjernvarme/eiendommer, biler, inventar. Hver gruppe er aggregert og presentert på regneark. Det er ingen individuell identifisering av ulike anleggsenheter i et anleggsregister.

Energiselskapet Asker og Bærum opplyste at det var foretatt en gjennomgang og fullstendig rekonstruksjon og revurdering av anleggsregisteret med bistand av ekstern ekspertise. Dette har resultert i en søknad om oppskrivning. Energiselskapet Asker og Bærum mener gjennomgangen som er foretatt gir det beste grunnlag for etablering av et godt økonomisk anleggsregister.

Energiselskapet Asker og Bærum benytter NetBas. Selskapet finner at dette gir en nødvendig teknisk oversikt over anleggsmassen. NetBas er ikke integrert med det økonomiske anleggsregisteret.

NVE
NORGES VASSDRAGS-
OG ENERGIVERK

RAPPORT

Kontrollhandlinger overfor energiverk

Gjennomgåelse av A/S Eidefoss

18.4 - 19.4 1996

2 INNLEDNING 2

3 OPPSUMMERING OG KONKLUSJONER 2

4 ORGANISERING 2

4.1 Beskrivelse av selskapets virksomhet 2

4.2 Målsettinger for nettvirksomheten 3

4.3 Organisering av selskapet 3

5 ØKONOMISTYRING 4

5.1 Kontoplan 4

5.2 Budsjettprosessen 4

5.3 Økonomiske rapportering 4

5.4 Kostnadsfordeling og inntektsfordeling 4

5.5 NVE-rapportering 5

6 SAMTALE MED REVISOR 6

7 BALANSESTYRING 6

2 Innledning

Formålet med NVEs kontrollbesøk var å gjennomgå organisering og økonomistyring i A/S Eidefoss for å kontrollere den regnskapsmessige og organisatoriske avgrensningen mellom nettvirksomhet og konkurranseutsatt virksomhet.

Deltagere fra Eidefoss : Hans Kolden (Adm. dir.), Ola O. Hovde (Øk. sjef) og Arne Helge Kolden (nettsjef).

Deltagere fra NVE: Rolv Bjelland (rådgiver) og Knut Matre (konsulent).

Møte med Revisor J. Fr. Nordbakke ble avholdt i Oslo 25.04.96. Fra NVE møtte Rolv Bjelland og Knut Matre.

3 Oppsummering og konklusjoner

A/S Eidefoss har lave overføringstariffer, og synes å være et effektivt drevet e-verk.

Under besøket påpekte NVE noen svakheter ved regnskapsrapporteringen til NVE. Dette er nærmere beskrevet i kapitlene 5.4, 5.5 og 7. NVE vil spesielt påpeke at virksomhetsområdet Nett er belastet kostnader som må henføres markedssiden. Det kreves ikke ny rapportering for 1994, men forholdet forutsettes brakt i orden ved regnskapsrapporteringen for regnskapsåret 1995.

NVE merker seg at A/S Eidefoss' revisor anbefaler at meravkastningen ikke føres som gjeld i balansen i årsregnskapet. Dette er en noe uvanlig praksis, og NVE ber derfor A/S Eidefoss vurdere denne saken på nytt.

Som angitt i kapittel 5 benytter ikke A/S Eidefoss inmatingstariffer. NVE ber derfor A/S Eidefoss presentere innmatingstariffer for NVE innen 01.09.96.

Kontrollbesøket var godt tilrettelagt og forberedt fra A/S Eidefoss' side.

4 Organisering

A/S Eidefoss er et akseselskap som eies av kommunene: Vågå, Lom, Sel, Dovre og Lesja, som alle har en eierandel på 20%.

Styret har 7 medlemmer, hvorav 5 er ordførerne fra hver av eierkommunene og 2 er ansattes representanter.

4.1 Beskrivelse av selskapets virksomhet

Selskapet forestår elektrisitetsforsyningen i eierkommunene. Selskapet har som hovedformål å produsere, distribuere og levere elektrisk energi til innbyggere og virksomheter i eierkommunene. En oversikt over konsesjonsområdet til Eidefoss er gjengitt i vedlegg I. Energiomsetningen har som primært mål å tilgodese sluttbrukere i eget forsyningsområde.

Selskapets kraftverker i Tessa og Eidefossen har middelårsproduksjon på 325 GWh. I tillegg disponeres 67 GWh konsesjonskraft fra eierkommunene. Eidefoss eier også regional- og distribusjonsnett. Nettet betjener ca 11 200 kunder. Totalt sluttforbruk innen konsesjonsområdet inkludert elektrokjeler og er 338 GWh. Linjelengden utgjør i alt ca 2 400 km, og tilsammen ca 930 nettstasjoner. Området bærer preg av spredt bosetting.

A/S Eidefoss har de senere år vært gjennom en prosess for å rendyrke sin virksomhet til produksjon, overføring og salg av elektrisk kraft. Flere deler er solgt ut av selskapet, blant annet et mekanisk verksted og en installasjonsvirksomhet.

4.2 Målsettinger for nettvirksomheten

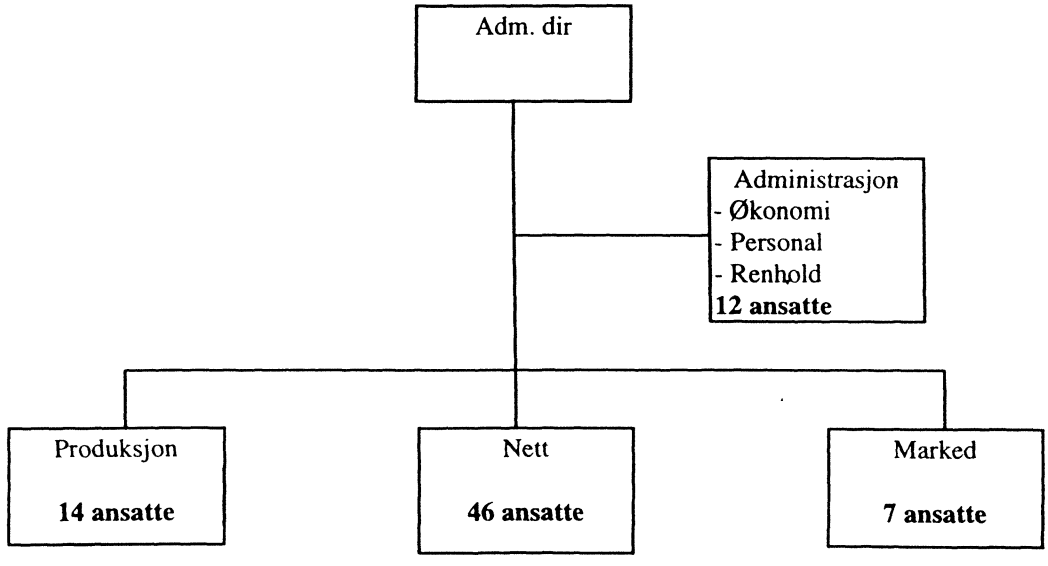
Målsetningene for nettvirksomheten er:

- Sikre en stabil og god elektrisitetsforsyning med et kostnadseffektivt nett.
- Utnytte egen kompetanse og tilgjengelige ressurser på en optimal måte.
- Imøtekomme rimelige krav til estetisk utforming av linjenettet tilpasset omgivelsene, avveiet mot kostnader.

Nettvirksomheten har ingen tallfestet målsetninger utover målsetningene gitt i budsjettet.

4.3 Organisering av selskapet

Eidefoss er inndelt i tre avdelinger, og har stabsfunksjonen administrasjon (se figuren under). Eidefoss hadde i alt 79 ansatte ved utgangen av 1995.

Se også vedlegg II og vedlegg III, for en nærmere presisering.

5 Økonomistyring

Eidefoss Energiverk nytter økonomisystemet ECO-Link fra AXO systems i Trondheim. Albatross kundeinformasjonssystem nyttes.

5.1 Kontoplan

A/S Eidefoss nytter flerdimensjonal kontoplan etter EnFOs anbefaling med:

- art 5 siffer (iht NS)
- sted 2 siffer (iht organisering)
- virksomhetsområde 4 siffer
- objekt/bærer 5 siffer (nyttes når spesiell oppfølging av objektet ansees som nødvendig, f.eks. biler).

5.2 Budsjettprosessen

Hver avdeling setter opp sitt eget budsjettforslag, som er detaljert ned på konto under hvert virksomhetsområde. Budsjette gjennomgås i ledergruppen før endelig budsjett legges fram for styret til godkjenning. Overordnet budsjettansvar ligger hos adm. dir., men avdelingsleder har delegert det direkte ansvar for «sine» virksomhetsområder.

5.3 Økonomiske rapportering

Det utarbeides månedsvis rapportering av kostnader og budsjettavvik. Rapportene sendes til avdelingsledere og adm. dir. Budsjettavviket følges opp månedsvis og korrigerende tiltak iverksettes når det er nødvendig. En mer dyptgående gjennomgang av budsjettavvik foretas to-tre ganger i året. Styret orienteres fortløpende og økonomisk utvikling og budsjettavvik på hvert styremøte.

5.4 Kostnadsfordeling og inntektsfordeling

Eidefoss legger vinn på å føre så mange kostnader som mulig direkte.

Monopolfunksjonen nettdrift ble i 1994 belastet med følgende kostnader:

- alle direkteførte kostnader på avdeling Nett
- kostnader vedrørende «det lokale el-tilsyn» Jfr vedlegg II. dvs. måle- og tilsynskostn. (organisatorisk plassert i markedsavdelingen)
- kostnader vedrørende «kundeservise» Jfr vedlegg II. (Organisatorisk plassert i markedsavdelingen)
- kostnader vedrørende trafostasjonene (drives av produksjonsavdelingen)
- 1/3 av kostnadene ved driftssentralen; pga styring av brytere og transformatorstasjoner for nettet. (driftssentralen er organisatorisk plassert i produksjonsavd)
- husleie godskrives eiendomsforvaltning under øvrig virksomhet
- felleskostnader etter følgende nøkkel:
  - 30% av utgifter til styret og adm dir
  - 60% av økonomi og EDB funksjoner

– 50% av personalfunksjonen.

Dette medfører at alle kostnadene til virksomhetsområdet marked, med unntak av kraftkjøp og tap på fordringer, henføres monopolfunksjonen. Årsaken til dette er at markedsfunksjonen ble organisatorisk plassert i egen avdeling 01.10.95. Kostnadshenføring til virksomhetsområdet marked har derfor tidligere vært vanskelig. A/S Eidefoss vil i framtidige rapporteringer til NVE belaste Virksomhetsområdet Marked med reelle kostnader, som lønn, husleie etc.

Økonomiavdelingen overtar ferdig fakturagrunnlag fra markedsavdelingen og forestår utsending og videre fakturabehandling.

Montørlønn blir belastet fellesvirksomhetsområdet på nett , og blir hver måned viderebelastet til korrekt virksomhetsområde /nettnivå i henhold til timelister.

Kraftproduksjon forestår all kjøp og salg av kraft engros.

Driftssentralen drives og ledes i sin helhet av personell fra produksjonsavdelingen.
Driftssentralen fordeles med:

- 2/3 produksjon (1/3 prod «120 styring kraftstasjon» og 1/3 «020 kjøp engros»)
- 1/3 nett (for styring brytere og transformatorstasjoner)

Alle transformatorstasjonene drives i det daglige med personell fra produksjonsavdelingen.

Fordeling av felleskostnader er foretatt på grunnlag av en vurdering. Kostnader ved styret og adm. dir er skjønnsmessig fordelt etter det totale aktivitetsnivået i bedriften. Økonomi og EDB er fordelt på grunnlag av et anslag på tidsforbruk i hver stilling. Personalfunksjonen er fordelt etter antall ansatte.

Husleien blir fordelt etter hvilket areal ulike virksomhetsområder nytter. Ved avregningen nyttes i hovedsak en markedspris som tilsvarer den pris Eidefoss får ved ekstern utleie av ledige lokaler. Leieinntekter føres på felles, mens administrasjonsbygget er ført på Øvrig virksomhet i balansen. Ved neste rapportering vil det være samsvar mellom føring av leieinntekter og balanseføring av administrasjonsbygget.

A/S Eidefoss har ikke ansvar for veglys. Dette er ivaretatt av den respektive kommune og for det meste løst av eksterne installatører.

5.5 NVE-rapportering

Etter gjennomgang av Eidefoss' regnskapsrapportering til NVE er Bl.a følgende punkter diskutert:

Note 4.3B
Eidefoss operer ikke med innmatingstariff for kraftproduksjonen. Dette er en følge av vurderinger og beregninger som er gjort som tyder på at innmatingens plassering gjør at et negativt tapsledd (p.g.a områdets produksjonsunderskudd) vil nulle ut en eventuell bruksuavhengig ledd.
En oversikt over lastforholdene til A/S Eidefoss er gjengitt i vedlegg IV.

Note 6
Det er ikke ført opp hverken inntekter eller utgifter ved måling og avregning. Dette er ført direkte inn under markedsavdelingen, som videre er fullfordelt til nettvirksomheten. Noten vil bli utfylt ved framtidige rapporteringer til NVE.

Note 17
Når anleggsbidrag benyttes trekkes dette direkte fra anskaffelseskosten, og netto historisk kost føres inn i noten. Dette gjør at brutto historisk kost ikke fremkommer i rapporten.

Note 26
A/S Eidefoss har ikke rapportert mottatt stastilskudd i regnskapsrapporteringen til NVE. I NVEs Statstilskudds-register er det imidlertid registert statstilskudd gitt innen konsesjonsområdet til A/S Eidefoss. Disse statstilskuddene har lite omfang og synes være allokert direkte til privatpersoner innen området og er derfor ikke registrert av everket.

6 Samtale med revisor

Det ble avholdt møte med Eidefoss' revisor, J. Fr. Nordbakke, hos NVE torsdag 25. april.

Nordbakke bekrefter at A/S Eidefoss historisk har brukt stor grad av kostnadsføring. En er i ferd med å øke bruken av aktivering (jfr pkt. 7).

Et sentralt tema var balanseføring av mer- / mindreavkastning. Nordbakke anbefaler at hverken mer- eller mindreavkastning føres opp som egen post i balansen, men at opplysninger om dette blir gitt i noteform. Begrunnelsen for denne anbefalingen var at det blir umulig å identifisere henholdsvis kreditorer og debitorer.

NVE oppfatter det som en etablert praksis at meravkastning aktiveres som en gjeld i balansen i årsregnskapet.

Nordbakke etterlyste i møtet klarere spesifikasjon av hva revisor skal godkjenne, når regnskapet til NVE attesteres.

7 Balansestyring

Vedlikehold utgiftsføres og defineres som: «Arbeid som utføres for å bringe formuesgjenstander tilbake til den stand den tidligere har vært i. (enten ny eller tidl. nyrenovert)»

Påkostninger aktiveres og avskrives og defineres som: «Arbeid som fører formuegjenstanden til en annen eller bedre stand enn den tidligere har vært i.»

Ved større opprustninger av linjer mv. blir kostnadene dels aktivert og dels utgiftsført, vanligvis etter en fordeling 50:50. En slik praksis har vært nyttet i årevis.

A/S Eidefoss opplyste at elverket har et lavt kapitalgrunnlag p.g.a stor kostnadsføring tidligere år.

A/S Eidefoss har ingen felles anleggsaktiva. Alle driftsmidler til monopoldelen er direkte henførbart. Indirekte henførbare anleggsaktiva innenfor nettområdet belastes samlevirksomhetsområdet for nett før endelig fordeling til nettnivå.

Administrasjonsbygget er henført til eiendomsforvaltning under «Øvrig virksomhet», som igjen leier ut huset til ulike virksomhetsområder. Administrasjonsbygget leies i tillegg ut til eksterne leietakere.

A/S Eidefoss benytter anleggsregisteret Plus Avskriv. Systemet er utviklet av everkets revisor. Her blir hver gjenstand registrert som et eget objekt under respektive balansekonto og avskrivningene blir bestemt individuelt. Systemet gir oversikter detaljert pr konto eller sum for konto etter behov. Anleggsregister-systemet generere også noter til årsregnskapet.

NVE
NORGES VASSDRAGS-
OG ENERGIVERK

RAPPORT

Kontrollhandlinger overfor energiverk

Gjennomgåelse av Haugesund Energi AS.

10.04 - 11.04 1996

2 INNLEDNING 2

3 OPPSUMMERING OG KONKLUSJONER 2

4 ORGANISERING 2

4.1 Beskrivelse av selskapets virksomhet 3

4.2 Målsettinger for nettvirksomheten 3

4.3 Organisering av selskapet 4

5 ØKONOMISTYRING 4

5.1 Kontoplan 4

5.2 Budsjettprosessen 5

5.3 Økonomiske rapportering 5

5.4 Kostnadsfordeling og inntektsfordeling 5

5.5 NVE-rapportering 6

6 SAMTALE MED REVISOR 6

7 BALANSESTYRING 7

2 Innledning

Formålet med NVEs kontrollbesøk var å gjennomgå organisering og økonomistyring i Haugesund Energi AS for å kontrollere den regnskapsmessige og organisatoriske avgrensningen mellom nettvirksomhet og konkurranseutsatt virksomhet.

Deltagere fra Haugesund Energi: adm dir Svein Bua, avdelingssjef Nettdivisjonen Ansgar Fyllingsnes, seksjonsleder Lars Otto Grindheim, avdelingssjef Sverre Hanssen, seksjonsleder økonomiseksjonen Arne Hustvedt, Administrasjonssjef Arvid Johan Nilsen, Statsaut. rev Anders Kyvik.
Deltagere fra NVE: rådgiver Rolv Bjelland, konsulent Knut Matre

3 Oppsummering og konklusjoner

Etter besøket har NVE en helhetsoppfatning av at Haugesund Energi er bevisst sitt ansvar om et regnskapsmessig skille mellom monopol- og konkurranseutstatt virksomhet.

Haugesund Energi henfører alle kostnadene fra målings- og tilsynsavdelingen til fordelingsfunksjonen. NVE er enig i denne vurderingen sett i lys av at Haugesund Energi ikke utfører noen måle eller avregningsoppgaver utover det som det stilles krav til i NVEs retningslinjer.

NVE stiller seg tvilende til at kraftomsetningen belastes med en stor nok andel av kostnadene fra kundeservicefunksjonen. Denne avdelingen sender blant annet ut informasjon om kraftpriser, samt at kundeservice brukes i samband med kraftkontrakter.

NVE registrer at Haugesund Energi ikke har noen tallfestede målsetninger for nettdriften, men regner med at dette vil foreligge som et resultat av «prosjekt 99».

Som nevnt i punkt 5.1 foreligger det ingen økonomihånbok i Haugesund Energi, men en vil bli utarbeidet etter «prosjekt 99». NVE ser det som verdifullt at en slik håndbok foreligger, for å gjøre økonomisystemet minst mulig personavhengig.

Haugesund Energi bruker skatte- og regnskapslovens formuleringer for å vurdere spørsmålet om kostnadsføring / aktivering. Dette gir rom for skjønnsutøvelse i hvert enkelt tilfelle, og Haugesund Energi bruker stor grad av kostnadsføring.

4 Organisering

Haugesund Energi AS er organisert som et aksjeselskap. Haugesund kommune eier 100% av aksjene. Styret består av 7 medlemmer hvor 2 personer er representanter for de ansatte. Fylket har én representant og de øvrige 4 styrerepresentantene kommer fra næringslivet i Haugesund. Gruppeførerne for de ulike partiene i bystyret utgjør en kontrollkomite. Kontrollkomiteen har hittil hatt ett møte med styret og administrasjonen i året i forbindelse med regnskapsavleggelsen. Det forutsettes at kontrollkomiteen i framtiden også skal ha et

tilsvarende møte i forbindelse med budsjettbehandlingen. Ordfører i Haugesund fungerer som generalforsamling.

4.1 Beskrivelse av selskapets virksomhet

Haugesund Eneri virksomhet omfatter produksjon ca 300 GWh, omsetning ca 400 GWh til sluttbrukere og overføring ca 420 GWh til sluttbrukere. Haugesund Energi eier i tillegg til produksjonsanlegg både sentralnett, regionalnett og distribusjonsnett. Haugesund Energis områdekonsesjon dekker Haugesund by, hvor energiverket har 16 000 nettkunder.

Haugesund Energi har blant annet følgende formål:

1. Haugesund Energis viktigste kunder er energibrukere i Haugesund.
2. Haugesund Energis mål er å tilby kunder i Haugesund energi med tilhørende tjenester til konkurransedyktige priser. Energipris i primærområdet bør over tid ikke overstige landsgjennomsnittet.
3. Haugesund Energis mål er å tilby overføringstjenester til lavest mulig kostnad med en god leveringssikkerhet.
4. Haugesund Energi skal drive aktiv krafthandel i engrosmarkedet og må ha god kompetanse innen dette området. Det legges vekt på å ha lav risikoprofil.

Haugesund Energi har som forbedringstiltak iverksatt «prosjekt 99». Siktemålet med prosjektet er at Haugesund Energi skal:

- være i den øvre kvartil blant energiverk mht effektivitet
- redusere 7 mill i driftskostnader fra dagens nivå innen 1999
- redusere 15 % i bemanning innen 1999
- øke samarbeidet med andre energiverk

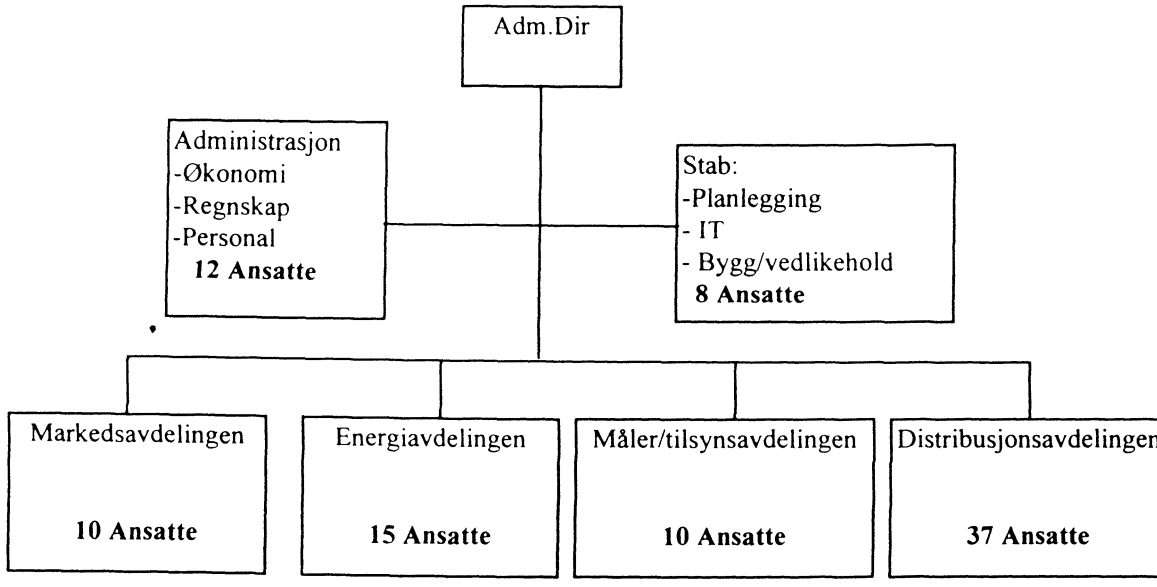
I forkant av «prosjekt 99» ble det gjennomført en benchmarkanalyse av konsulentfirmaet Harmark Iras. Det ble her avdekket et effektiviseringspotensialer. P99 drives av Haugesund Energi alene.

4.2 Målsettinger for nettvirksomheten

Utover de generelle målsetningene er det ikke utarbeidet en egen offisiell målsetting for nettvirksomheten. Dette forutsettes gjort som en del av prosjekt 99, og ventes å foreligge i september 1996.

4.3 Organisering av selskapet

Haugesund Energi har ca 94 ansatte og ha følgende er organisatoriske hovedoppdeling:

Se organisasjonsplanen i vedlegg I for en mer utfyllende oversikt.

5 Økonomistyring

Det er ikke utarbeidet en egen økonomihandbok. Haugesund Energi arbeider med å beskrive økonomirutinene og dette arbeidet vil bli videreutviklet som en del av prosjekt 99.

Regelverk for økonomiske disposisjoner mht ansvarsdeling adm dir/styret, interne rutiner for økonomiske transaksjoner og rutiner for lønns- og regnskapsarbeid er vedlagt som vedlegg III.

Haugesund Energi nytter for tiden Unique økonomisystem og anleggsregistersystem. Versjonen av økonomsystemet som Haugesund Energi nytter vil ikke bli videreutviklet. Haugesund Energi vurderer derfor for tiden alternative økonomisystem. Albatross kundeinformasjonssystem blir benyttet. Dette systemet handterer avregning som er adskilt mellom overføring og kraftsalg. Haugesund Energi er også fornøyd med måten dette systemet takler abonnenters leverandørbytte.

Haugesund Energi presenterte en integrert modell for tariffberegninger

5.1 Kontoplan

Haugesund Energi nytter en flerdimensjonal kontoplan iht EnFOs anbefalinger med følgende dimensjoner:

- art (4 siffer)
- avdeling/ansvar (2 siffer)

- virksomhet/objekt (4 siffer/7 siffer)
- aktivitet (1 siffer)

Tidligere er anleggsdel nyttet som en egen dimensjon. Dette vil for framtiden bli dekket gjennom objekt kode på 3 siffer under virksomhet.

5.2 Budsjettprosessen

Budsjettprosessen starter i august. En nærmere tidsplan for budsjettprosessen er gjengitt i vedlegg II. Det er lagt opp til et desentralt budsjettarbeid hvor hver avdeling legger inn egne budsjettall. Administrasjonsavdelingen samordner og koordinerer budsjettarbeidet.

5.3 Økonomiske rapportering

5.3.1 Rapportering til styret

Styret får hver måned et periodisert regnskap, med rapporteringer om avvik i forhold til budsjettet. Budsjettet blir ikke revidert, men det kan bli laget nye prognoser for året. Denne rapporten omfatter Haugesund Energi som helhet. Det arbeides med å få i stand en oppdeling av denne rapporteringen etter virksomhetsområder.

5.3.2 Rapportering til ledelsen

Hver måned samles avdelingssjefene og administrerende direktør. Et ikke-periodisert regnskap bir lagt frem, og avdelingssjefene forklarer budsjettavvikene. Denne rapporteringen er oppdelt i henhold til organisasjonsstrukturen.

5.3.3 Offentlig, periodisk rapportering

Hvert halvår offentliggjøres en rapport tilsvarende månedsrapporten til styret. I tillegg vedlegges styrets beretning.

I årsrapporten blir det offentliggjort et regnskap som er delt opp i resultatområdene: sentral-, regional-, distribusjonsnett, annen virksomhet/avstemming og selskapet som helhet.

5.4 Kostnadsfordeling og inntektsfordeling

Kostnads- og inntektsfordeling skjer igjennom:

- direkteføring av kostnader/inntekter iht organisering og funksjon
- overveltning av kostnader iht funksjon.
    * Kundeservice: 9,5 årsverk (totalt 10) overføres fra markedsavdelingen til kraftoverføringsfunksjonen.
    * Måling/tilsyn 10 årsverk (totalt 10) overføres fra avd for måling tilsyn til overføringsfunksjonen.

- fordeling i henhold til timelister. (Kraftanlegg, driftsseksjon, mekanisk verksted samt deler av bygg/vedlikehold; tilsammen 34 personer fører timelister over alt arbeid utført)
- fordeling etter fordelingsnøkler (alt vesentlig gjelder dette 7 fellesfunksjoner som fordeles etter antall ansatte i ulike avdelinger og seksjoner)

Haugesund Energi legger stor vekt på å henføre kostnadene direkte til respektive funksjoner slik at behovet for kostnadsfordeling blir minst mulig.

Særskilte tiltak for å sikre skillet mellom den konkurranseutsatte delen og monopoldelen av virksomheten:

- Organiseringen: Haugesund Energis organisering gjør at en stor del av kostnadene og inntektene kan henføres direkte.
- Avdelingene vil allerede i budsjettprosessen splitte kostnader og inntekter på de ulike virksomhetsområdene (som er i henhold til EnFOs kontoplan).
- Man søker å i størst mulig grad kontere direkte på avdeling og virksomhetsområde, og kontere minst mulig på områder «til fordeling».
- God kompetanse hos de ansatte sikrer riktig kontering.

Veilys er ført som annen virksomhet. Kommunen betaler alle kostnader ved drift og vedlikehold av belysningen.

5.5 NVE-rapportering

Årsregnskapet for 1994 viser en avvikende mer-/mindreavkastning i forhold til NVE rapporteringen. Dette er kommentert i note 5 i NVE rapportering. Denne saken er behandlet og henlagt av NVE. Haugesund Energis rapportering er korrekt.

Haugesund Energi ser det som et problem å fordele mer- / mindrevakastningen mellom regional- og distribusjonsnettet.

Gebyr for abonnentens leverandørskifte energileverandør gebyr for energilevering er ikke ført via note 6 i 1994. Gebyrene er ført direkte under konto «energisalg engros». Dette utgjør et mindre beløp for dette året og vil bli fulgt opp av Haugesund Energi.

Vedlegg F i regnskapsrapporteringen til NVE blir ikke riktig for Haugesund Energi siden Haugesund Energi tar ut en andel deleiekraft fra Ulla Førre som er avvikende fra eierandelen på 2.5%, fordi kraftverket benytter seg av flerårsmagasiner. Kontrollbildet for kraftbalansen blir derfor heller ikke riktig. Haugesund Energi har allerede påpekt dette forholdet ovenfor NVE og vil etter avtale med NVE vedlegge manuelt utfylt vedlegg F og konrollbilde.

6 Samtale med revisor

I forbindelse med NVE rapporteringen la revisor vekt på å forsikre seg om at rutinene bak rapporteringen som sådan var forsvarlige. Revisor kontrollerte rapporteringen ved stikkprøver uten å gå nøye inn på denne.

Det har vært mye arbeid med å etablere rutinene for handtering av mer-/mindreavkastning. Dette ble oppfattet å være på plass.

Ved vurdering av hva som skal kostnadsføres eller aktiveres la revisor vekt på forsiktighetsprinsippet og hensynet til ikke å aktivere for mye.

7 Balansestyring

Haugesund Energi følger regnskapsloven og skattelovens anbefalinger i spørsmålet om kostnadsføring / aktivering. Dette gir likevel store rom for vurdering. Det er planlagt å utarbeide en egen investeringshåndbok.

Spørsmålet om kostnadsføring / aktivering blir vurdert fortløpende igjennom året, og sammenholdes med vurderingene gjort i budsjettprosessen.

Felles anleggsaktiva fordeles etter årsverk i de forskjellige virksomhetsområder.
Målere aktiveres ikke.

Haugesund Energi praktiserer ikke anleggsbidrag eller tilknytningsavgift ved nytilkoblet luftlinje til bolighus. Ved kabeltilknyttning praktiseres en avgift på kr 4000 pr husstand. Den avgiften behandles som et anleggsbidrag og reduserer aktiverte investeringer.

Haugesund Energis anleggsregister er utarbeidet av Haugesund Energi i samarbeid med Deloite & Touche. Som tidligere nevnt vurderer Haugesund Energi alternativer til dagens Unique anleggsregistersystem.

NVE
NORGES VASSDRAGS-
OG ENERGIVERK

RAPPORT

Kontrollhandlinger overfor energiverk

Gjennomgåelse av Aust-Agder Kraftverk

28.3 - 29.3 1996

1. INNLEDNING 2
2. OPPSUMMERING OG KONKLUSJONER 2
3. ORGANISERING 2
   3.1 Beskrivelse av selskapets virksomhet 2
   3.2 Målsettinger for nettvirksomheten 3
   3.3 Organisering av selskapet 3
4. ØKONOMISTYRING 3
   4.1 Kontoplan 3
   4.2 Budsjettprosessen 3
   4.3 Økonomiske rapportering 4
   4.4 Kostnadsfordeling og inntektsfordeling 4
   4.5 NVE-rapportering 5
5. SAMTALE MED REVISOR 5
6. BALANSESTYRING 5

1.Innledning

Formålet med NVEs kontrollbesøk var å gjennomgå organisering og økonomistyring ved Aust-Agder Kraftverk(AAK) samt å kontrollere den regnskapsmessige og organisatoriske avgrensningen mellom nettvirksomhet og konkurranseutsatt virksomhet.

Deltagere fra Aust-Agder Kraftverk: Adm.sjef: Torfinn H. Fjeldstad, seksjonssjef nett: Arne B. Sjursø, controller: Arne Dag Sti, økonom: Audun Aanonsen (nett), økonomisjef: Ivar Bjerkholt, revisor: Geir Haaland (Coopers & Lybrand).

Deltagere fra NVE: Magnus Køber, Rolv Bjelland

2.Oppsummering og konklusjoner

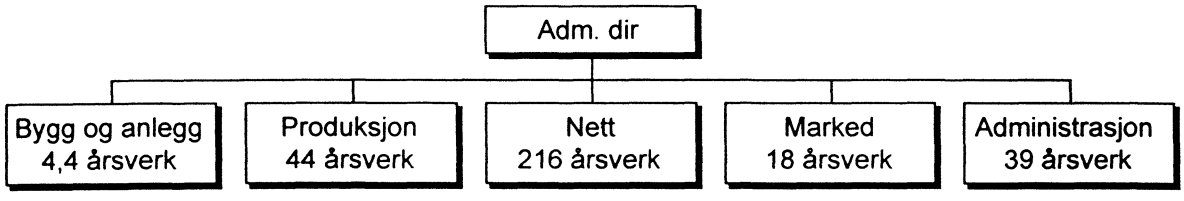
Etter styrkingen av økonomisiden ved ansettelse av en høyt kvalifisert controller og en økonom i nettavdelingen, synes AKK å ha en positiv utvikling mht å utvikle nødvendige økonomirutiner.

Når det gjelder hensynet til kostnadsføring eller aktivering praktiserer AAK et opplegg som innebærer stor grad av kostnadsføring. Jfr vedlegg V.

3.Organisering

AAK er eid av 14 kommuner og har et politisk sammensatt styre.

Fullstendig organisasjonskart for Energiverket er gjengitt i Vedlegg I. AAK har ca 335 ansatte i 1996. Disse fordeler seg utover i bedriften på følgende måte:

3.1Beskrivelse av selskapets virksomhet

AAKs forretningside er å oppnå god lønnsomhet og langsiktig avkastning gjennom produksjon, transport og omsetning av energi i Norge og internasjonalt, samt energirelatert forretningsvirksomhet.
De økonomiske målene for stategiperioden er:

- avkastning på egenkapitalen på minst 10%
- øke egenkapitalandelen opp mot 34%
- redusere kostnader/effektivisere med minst 5 % i 1996
- tilfredsstillende bidrag fra alle resultatsentere.

3.2Målsettinger for nettvirksomheten

Hovedmålene for nettvirksomheten er gjengitt i vedlegg II.
Øvrige målsetning er:

- overføringstariffene skal være på landsgjennomsnittet eller lavere.
- maksimal avkastning på egenkapitalen under de bestemmelsene som gjelder til enhver tid.

3.3Organisering av selskapet

Organisasjonsplanen til AAK følger i hovedsak forretningsområdene. Seksjonene: Bygg og Anlegg, Nett og Marked er organisert som resultatenheter. Produksjonseksjonen er definert som et kostnadssenter. Økonomisiden er i løpet av det siste året styrket ved ansettelse av en controller i økonomikontoret og en økonom i nettseksjonen.
Måleservice (4-5 personer) driver innkjøp av målere samt installasjon og avlesning av avanserte (time) målere. Enheten er i dag organisatorisk tilknyttet Marked seksjonen. Det vurderes å skille denne enheten ut som eget selskap.
Under nettseksjonen finnes både regionalnett og distribusjonsnett.
Det vurderes i større grad å flytte innkjøpsfunksjonen til de enkelte seksjonene , slik at administrasjons-seksjonen i større grad ivaretar rene fellesfunksjoner som ikke er henførbare.
AAK Belysning er skilt ut som eget selskap.

4.Økonomistyring

AAK nytter økonomisystem, lønnssystem samt anleggsregistersystem fra Infotron.
Albatross fakturerings- og til kundesinformasjonsystem nyttes.

Det er ikke utarbeidet komplett økonomihåndbok, men AAK arbeider aktivt med å forbedre rutinebeskrivelser.

4.1Kontoplan

AAK har en kontoplan iht. EnFO`s anbefaling med de 6 dimensjoner som er angitt nedenfor. Hver kontering må minst bestå av 4 av disse dimensjoner.

- Art, (3 - 4 siffer)
- Ansvar, angir organisatorisk ansvar iht kontoplan (3 siffer)
- Aktivitet, skiller mellom drift og investering (1 siffer)
- Virksomhet, angir type virksomhet (2 siffer)
- Objekt, henfører kostnader til ulike anlegg (4 siffer)
- Anleggsdel, nyttes for prosjektoppfølging (3 siffer)

4.2Budsjettprosessen

Rutinene i forbindelse med budsjettprossessen er under utvikling. Det nyttes en bidragsenhet-tenkning som utgangspunkt for budsjetteringen, jfr Vedlegg III. Egne resultatområder bidrar til totalresultatet innenfor rammer satt av styret Budsjettprossessen er nærmere beskrevet i vedlegg IV. Etter at budsjettrundskrivet var sendt ut i 1995 og resultatenhetenes forslag til budsjett var kommet inn var det begrenset med tid til interaksjon mht. å nå målene, nettseksjonen hadde imidlertid en gjennomgang og justeringer ble gjort. Dette ansees som uheldig og medfører at prosessen vil startes tidligere neste år.
Alle med budsjettansvar har også anvisningmyndighet

4.3Økonomisk rapportering

AKK har det siste året bedret rapporteringen og det er nå gjennomført månedsvis resultatrapportering. Rapporteringen er forutsatt å hensynta nødvendig periodisering. Det er vanskelig å koordinere den månedsvise rapporteringen med rapporteringen fra «Øvre Otra» fordi dette selskapet har kvartalsrapportering
Rutiner for oppfølging av budsjettavvik igjennom året er forutsatt ivaretatt igjennom månedsrapporteringen. Det arbeides med å forbedre budsjettoppfølgingen.

4.4Kostnadsfordeling og inntektsfordeling

AAK har utarbeidet et omfattende notat angående prising av interne tjenester av 20.03.96.
Det foretas internfakturering mellom seksjonene.
Nettseksjonen kjøper følgende tjenester fra Marked og Bygg og anleggseksjonen:

- Kjøp av tjenester fra bygg- og anlegg seksjonen (tilsyn og byggeledelse) til markedspris kr 350 pr time.
- Kjøp av tjenester/materiell fra AAK målerservice
  - . materiell avregnes til innkjøpspriser
  - . tjenester avregnet til tilnærmet markedspris
- Kjøp av nettap fra markedsseksjonen (til spotpris)
- Sentralvaktordning (lite omfang, 1/15 av lønn til èn person)

Nettseksjonen selger følgende tjenester:

- transport av energi fra kraftstasjon til sentralnettsnivå i h.h.t. NVE retningslinjer for punktariff
- Kundeveiledere for markedsavdelingen (f.t 4,2 årsverk)
- arbeid for AAK-belysning
- Arbeid for I/S Øvre Otra

Felleskostnader fordeles i henhold til ulike seksjoners lønnskostnader.
Felles anleggsmidler fordeles i henhold til bruk. Bruksfordeling kan praktiseres uten særlige vansker. Distriktskontorer fordeles direkte til nett.

Regionalnett og distribusjonsnett-tariffene ble i 1995 utformet av to forskjellige personer. I 1996 er dette samlet hos én person.
AAK opplyser at Albatross-systemet i rimelig grad kan skille mellom transport- og energiinntekter.
Måleravlesning skjer ved selvavlesning rundt årsskiftet. Hytter avleses i august.
Lønnsrefusjoner føres direkte mot den ansattes tilknyttede virksomhetsområde.
Fellesutbyggingsinntekter føres direkte som kostnadsreduksjon mot nivå 5.
Reaktiv effekt faktureres ikke.
Positivt energiledd for innmating fra egen produksjon.

4.5NVE-rapportering

Årsregnskapsrapporteringen følger i stor grad NVE-rapporteringen, men skiller ikke mellom omsetning og produksjon.

5.Samtale med revisor

Revisor er Coopers & Lybrand siden 1995.

- Prinsipper for aktivering og kostnadsføring

Utgifter til anleggsmidler som øker inntjeningen til selskapet skal i prinsippet kostnadsføres. Det vil være en vurderingssak hvorvidt et anleggsmiddel skal kostnadsføres eller aktiveres. Revisjonen er ut fra forsiktighetsprinsippet mer bekymret for mye aktivert enn for lite..

- Mer-/mindreavkastning. Føring av dette.

Ordningen med mer- og mindreavkastning er grei å handtere. Revisor mener at mindreavkastning ikke bør føres i balansen som fordring da denne inntekten ikke kan ansees som helt sikker. Meravkastning må derimot føres i balansen.

- Skille mellom nett og resten

Revisor har ingen kommentarer til regnskapsmessig fordeling mellom nett og konkurranseutsatt virksomhet. Han opplyste samtidig at han ikke gått dypt ned i materien. Revisor presiserer skillet mellom full revisjon, begrenset revisjon og kontrollhandlinger. Revisors ansvar overfor NVE er begrenset til sistnevnte handling. Det etterspørres nærmere drøfting med NVE for ansvarsfordeling vedrørende revisjon.

- Økonomifunksjoner generelt, hva er bra hva forbedres

Integreringen mellom de ulike økonomisystemene kan forbedres.

6.Balansestyring

Alle med budsjettansvar har også anvisningsmyndighet
AAK anslår at bokført kapital er 28% av nyverdi.
Drift og fornyelser kostnadsføres. Investeringer aktiveres.
Nærmere definisjoner av hva som kostnadsføres og aktiveres er gitt i vedlegg V.

Anleggsregisteret er basert på Av-Bas fra Infotron. Ved etableringen av anleggsregisteret i 1988 ble historiske e balanseverdier overført direkte. Ingen oppjustering av anleggsmidlene ble foretatt, med unntak kjøretøyer. Disse ble tidligere utgiftsført - nå oppjustert iht. nyverdi minus avskrivninger.

Indirekte ikke henførbar kapital henføres til administrasjonsseksjonen for videre fordeling i hht. nøkler.
AAK vurderer i hvert tilfelle hvorledes et driftsmiddel skal fordeles på ulike nettnivå. Resultatet kan bli at en trafo fordeles med 20% på nivå 1 og 80% nivå 2.

NVE
NORGES VASSDRAGS-
OG ENERGIVERK

RAPPORT

Kontrollhandlinger overfor energiverk

Gjennomgåelse av Hamar-regionen Energiverk

25.3 - 26.3 1996

1. INNLEDNING 2

2. OPPSUMMERING OG KONKLUSJONER 2

3. ORGANISERING 2

3.1 Beskrivelse av selskapets virksomhet 2

3.2 Målsettinger for nettvirksomheten 2

3.3 Organisering av selskapet 3

4. ØKONOMISTYRING 3

4.1 Kontoplan 4

4.2 Budsjettprosessen 4

4.3 Økonomiske rapportering 4

4.4 Kostnadsfordeling og inntektsfordeling 4

4.5 NVE-rapportering 4

5. SAMTALE MED REVISOR 4

6. BALANSESTYRING 4

1. Innledning

Formålet med NVEs kontrollbesøk var å gjennomgå organisering og økonomistyring i Hamar-regionen Energiverk for å kontrollere den regnskapsmessige og organisatoriske avgrensningen mellom nettvirksomhet og konkurranseutsatt virksomhet.

Deltagere fra Hamar-regionen Energiverk:

Tore B. Marsøe, Administrerende direktør
Per O. Nilsen, Økonomisjef
Torstein B. Jensen, Sjefsingeniør
Tore Pentsen, Kontorsjef
T. Olsen, Overingeniør

Deltagere fra NVE:
John Cock, førstekonsulent, Enøk- og markedsavdelingen
Magnus Køber, førstekonsulent, Enøk- og markedsavdelingen

NVEs vurderinger fremkommer i sin helhet under kapitel 2 «Oppsummering og konklusjoner». Øvrige kapitler inneholder ingen vurderinger eller subjektive uttalelser fra NVEs side, men er kun ment å være refererende i forhold til de momenter som fremkom under møtet.

2. Oppsummering og konklusjoner

NVEs vurderer kvaliteten på det regnskapsmessig skille som tilfredsstillende. Organisatorisk er ikke skillet like godt ivaretatt. Selskapet er preget av å være organisert på tvers av resultatenhetene. Salg av kraft skjer for eksempel i markedsseksjonen mens innkjøp skjer i teknisk seksjon. All drift av nett og produksjon skjer også i teknisk seksjon. Dette øker faren for sammenblanding av nettvirksomhet og konkurranseutsatt virksomhet. Økonomistyringssystemene fungerer tilfredsstillende, men det er rom for forbedring av rapporteringsrutinene. I dag rapporteres det bl.a. ikke periodisk på resultatenheter.

3. Organisering

3.1 Beskrivelse av selskapets virksomhet

HrE driver produksjon, sentralnett (transformatorstasjon), regionalnett, distribusjonsnett og omsetning. Selskapet hadde i 1994 1200 GWh i omsetning hvorav ca. 600 GWh kom fra egen produksjon. Everket har 212 ansatte.

3.2 Målsettinger for nettvirksomheten

Følgende generelle målsettinger ble nevnt for selskapet som helhet:

- Kvalitetsbevissthet
- Motiverte og kunnskapsrike medarbeidere med vektlegging av miljømessige og estetiske utforminger av anlegg.
- Forsvarlig drift.
- Markedsorientering - kunden i fokus
- Skal ha en gunstigst mulig krafttilgang med hensyn til volum, pris og risiko.

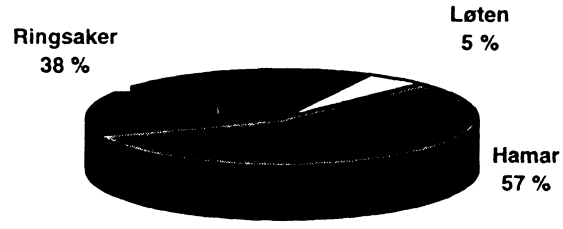
For nettdriften spesielt ble følgende målsettinger trukket frem:

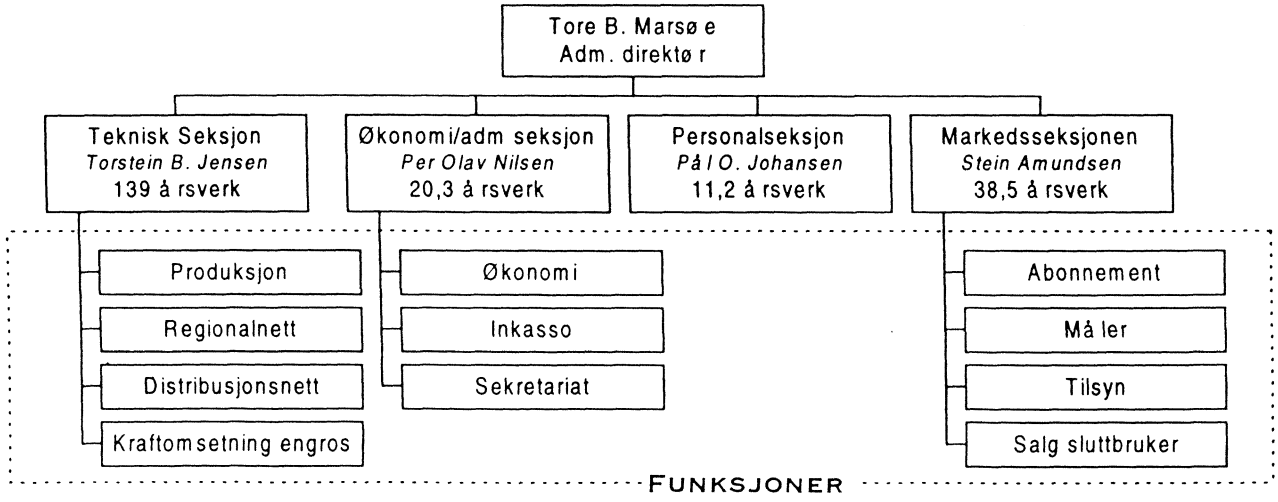
- Avkastningskrav
- Leveringssikkerhet i henhold til. gjeldende rammebetingelser og retningslinjer
- Primært kabling i befolkningssentra
- Kostnadseffektive

Som en kommentar til siste punkt kan det nevnes at det pr i dag ikke er etablert rutiner for å måle og følge opp målsettingen om kostnadseffektiv drift. Vedrørende utbytte er ikke målsettingene blant eierne helt klare. Ringsaker og Løten kommuner vil ha utbytte fra virksomheten , men ikke Hamar.

3.3 Organisering av selskapet

Hamar-regionen Energiverk er organisert som et interkommunalt selskap. Det er eid av Hamar kommune med 57%, Løten kommune med 5% og Ringsaker kommune med 38%. Nytt styre ble valgt 1.1. 96 og ny administrerende direktør vil etter planen tiltre i oktober 1996. HrE består videre av 4 seksjoner med 18 under-avdelinger (se organisasjonskart under). Alle seksjonene utfører arbeid som kan henføres både monopol- og konkurranseutsatt virksomhet. I Markedsseksjonen finner vi f.eks. en avdeling for måling og en for tilsyn, noe som i stor grad henføres nettvirksomhet. Videre består Teknisk seksjon av både kraftomsetning engros, produksjonsanlegg samt alle nettnivåer. Edb-avdelingen er også lagt organisatorisk i denne seksjonen. HrE har dermed i liten grad organisert selskapet i resultatenheter.

4. Økonomistyring

HrE benytter økonomisystem fra Admintec.

4.1 Kontoplan

HrE benytter konto, prosjekt, kostnadssted, virksomhetsområde i sitt økonomistyringssystem.

4.2 Budsjettprosessen

Budsjettansvar er tildelt seksjons- og avdelingsledernivå.

4.3 Økonomiske rapportering

Intern rapportering foregår i form av månedsvise rapporter. Avdelingsansvarlige stiller til ansvar overfor seksjonssjef. Rapportering skjer på kostnadssted.

4.4 Kostnadsfordeling og inntektsfordeling

Kostnadsfordeling skjer fra kostnadssted til forretningsområder (tilsvarer resultatenhetene som skal rapporteres til NVE) i henhold til. nøkler, via virksomhetsområder. Nøklene er basert på årsverk (beregnet utfra lønn) og omsetning. Dette gir følgende generelle fordelingsnøkler for fellesutgiftene:

	Kraftoms.	*Produksjon*	*Sentralnett*	*Regionalnett*	*Dist. nett*	*Øvrig*
Nøkkel fellesutgifter:	19%	12%	4%	12%	49%	4%

I utgangspunktet er alle ansatte tildelt et hovedvirksomhetsområde. I henhold til førte timelister krediteres deretter det respektive virksomhetsområdet samtidig som prosjekter debiteres tilsvarende. De som ikke fører timelister blir tildelt et virksomhetsområde og deretter blir dette området fordelt på forretningsområde i henhold til individuelle nøkler. Refusjoner føres direkte tilbake til kostnadsbærer.

4.5 NVE-rapportering

Utkjøringer fra Admintec ATØko gir direkte koblinger til NVE regnskap.

5. Samtale med revisor

Det ble ikke gjennomført samtale med revisor.

6. Balansestyring

For at en investering skal aktiveres må følgende punkter være oppfylt:

- Levetid 3 år eller mer.
- Beløp over 15.000,-
- Vesentlig forbedring

HrE fører anleggsregister i henhold til Norsk Standard fra og med 1.1.1992 da ny åpningsbalanse og anleggsregister ble etablert. All dokumentasjon og tidligere regnskap er tilgjengelige.

NVE
NORGES VASSDRAGS-
OG ENERGIVERK

RAPPORT
Kontrollhandlinger overfor energiverk

Gjennomgåelse av Trondheim Energiverk.

14.3 - 15.3 1996

2 INNLEDNING 2

3 OPPSUMMERING OG KONKLUSJONER 2

4 ORGANISERING 3

4.1 Beskrivelse av selskapets virksomhet 3

4.2 Målsettinger for nettvirksomheten 3

4.3 Organisering av selskapet 4

5 ØKONOMISTYRING 5

5.1 Kontoplan 6

5.2 Kostnadsfordeling og inntektsfordeling 6

5.3 NVE-rapportering 9

6 SAMTALE MED REVISOR 9

7 BALANSESTYRING 9

2 Innledning

Formålet med NVEs kontrollbesøk var å gjennomgå organisering og økonomistyring i Trondheim Energiverk (TEV) for å kontrollere den regnskapsmessige og organisatoriske avgrensningen mellom nettvirksomhet og konkurranseutsatt virksomhet.

Deltagere fra Trondheim Energiverk:

Oddvar Stålen, adm.dir
Peder L. Brattgjerd, økonomisjef
Per A. Hegvik, økonomikonsulent
Unni Weiseth, internrevisor
Bergsvein Wang, EDB-sjef
Olav Morten Volden, sjefingeniør, Distribusjonsdiv.
Helge Nilsen, divisjonssjef, Energidivisjonen
Erling Kylling, sjefingeniør, Energidivisjonen
Stig Rolstadaas, overingeniør, Energidivisjonen

Deltagere fra NVE:

Ketil Grasto, førstekonsulent, Enøk- og markedsavdelingen
Ole Tom Djupskås, førstekonsulent, Enøk- og markedsavdelingen

NVEs vurderinger fremkommer i sin helhet under kapitel 2 «Oppsummering og konklusjoner». Øvrige kapitler inneholder ingen vurderinger eller subjektive uttalelser fra NVEs side, men er kun ment å være refererende i forhold til de momenter som fremkom under møtet. I den grad det skulle forekomme faktiske feil eller mangler ved refereringen, ber vi om at dette blir kommentert.

3 Oppsummering og konklusjoner

Det er NVEs vurdering at Trondheim Energiverks (TEV) økonomirutiner og -systemer er tilfredsstillende i forhold til kravet om å ivareta et klart regnskapsmessig skille mellom monopol- og konkurransevirksomhet. Generelt har vi ikke funnet forhold som gir grunn til å anta at den underliggende kostnads- og inntektsfordelingen mellom virksomhetsområdene er forbundet med vesentlige feil eller mangler.

Det ble avdekket enkelte mindre mangler i.f.t. monopolvirksomheten:

TEV inkluderer kalkulatoriske renter i byggeperioden i kapitalgrunnlaget til investeringen. Dette er ikke i overenstemmelse med kap. 7.8 i NVEs retningslinjer for beregning av overføringstariffer: "Faktiske byggelånsrenter kan tas med bare når disse er aktivert. Kalkulatoriske rentekostnader skal ikke benyttes".

Ved internfaktuering av husleie går det fram at resultatområdene i tillegg til utgifter knyttet til drift, vedlikehold og avskrivning betaler 7,5 prosent finanskostnad av bygningsmassens bokførte verdi. Dette fører til at nettvirksomheten i TEV betaler en husleie inkludert avkastning og at TEV i tillegg får avkastning på nettvirksomhetens andel av bokført kapital i bygninger. En slik dobbeltberegning av avkastning kan ikke NVE akseptere.

Nettvirksomhetens husleie må kun dekke utgifter knyttet til drift, vedlikehold og avskrivning og ikke inneholde noen form for avkastning av bygningsmassens bokførte verdi.

NVE henstiller TEV om å rette opp ovenstående forhold i regnskapsrapporteringen til NVE for 1995.

TEV legger følgende prinsipp til grunn ved fordeling av kostnader knyttet til abonnement, måling og avregning: Hvilken bemanning må Markedsdivisjonen (MD) ha for kun å betjene nettet? Øvrig bemanning og kostnader utover dette tilfaller kraftomsetning. I kap. 7.3 i NVEs retningslinjer for beregning av overføringstariffer står det følgende: "Ved beregning av kundekostnadene for overføringstariffen, må det tas hensyn til at denne virksomheten også utfører tjenester for egen kraftomsetning, herunder bistår med tjenester knyttet til eksternt kraftsalg." Det er nødvendig at NVE presiserer og utdyper dette i neste versjon av retningslinjene.

4 Organisering

4.1 Beskrivelse av selskapets virksomhet

Trondheim Energiverk (TEV) er et vertikalt integrert selskap, stiftet i 1901, som produserer, overfører og omsetter elektrisk kraft. I tillegg produserer og distribuerer selskapet fjernvarme. Fjernvarme står for 10 prosent av omsetningen (287 GWh tilført fjernvarmenettet i 1995).

Samlet omsetning for TEV i 1995 var 955 mill kr. Antall abonnenter var 81742.

Produksjon 1995:

Egen produksjon (13 kraftverk):		
-Nidelva	1066 GWh	
-Nea	1534 GWh	2600 GWh
Deleierkraft		
-48,6 % Kraftverkene i Orkla	526 GWh	526 GWh
Sum produksjon		3126 GWh

Omsetning 1995

Andelen av total omsetning til sluttbruker i TEVs konsesjonsområde er omlag 93 prosent. Leveranser utenfor TEVs konsesjonsområde er hovedsaklig konsesjonsgitte leveranser og engrosleveranser, herunder salg til Statnett Marked.

Nett:

TEV eier 142 km regionalnett på 66 kV. Regionalnettet er et lokalt nett i Trondheim by som ikke har en ordinær regionalnettsfunksjon. Regionalnettet ble bygget for å transportere kraft fra TEVs kraftverk til Trondheim by. TEV har distribusjonsnett i Trondheim og Klæbu.

4.2 Målsettinger for nettvirksomheten

TEV skal ivarta en sikker og effektiv energioverføring og distribusjon innenfor sitt konsesjonsområde i henhold til definerte krav, til priser som gjenspeiler effektivitet og som samtidig sikrer tilstrekkelig avkastning til egenfinansiering av investeringene. TEV har som mål å kunne ta maksimal avkastning på investert kapital i nettvirksomheten innenfor gjeldende restriksjoner på avkastning knyttet til nettvirksomhet.

TEV har klart definerte satsingsområder med sikte på effektivisering av virksomheten. Det arbeides med tallfesting av konkrete mål for effektivisering (bl.a. ved benchmarking). Det arbeides også med en effektivisering av innkjøpsfunksjonen. Denne er idag delvis sentralisert når det gjelder innkjøp av større materiell, men målet er å rendyrke dette i større grad. TEV iverksatte i 1994 et nytt ordre- og mønstringssystem for å få mer kontroll over kostnadene og for øke kostnadsbevisstheten internt.

TEV har redusert bemanningen i distribusjonsdivisjonen (DD) de siste årene. Selskapet har analysert behovet for ressursinnsats knyttet til investeringer i nettvirksomheten de neste 10-15 årene. TEV ser for seg en ytterligere bemanningsreduksjon i DD som følge av mer effektiv bruk av ressursene.

TEV arbeider med en vurdering av selskapsform og intern organisering. Målet er å få ned kostnadene gjennom å samle virksomhet av felles karakter, samt klarere skille monopol og konkurranseutsatt virksomhet.

Utfordringer framover er å strukturere forholdet mellom monopol- og konkurranseutsatt virksomhet, herunder takle NVEs krav til monopolvirksomheten. TEV ønsker å holde avkastning knyttet til monopolvirksomheten tilbake i selskapet for å finansiere framtidige investeringer. Det er ikke ønskelig å lånefinansiere nettinvesteringer. TEV presiserte at forslaget til nytt skattesystem vil føre til at en mindre del av avkastningen fra nettvirksomheten kan brukes til nye investeringer. TEV mener dette bør kompenseres med høyere avkastningssats.

4.3 Organisering av selskapet

TEV har hatt nåværende organisering siden 1991. Selskapet er delt i tre divisjoner; energidivisjonen, distribusjonsdivisjonen og markedsdivisjonen. TEV har en teknisk stab, en økonomi-/adm.stab og en personal/org.stab. Organiseringen er vist i vedlegg 1.

Aktiviteter i de ulike enhetene:

- Adm.dir. og staber (AD)
  EDB, personal, økonomi, kasse, regnskap, innkjøp, IT, eiendomsforvaltning mv.
- Energidivisjonen (ED)
  Kraftproduksjon, kraftomsetning (engros, Statnett Marked), fjernvarme, hovedfordeling, sentralnett
- Distribusjonsdivisjonen (DD)
  Bygging og drift av distribusjonsnett, inkl. støttefunksjoner
- Markedsdivisjonen (MD)
  Måling, avregning, salg, tilsyn, ENØK

TEV er delt inn i 8 resultatområder, som igjen er inndelt i ansvarsområder. Distribusjonsdivisjonen, markedsdivisjonen og adm.dir (inkludert staber) er egne resultatområder. Energidivisjonen er delt inn i 5 resultatenheter; kraftproduksjon (KP), kraftomsetning (KO) (engros), hovedfordeling (HF) (regionalnett), fjernvarme (FV) og Nea-Eidum (NE) (sentralnett).

Antall årsverk fordelt på hvert resultatområde:

	1993	1994	1995
AD	75	71	73
KP	109	109	106
HF	25	27	25
FV	37	36	37
DD	266	253	234
MD	90	93	98
Sum	602	589	573

KO og NE har ikke egne ansatte. Virksomheten ved disse områdene administreres av KP.

6 årsverk i MD er direkte knyttet til konkurranseutsatt virksomhet. Arbeidet dreier seg om kundebehandling, salg og annet markedsarbeid. Kostnadene internfaktureres.

Det var totalt 588 ansatte i TEV i 1995 (573 årsverk).

5 Økonomistyring

Organisasjonen er ikke utformet slik at monopolvirksomheten som helhet er organisert som en egen divisjon. Dette betyr at en del kostnader må fordeles ved hjelp av nøkler og internprising.

Kostnadsansvar er lagt til divisjonssjef og videre ned til avdelingsleder.

Kostnadsansvaret for den totale monopolvirksomheten er spredd på flere resultatområder. Dette betyr at det er flere ledere som er ansvarlige for de totale kostnadene knyttet til monopolvirksomhten.

Økonomirutinene er ikke systematisk nedfelt i en egen økonomihåndbok. De fleste økonomirutinene er nedfelt i egne dokumenter. Det var konkrete planer i økonomistaben om å utarbeide en økonomihåndbok for TEV. Økonomistyringen skjer sentralt med økonomistab som ansvarlig. Minimum 2 personer skal kunne økonomirutinene. TEV benytter ES4 økonomisystem fra Merkantildata.

Budsjettprosessen starter i mai/juni med skriv til hvert resultatområde om forberedelse/start av budsjettprosessen. Hvert resultatområde utarbeider forslag til budsjett med mål og rammer som overleveres økonomistab tidlig på høsten. Økonomistaben periodiserer, koordinerer og utarbeider et samlet budsjett for TEV og resultatområdene. Samlet budsjett for TEV er klart i oktober for behandling i TEVs styre og i bystyret. En revidering av budsjettet blir foretatt på våren, grunnet endring i markedsforhold mv. Mål for framtidig budsjettbehandling er å ferdigstille budsjettet i desember. Det arbeides med å forbedre budsjettprosessen. Den vil bli beskrevet i en økonomihåndbok.

Budsjettet er periodisert pr. kvartal. Det er ønsker om å periodisere månedlig. Den interne rapporteringen skjer månedlig. Detaljeringsgraden er avhengig av mottaker av rapporteringen. Det er kvartalsvis rapportering til styret på hvert resultatområde. TEVs egen vurdering er at

bruken av økonomisystemet ikke fungerer godt nok når det gjelder å presentere riktig informasjon til de relevante ansvarlige. TEV arbeider med å bruketilpasse rapporteringen. Økonomisystemet er tilpasset den interne organisering, og en framtidig endring av organisasjonsform vil føre til behov for en gjennomgåelse av økonomisystemet.

Avvik i forhold til budsjett knytter seg til kraftkjøp, kraftsalg, fjernvarme og transport. Andre avvik er svært beskjedne.

De ulike enhetene i organisasjonen har i stor grad økonomiske transaksjoner seg imellom som gjøres opp ved bruk av internpriser. Kalkulasjon og dokumentasjon av internpriser blir dermed viktig for å vurdere kvaliteten på det regnskapsmessige skillet mellom monopol og konkurranseutsatt virksomhet.

5.1 Kontoplan

Kontoplanen ved TEV er inndelt i følgende 6 dimensjoner:

Art	Ansvars-område	Virksomhets-område	Virsomhets-del	Prosjekt	Objekt

- Art:
  Følger Norsk standard og EnFOs anbefaling
- Ansvarsområde:
  Definerer entydig at de direkteførte kostnadene havner på monopol eller konkurransevirksomhet. Felleskostnadene fordeles på resultatområde etter nøkler. Resultatområde «AD-felles» skal gå i null.
- Virksomhetsområde:
  F.eks. trafo, kraftlinjer. Følger EnFOs anbefaling
- Virksomhetsdel:
  Brukes ikke
- Prosjekt:
  Definerer om utgiften er investering eller drift
- Objekt:
  F.eks. kraftverk, linjer, trafoer, bygninger, biler, EDB-utstyr mv. (anleggsregister)

TEVs egen vurdering er at ansvarsområde og virksomhetsområde prinsipielt burde sammenfalle, men av historiske årsaker er dette pr idag ikke mulig. Ved en eventuell gjennomgang av organisasjonen er det nødvendig å gå gjennom dette.

5.2 Kostnadsfordeling og inntektsfordeling

Inntekter

TEVs kundeinformasjonssystem (ABSYS, opprinnelig fra EFI) spesifiserer bare delvis kraft og overføringspriser adskilt på oppgjørsfaktura til kundene. På faktura til kundene er avregningsleddene direkte knyttet til overføringsprisen spesifisert (effektledd, fastledd og overforbruksledd), mens energileddet som inneholder begge inntektselementer er slått sammen. For spesifikasjon av energileddet vises det på faktura til utsendt tariffhefte. A-kontoregningen inneholder pr idag ingen oppdeling av beløpet i kraft og overføring.

TEV har klare krav til hva et nytt kundeinformasjonssystem bør takle. Noen av kravene er separat behandling av transport og kraft på års- og a konto faktura, spesifisering av transport og kraft på egne inntektskonti ved produksjon av faktura og spesifikk kundereskontro. Ingen systemleverandører kan tilby et godt nok system for dette idag. TEV har samarbeidet med andre everk om utviklingen av et nytt system, men dette har ennå ikke ført fram. TEV arbeider videre med utskifting/ anskaffelse av nytt system.

TEV mener allikevel at de oppnår en riktig fordeling av overføringsinntekter og kraftinntekter. Inntekter knyttet til fastledd, effektledd og overforbruk henføres i sin helhet til nettet. Det totale energileddet, inkludert kraftpris, tap og andre variable nettkostnader, fordeles på grunnlag av fortløpende regnskapsførte inntekter som vektes med prisene i måneden og innmatet kraft i distribusjonsnettet til alminnelig forsyning (justert innmatingsprofil). Det er nettinntektene som beregnes. Kraftinntektene blir bestemt residualt.

TEV foretar etterkontroll av inntektsfordelingen ved å multiplisere leverte mengder pr. tariff med veide nettpriser. Beregnede nettinntekter, som bl.a. brukes som grunnlag for simulering av framtidige nettinntekter, er tilnærmet likt inntektsfordelingen fra fordelingsmodellen.

TEV hevdet at lite tilfredsstillende systemer for inntektsfordeling lett kan føre til feil ved fordeling av inntekter til nett og omsetning. Dette vil igjen kunne påvirke beregningen av mer-/mindreavkastningen.

Distribusjonsdivisjonens verksted utfører tjenester eksternt og for andre enheter i TEV. Interne oppdrag internfaktureres til markedspriser. Trondheim kommune belastes for kostnadene knyttet til offentlig belysning og dette trekkes ut av beregningsgrunnlaget for overføringstariffen.

Ved fellesinvesteringer, f.eks. sammen med Telenor eller kommunen, reduseres anskaffelsen med TEVs bidrag. Slike fellesinvesteringer kan beløpe seg til 2-3 mill kr pr år.

Kostnader
Direkte driftskostnader henføres til hvert resultatområde.

TEV gjør utstrakt bruk av internfakturering. Internfakturering kan være fastpris eller time/stykkpris. Prisen varierer fra 150-300 kr/time avhengig av kapasiteten i den utførende enheten. Den laveste satsen dekker kun variable kostnader, mens den høyeste satsen dekker reelle kostnader; personalkostnader (inkl. sosiale kostnader), lokaler, verktøy og utstyr, egne transportmidler, reiser/diett, kjøpte tjenester, telefon/porto, husleie, fordelte kostnader for divisjonen og fordelte kostnader fra AD. Prisene blir fastsatt gjennom forhandlinger mellom «bestiller» og «produsent». «Bestiller» har ofte priser fra eksterne leverandører som referanseramme ved forhandlinger. Avregning skjer time for time etter mønstring og medgåtte ressurser.

Det er lagt opp til et omfattende system for internfakturering av internt kraftsalg, intern krafttransport, salg av tapsenergi og salg av reaktiv effekt.
Et viktig grunnlag for belastningen av direkte kostnader på resultatområdene er et ordre og mønstringssystem (VPO) der ansatte fører timelister spesifisert ned til arbeidsordrenummer. Et prosjekt må ha en arbeidsordre for å bli igangsatt. Dette systemet ble innført i distribusjonsdivisjonen 1.1.94 og i deler av Energidivisjonen 1.1.96. Det er planer om å

innføre dette også i andre divisjoner. Målet er blant annet at VPO-systemet skal skape økt kostnadsbevissthet i organsisasjonen. VPO-systemet ble først innført i distribusjonsdivisjonen, fordi denne divisjonen utfører flest oppgaver for andre resultatområder. VPO-systemet i Energidivisjonen gjør det lettere å skille resultatområdene hovedfordeling og produksjon.

Indirekte kostnader i AD fordeles på resultatområdene v.h.a. følgende nøkler:

Husleie:	Kvadratmeter
Lager/innkjøp:	Vareuttak (mill kr)
Hovedkassen:	Omsetning
Øvrige felleskostn:	Ansatte (1993 og 1995), ansatte/omsetning (1994)
Forvalter:	M^2/ansatte
Ref. adm. kost.:	Ressurs
Gatelys:	Energi
EDB:	Ressurs

Forvalter: For 1993 og 1994 ble kun rene forvalterkostnader fordelt på resultatområdene. For 1995 blir forvalterkostnader og husleie for Nidarvold fordelt ved hjelp av nøklene areal og antall personer. I kostnadene som fordeles inngår driftskostnader; lønn, materiell, kommunale avgifter, oppvarming, forsikringer, kjøpte tjenester og avskrivninger, samt 7,5 prosent finanskostnad av bokført verdi av bygninger.

EDB: For fordeling av EDB-kostnader er det laget en fordelingsnøkkel der ulike komponenter (ant. terminaler, skrivere mv) tillegges ulik vekt. Antall skrivere, terminaler mv. knyttet til hvert ansvarsområde bestemmer fordelingen av EDB-kostnadene etter en beregningsformel. Kostnadene beregnes månedlig.

Ansatte i AD (adm.dir og staber) er fordelt på resultatområde og danner grunnlaget sammen med de øvrige ansatte for fordeling av bl.a. øvrige felleskostnader. Totale felleskostnader utgjorde omlag 20 mill kr i 1994. Endret fordelingsnøkkel fra 1994 til 1995 førte til en økning i nettvirksomhetens andel av felleskostnadene på omlag 3 mill kr. Dette utgjør omlag 0,3 øre/kWh på overføringstariffen.

Markedsdivisjonen (MD) tar på seg både oppgaver for nettvirksomheten, kraftomsetning og fjernvarme. TEV hevder det er samdriftsfordeler knyttet til denne organiseringen. 6 årsverk i MD arbeider direkte med salgsvirksomhet. Kostnadene knyttet til dette internfaktureres. TEV har følgende prinsipp ved fordeling av kostnader knyttet til abonnement, måling og avregning; hvilken bemanning må MD ha for kun å betjene nettet? Øvrig bemanning og kostnader utover dette tilfaller kraftomsetning.

TEV hadde meravkastning på 60 mill kr i 1993 og 56 mill kr i 1994. TEV pekte på følgende årsaker til den høye meravkastningen:

- Budsjettavvik; kostnadsreduksjoner og inntekstsøkninger
- Kalde vintre med høyt energiforbruk
- Effektdimensjonen i tariffen slo kraftigere ut enn ventet
- Etterslep av tidligere høye priser

I samtale med Energidivisjonen framkom følgende:

- Produksjon betaler for innmating i eget regionalnett
- Nettap timesavregnes i.f.t. døgnmarkedsprisen fra 1995 v.h.a. beregningsprogram. Nettap kjøpes av kraftomsetning fra kraftproduksjon. Det benyttes middeltap siste 5 år. Tap beregnes av beregningsprogram til 7-9 prosent, mens tap etter avregning hos sluttbrukere varierer fra 7-12 prosent
- TEV (kraftproduksjon) betaler tilknytningsavgift til Sentralnettet for et 35 MW varmekraftverk (gassturbin + dampturbin) i Trondheim. Verket er ikke lenger bedriftsøkonomisk lønnsomt for TEV, men er muligens samfunnsøkonomisk lønnsomt. Verket vurderes solgt til Regionalnettet
- Fjernvarmeprisen skal ha markedspris på elektrisitet som tak. Hvilken markedspris? TEVs pris til husholdninger eller andre leverandørers priser?

5.3 NVE-rapportering

Arbeidet med NVE-rapporteringen beregnes av TEV til å utgjøre 6-8 ukesverk. I tillegg kommer kommunerevisjonens arbeidsinnsats som utgjør omlag 2 ukesverk.

6 Samtale med revisor

Konklusjonen etter samtale med revisor var:

- Revisjon og kontroll av regnskapsrapporteringen til NVE er utført i henhold til standard utarbeidet av NSRF.
- Revisjonens kontroll av NVE-rapporteringen for 1993 og 1994 er gjort etter at rapporteringen er utfylt, mens revisjonen i 95-rapporteringen i større grad har deltatt i prosessen med utarbeidingen. Kontroll av NVE-rapporteringen er gjort ved hjelp av stikkprøver.

Det ble understreket av NVE at revisorene er en viktig alliansepartner for NVE for å kvalitetssikre det regnskapsmessige skillet mellom monopol og konkurranseutsatt virksomhet. Det er viktig at revisorene kvalitetssikrer rutiner, spesielt rutiner i forhold til avdekking av eventuelle feil og mangler ved regnskapet.

7 Balansestyring

Ved igangsetting av et prosjekt blir det avgjort om utgiften skal kostnadsføres eller aktiveres. TEV har utarbeidet retningslinjer for dette. Et prosjekt kan ikke både kostnadsføres og aktiveres. Kalkulerte byggelånsrenter tas med i investeringsbeløpet (sats: 5 %).

TEV har et anleggsregister med 800 objekter som er integrert med økonomisystemet. Systemet kan håndtere både bedriftsøkonomiske og skattemessige avskrivninger. TEV har et eget anleggsregister for tekniske opplysninger knyttet til anlegget (NetBas).

Ved investeringer som både kan knyttes til produksjon og overføring av kraft, f.eks. en gruppesentral, foretas det en vurdering av hvor stor andel av investeringen som skal knyttes til henholdsvis nett og produksjon. Som fordelingsnøkkel brukes antatt behov, kvadratmeter eller antall ansatte. Valg av fordelingsnøkkel er delvis etter kvalifisert skjønn, avhengig av hva slags driftsmiddel det er snakk om. Fordelingsnøklene er endret fra 1993-1995, men ligger

fast for 1995 og 1996. Felles anleggsaktiva ble fordelt i NVE-rapporteringen for 1993 og 1994, men ikke i TEVs regnskap.

TEV har søknad inne hos NVE om oppskriving av verdien på distribusjonsnettet. Årsaken til søknaden er at en for liten del av investeringene i perioden 1960-1990 har vært aktivert som følge av de regnskapsprinsipper som den gang ble fulgt.

NVE
NORGES VASSDRAGS-
OG ENERGIVERK

RAPPORT

Kontrollhandlinger overfor energiverk

Gjennomgåelse av Lyse Kraft

14.03 - 15.03 1996

1. INNLEDNING 2

2. OPPSUMMERING OG KONKLUSJONER 2

3. ORGANISERING 3

3.1 Beskrivelse av selskapets virksomhet 3

3.2 Målsettinger for nettvirksomheten 3

3.3 Organisering av selskapet 4

4. ØKONOMISTYRING 4

4.1 Kontoplan 5

4.2 Budsjettprosessen 5

4.3 Økonomiske rapportering 5

4.4 Kostnadsfordeling og inntektsfordeling 6

5. SAMTALE MED REVISOR 7

6. BALANSESTYRING 7

1.Innledning

Formålet med NVEs kontrollbesøk var å gjennomgå organisering og økonomistyring i Lyse Kraft for å kontrollere den regnskapsmessige og organisatoriske avgrensningen mellom nettvirksomhet og konkurranseutsatt virksomhet.

Deltagere fra Lyse Kraft: Magnar Bog, Arild Skretting, Svend Barkved, Terje V. Sand, Anne-Margrethe Jensen, Leiv Ingve Ørke og Anne Karin Rinde

Deltagere fra NVE: Magnus Køber og John Cock

NVEs vurderinger fremkommer i sin helhet under kapitel 2 «Oppsummering og konklusjoner». Øvrige kapitler inneholder ingen vurderinger eller subjektive uttalelser fra NVEs side, men er kun ment å være refererende i forhold til de momenter som fremkom under møtet. I den grad det skulle forekomme faktiske feil eller mangler ved refereringen, ber vi om at dette blir kommentert.

2.Oppsummering og konklusjoner

NVE fikk et meget godt innblikk i organiseringen og økonomisystemet til Lyse Kraft gjennom en strukturert og god presentasjon. Medarbeiderne på økonomisiden synes å ha høy økonomisk kompetanse, noe som gjenspeiler seg i et godt utviklet økonomisystem med tilhørende styringsrutiner og som er grundig dokumentert gjennom en fyldig økonomihåndbok og en rekke notater (PM-er).

Den interne rapporteringen og rutinene rundt denne virker spesielt godt utviklet. Vi fikk dessuten det bestemte inntrykk av at det var oppnådd forståelse i hele organisasjonen for viktigheten av en slik rapportering. Økonomisystemet synes således å være en integrert del av den løpende styringen av selskapet på alle nivåer.

Økonomisystemet virker å være godt tilpasset kravet om et tilfredsstillende regnskapsmessig skille mellom monopoldelen og den konkurranseutsatte delen av selskapet. Den lave andelen felleskostnader til fordeling på resultatenheter vitner om grundig gjennomgang av kostnadene ned på et detaljert nivå mhp hvor disse oppstår. Fordelingsnøkkelen som blir benyttet, gir etter vår vurdering en rimelig fordeling av felleskostnadene på resultatenhetene og dermed monopol- og konkurransevirksomheten.

Den organisasjonsmessige inndelingen av Lyse Kraft er imidlertid ikke entydig med hensyn til skille mellom monopol- og konkurransevirksomheten. Dette er imidlertid et forhold som må kunne sies å bli oppveid gjennom det velutviklede økonomisystemet, hvor dette skillet er tilfredsstillende ivaretatt.

3.Organisering

*3.1*Beskrivelse av selskapets virksomhet

Lyse Kraft er et interkommunalt ansvarlig selskap med delt ansvar, eid av 16 kommuner i midtre og sørlige del av Rogaland. Selskapet har betydelig kraftproduksjon, samt eier og driver regionalt overføringsnett og to meget små lokale distribusjonsnett. Lyse Kraft står for ca. fem prosent av landets samlede kraftproduksjon. For 1995 var produksjonen på 5.787 Gwh., mens energisalget var på 6.124 Gwh.

Omlag 35% av kraftproduksjonen foregår i heleide kraftverk, hvorav Lysebotn og Tjodan kraftverk er de to klart største. Resten av kraften kommer fra de to deleide kraftverkene Sira-Kvina kraftselskap og Ulla-Førre verkene. Dessuten har Lyse Kraft eierandeler i Norsk Krafteksport AS og Vestkraft AS.

Produksjonssystemet til Lyse Kraft kjennetegnes ved en betydelig frihetsgrad som resultat av stor maskininstallasjon og store magasiner. Dette gir selskapet gode muligheter til å kunne tilpasse seg svingninger i markedet på en optimal måte.

Lyse Kraft har åtte transformatorstasjoner og et linjenett med samlet traselengde på 678 km. Det alt vesentlige av anleggene ligger i Sør-Rogaland. En betydelig del tilhører regionalnettet og noe inngår i sentralnettetsordningen. Selskapet har et nesten ubetydelig distribusjonsnett som i hovedsak dekker kraftverkenes behov.

Selskapet har i dag en egenkapitalandel på ca. 23%. Det er et klart uttalt mål å øke denne andelen. I vedtektene heter det at egenkapitalandelen må være over 30% før utbytte kan tas ut.

*3.2*Målsettinger for nettvirksomheten

Hovedstrategien til nettvirksomheten er å drive og bygge ut overføringsnettet slik at det til enhver tid er tilpasset behovet. Videre skal nettvirksomheten oppvise en leveringskvalitet og en økonomisk effektivitet som gjør nettet til en konkurransefordel for regionen.

Selskapet har delt hovedstrategien opp i de fire følgende underpunkter;

1. Overføringsnettet skal være blant de mest veldrevene nett i landet.
2. Organisere nettet på en effektiv måte både når det gjelder drift og eierstruktur,
3. Medvirke til at energilovens intensjon om prisutjevning på krafttransport oppfylles.
4. Samarbeide med kundene slik at de får innflytelse på driften av nettet.

Det er planlagt omfattende investeringer i regionalnettet de kommende år og byggearbeidene med ny driftssentral er iverksatt. Driftssentralen skal stå ferdig i 1997 og vil i tillegg til overvåking og styring av nettet også ivareta styring av kraftverkene.

Det arbeides med å etablere en samarbeidsordning i regionen mellom ulike regionalnettseiere med i alt elleve deltakere. Samarbeidsordningen kalles regionalnettsordningen. Formålet med ordningen er å drive regionalnettet som en økonomisk enhet med samme tariff i alle utvekslingspunkter. Ordningen vil også bidra til å effektivisere drift og investeringer i denne

nettdelen. Deltakerne i ordningen beholder full fysisk råderett over sine anlegg, som innleies av regionalnettsordningen for felles økonomisk drift. Netteierne vil motta godtgjørelse fra ordningen som kompensasjon for kostnader til drift, vedlikehold og avkastning på investert kapital. Iverksetting av den nye regionalnettsordningen var planlagt til 1. januar 1996, men er utsatt.

3.3Organisering av selskapet

Selskapets høyeste myndighet er representantskapet med 43 medlemmer valgt av de 16 eierkommunene. Styret, med åtte medlemmer fra eierkommunene og to representanter fra de ansatte, leder selskapets virksomhet og utøver den myndighet som ikke særskilt er tillagt representantskapet.

Ved inngangen til 1996 var det 172 fast ansatte i Lyse Kraft. Dette omfatter både heltids- og deltidsstillinger. Omgjort til heltidsstillinger utgjør dette 158,48 årsverk.

Selskapet er delt inn i seks seksjoner som igjen er delt inn i avdelinger. I tillegg kommer de to stabsfunksjonene sikkerhet og informasjon. Seksjonene kan ikke helt og fullt relateres til virksomhetsområdene. Særlig seksjon plan utfører mye arbeid på tvers av virksomhetsområdene. Driftssentralen er underlagt seksjon marked og fordeles på de ulike brukerne. I seksjon nett er det egene avdelinger for data og tele som tar seg av bruken av disse tjenestene i hele selskapet. Kostnadene har til nå blitt fordelt på de ulike virksomhetsområdene etter en gitt nøkkel. Fra og med 1996 går selskapet over til internfakturering av disse tjenestene.

Distribusjonsnettet er underlagt seksjon kraftverk. Grunnen til dette er at distribusjonsnettet er lite og primært er til for å forsyne kraftverkene. Kostnadene til dette nettet blir derfor saldert mot kraftproduksjonen.

4.Økonomistyring

Lyse Kraft gikk over fra regnskap ført etter kommunale regnskapsforskrifter til Norsk Standard i 1989. Selskapet benytter økonomistyringssystemet Ecolink, som er et flerdimensjonalt system. Økonomistyringen er desentralisert, seksjon økonomi kontrollerer og vurderer riktigheten av bilagskonteringer og anvisninger for utbetalinger som den budsjettansvarlige gjennomfører. I tillegg bistår seksjon økonomi med generell økonomisk veiledning mot de budsjettansvarlige og foretar løpende oppfølging og videreutvikling av intern kontroll i selskapet.

Det er utarbeidet en økonomihåndbok som alle budsjettansvarlige har. Denne er svært omfattende og inneholder utsendte regnskapsrapporter, beskrivelse av diverse rutiner, regnskap/budsjett og diverse opplysninger om avgifter, innkjøp etc.

Internrapporteringen i Lyse Kraft er svært hyppig og omfattende. Ledelsen mottar rapporter hver måned, mens styret mottar en slik hvert kvartal. Avdelingssjefer får resultatrapportering for sitt ansvar mot budsjett. Seksjonssjefer får resultatrapportering for sitt ansvar mot budsjett, inkludert de rapporter som avdelingssjefene mottar, dessuten fullstendig intern rapportering. Adm. direktør mottar totalresultat på virksomhetsområdene og resultat fordelt på ansvar.

Resultatrapporteringen foretas mot periodisert budsjett. Videre mottar han prognose på årsresultat og prognose på regionalnett. Styret mottar samme informasjon som adm. direktør inkludert balanse som utarbeides hver tredje måned.

Summen av alle aktivitetene som inngår i økonomisystemet skal bl.a. sikre en riktig fordeling mellom monopolvirksomheten og øvrig virksomhet.

4.1Kontoplan

Lyse Kraft har utarbeidet sin egen kontoplan. Kontostrengen består av art, ansvar, område, objekt og resultatenhet.

Dimensjonen ansvar gjør det mulig å henføre samtlige kostnader til en budsjettansvarlig. Dimensjonen område gjør det mulig å henføre kostnadene til de hoveddelene av virksomheten hvor de oppstår. Inndelingen er grov og resultatet blir store sekkeposter. Dimensjonen objekt brukes for å presisere nærmere hvilken kostnad under område det er snakk om. Dimensjon D spesifiserer hvilken resultatenhet kostnader og og inntekter skal henføres til. Resultatenhetene i internregnskapet skiller konkurranseutsatt virksomhet fra monopolvirksomheten.

Det er utarbeidet «lovlige» konteringskombinasjoner for å unngå feilkonteringer.

4.2Budsjettprosessen

Økonomistyringen i Lyse Kraft bygger på budsjettet. Budsjettprosessen starter tidlig på høsten. Budsjettansvaret går ned til avdelingsnivå og avdelingssjefene setter opp et budsjettforslag i samarbeid med finansavdelingen i seksjon økonomi. Avdeling finans koordinerer de enkelte avdelingsforslag, samler disse og oversender forslag til seksjonsbudsjett til seksjonssjefene.

Etter intern behandling i den enkelte seksjon, sendes de endelige forslagene til avdeling finans, som legger det sammenstillte budsjettforslaget frem for ledelsen. Det endelige budsjettvedtaket blir fattet av styret/representantskapet.

Da seksjonene ikke er fullstendig relatert til resultatenhet går nødvendigvis budsjettansvaret også på tvers av resultatenhetene.

4.3Økonomiske rapportering

Som tidligere nevnt er den økonomiske rapporteringen svært hyppig og omfattende og fungerer således som en løpende prosess. For at rapporteringen skal fungere best mulig som et styringsverktøy er det lagt vekt på følgende forhold. For det første at det er sammenheng mellom rapporter og økonomiske ansvarsområder og at tallene ved rapporteringen er «ferske». Dessuten er alle rapporter utarbeidet samtidig og basert på samme grunnlagsmateriale. Avviksanalysene er spesifisert etter virksomhetsområde og deretter årsak.

Det blir foretatt en kvalitetssikring av bokførte saldi/transaksjoner på saksbehandlernivå forut for rapporteringen. Alle poster er i prinsippet avstemt og kontrollert. Alle periodiseringer og justeringer knyttet til rapporteringen foretas av avdeling regnskap.

Selskapet har sett det som viktig å få etablert en klar sammenheng mellom løpende rapportering og underliggende aktivitet på kjerneområdene. Det blir fokusert på sammenhengen mellom aktivitetene og de ulike transaksjonstyper disse generer. Sammenhengen danner utgangspunkt for avviksanalysen knyttet til rapporteringen slik at det er mulig å se hvor avvik i forhold til budsjettet oppstår og identifisere hvorfor. Avvik kan skyldes feil i budsjettforutsetningene eller vesentlige endringer etter budsjettprosessen. Alle budsjettavvik blir rapportert til seksjonssjef for økonomi og selskapets adm. direktør.

Hos den enkelte budsjettansvarlige foretas det en etterkontroll i form av at alle budsjettansvarlige mottar avviksanalyse mot budsjett hver måned, som etterprøver «tall» mot forventninger i den enkelte periode. Det er en person i avdeling regnskap som har spesielt ansvar for å avhjelpe/analysere spørsmål fra budsjettansvarlige og forklare avvik og presisere sammenhenger.

Det blir holdt informasjons- og rapporteringsmøter for ledelsen hvert kvartal, hvor budsjettansvarlig informerer om aktivitet i perioden og søker å trekke dette opp mot «eget økonomisk ansvar». Vesentlige endringer forklares av den ansvarlige.

Regnskapsrapportene inneholder for uten regnskapstall sammenholdt med budsjett og fjorårstall for Lyse Kraft totalt og på seksjons- og avdelingsnivå også tilsvarende oppstillinger for både den konkurranseutsatte virksomheten og monopoldelen. Dessuten blir det foretatt en analyse av såvel energiomsetning som energikjøp. Videre lages det en oversikt over investeringsprosjekter og prognoser for årsresultatet for selskapet og mer-/mindreavkastning i regionalnettet. Hvis det ligger an til store avvik, blir overføringstariffene korrigert.

4.4Kostnadsfordeling og inntektsfordeling

Indirekte ikke henførbare inntekter og kostnader akkumuleres på resultatenhet felles i den løpende bokføringen og fordeles ut på resultatenhetene etter fordelingsnøkler. Driftskostnader akkumulert som felles utgjør ca. 4% av totale driftskostnader. I hovedsak består disse av lønn og andre driftskostnader. Selskapet har kommet til at det vil være mulig å få ned andelen felleskostnader. Dette kan gjennomføres ved at det legges mer vekt på presisjon i bilagskonteringen. Fra og med 1996 tar Lyse Kraft i bruk et nytt lønnssystem som inneholder timeregnskap, noe som vil bevirke at det er faktiske timer som blir benyttet ved fordeling av lønn og som dermed vil føre til at andelen felles lønn vil minke.

Slik det har fungert frem til 1996, er alle felleskostnader på nettet, dvs sentral- og regionalnettet blitt fordelt med 10% på distribusjonsnettet, som igjen blir saldert mot kraftproduksjon. Dette innebærer at kraftproduksjonen i realiteten har båret noe av nettets kostnader.

For 1992 og 1993 ble det benyttet en fordelingsnøkkel som var basert på de enkelte personalansvarlige sine fordelinger av underordnede til resultatenheter i samsvar med hvor mye arbeid den enkelte var vurdert å utføre for de respektive resultatenhetene. Som en kontroll på denne vurderingen ble det innført timeskriving for alle ansatte. Denne kontrollen viste at det var delvis store avvik mellom etablert fordelingsnøkkel og faktisk timeskriving. Avviket skyldtes overtakelse av flere lokale kraftverk i 1992 og omfattende vedlikeholdsoppgaver i kjølvannet av disse, samt omorganisering og utvidelse av markedsseksjonen i begynnelsen av 1993.

Da ikke alle årsverk er direkte henført til resultatområdene i Lyse Kraft fant selskapet ut at de på grunnlag av nye retningslinjer fra NVE og det påviste avviket mellom timeskriving og etablert nøkkel, måtte utarbeide ny fordelingsnøkkel. Etter nøye vurdering kom selskapet frem til at omsatt volum var det som egnet seg best som den andre aktivitetsindikatoren i tillegg til årsverk. Begge indikatorene blir vektet likt.

5.Samtale med revisor

Lyse Kraft blir revidert av revisjonsselskapet Deloitte & Touche. For dette selskapet stillte statsautorisert revisor Asbjørn Skjærpe. Han sa seg spesielt fornøyd med den prosessen som hadde foregått i Lyse Kraft med henblikk på å tilfredsstille de kravene som den nye energiloven medførte. Revisor var svært aktivt med i denne prosessen de første årene. Spesielt var revisor involvert i regnskapsrapporteringen til NVE for 1993 og de har inntrykk av at det arbeidet Lyse Kraft har lagt ned i tilretteleggingen for å tilfredsstille NVEs retningslinjer for å rapportere resultatet av virksomhet innenfor og utenfor monopolområdet er av høy kvalitet.

Revisor, som også reviderer andre everk, sa seg spesielt fornøyd med Lyse Kraft og de hadde som regel lite å utsette på de rutiner og det arbeidet selskapet utfører. Det er kun noen få og nærmest ubetydelig punkter revisor har bemerket i revisjonsrapportene som er sendt administrasjonen i Lyse Kraft etter løpende revisjonsbesøk.

6.Balansestyring

Ved overgangen til regnskapsføring etter Norsk Standard i 1989 ble det utarbeidet en ny åpningsbalanse og anleggsregister på grunnlag av historisk kost. Balansen blir kun henført til konto/art og resultatenhet. Hvert anleggsmiddel er henført til resultatenhet. Felles anleggsmidler blir fordelt med samme fordelingsnøkkel som felleskostnader, med unntak av transportmidler og driftssentral, som er fordelt etter bruk.

Grensene for aktivering er relativt høy med kr 50 000 for løst utstyr og kr 500 000 for fast utstyr. Ved avgrensing mellom aktivering og kostnadsføring blir økt levetid, kapasitetsutvidelse og reduserte direkte driftskostnader lagt til grunn.

NVE
NORGES VASSDRAGS-
OG ENERGIVERK

RAPPORT

Kontrollhandlinger overfor energiverk

Gjennomgåelse av Hedmark Energi AS

11.3 - 12.3 1996

1 INNLEDNING 2

2 OPPSUMMERING OG KONKLUSJONER 2

3 ORGANISERING 2

3.1 Beskrivelse av selskapets virksomhet 3

3.2 Målsettinger for nettvirksomheten 4

3.3 Organisering av selskapet 4

4 ØKONOMISTYRING 5

4.1 Kontoplan 5

4.2 Budsjettprosessen 5

4.3 Økonomiske rapportering 6

4.4 Kostnadsfordeling og inntektsfordeling 6

4.5 NVE-rapportering 7

5 SAMTALE MED REVISOR 7

6 BALANSESTYRING 7

1 Innledning

Formålet med NVEs kontrollbesøk var å gjennomgå organisering og økonomistyring i Hedmark Energi AS (HEAS) for å kontrollere den regnskapsmessige og organisatoriske avgrensningen mellom nettvirksomhet og konkurranseutsatt virksomhet.

Deltagere fra HEAS: Arild Mæhlum, Økonomidirektør
Lars Mangnes, Nettdirektør
Steinar Vasaasen, Økonomisjef
Vidar Komperud, Divisjonsøkonom, Økonomistab

Deltagere fra NVE: Rolv Bjelland, Rådgiver, Enøk- og markedsavdelingen
Ole Tom Djupskås, Førstekonsulent, Enøk- og markedsavdelingen

NVEs vurderinger fremkommer i sin helhet under kapittel 2 «Oppsummering og konklusjoner». Øvrige kapitler inneholder ingen vurderinger eller subjektive uttalelser fra NVEs side, men er kun ment å være refererende i forhold til de momenter som fremkom under møtet.

2 Oppsummering og konklusjoner

HEAS har gode økonomirutiner og et høyt kvalifisert økonomipersonell. I forhold til monopolkontrollen var organiseringen rasjonell.

Det ble avdekket enkelte mangler i.f.t. monopolvirksomheten som er nærmere beskrevet under punkt 4.4. Dette ble påpekt ovenfor HEAS, og arbeid var tildels allerede igang for å rette opp dette. NVE forutsetter at oppretting skjer i henhold til NVEs retningslinjer.

Hovedinntrykket er at økonomistyringen sikrer en nødvendig kvalitet på regnskapsmessig skille mellom monopol og konkurranseutsatt virksomhet.

3 Organisering

Bakgrunn for dagens selskap:

- HEAS ble etablert 01.01.88 ved sammenslåing av Hedmark Energiverk, Solør Kraftlag (Åsnes, Grue, Våler, Nord-Odal) og Glåmdal Kraftlag (Kongsvinger, Eidskog, Sør-Odal). Ved sammenslåingen hadde Solør ca 12000 abonnenter og Glåmdal ca 18000 abonnenter.

Etter dette har følgende selskaper gått inn i HEAS:

- Stor-Elvdal Kraftlag (ca 2500 abonnenter) og Engerdal (ca 1200 abonnenter) gikk inn i HEAS 1.1.1989
- Trysil (ca 5000 abonnenter) gikk inn i HEAS 1.1.1990
- Åmodt (ca 4000 abonnenter) gikk inn i HEAS 01.01.92

HEAS mistet i 1990 leveranser til Hamar-regionen energiverk (Ringsaker, Hamar og Løten). Dette førte til et stort kraftoverskudd i selskapet. Kraftbalansen ble slanket med 260 GWh i 1991/92 gjennom salg av eierandeler i Orkla til Trondheim energiverk og Nord-Østerdal Kraftlag samt HEAS' 25 prosent andel av Strandfossen Kraftverk til Hamar regionen Energiverk. Eierandelen i Kraftverkene i Orkla ble ved dette redusert fra 30 til 12 prosent.

3.1 Beskrivelse av selskapets virksomhet

HEAS er et vertikalt integrert everk som driver både med produksjon, overføring og distribusjon av elektrisk kraft, samt noe annen virksomhet.

Selskapet har hovedkontor på Hamar og regionkontor i Kongsvinger (region sør; kommunene Sør-Odal, Nord Odal, Eidsskog og Kongsvinger), Flisa (region Midt; kommunene Våler, Åsnes og Grue) og Åmot (nettdiv.) og Trysil (markedsdiv.) (region Nord; kommunene Storelvdal, Åmot, Trysil og Engerdal). Halvparten av den sentrale økonomistaben, samt, organisasjon- og IT-stab og personell tilknyttet regionalnettet er lokalisert på Hamar.

Jfr kart i vedlegg 1.

Nettdivisjonen:
HEAS eier noe sentralnettsanlegg i Hedmark som leies ut til Statnett. Selskapet har regionalnettsansvar for Hedmark med unntak av Kvikne Rennebu Kraftlag og Hamar-regionen Energiverks primære forsyningsområde. HEAS har distribusjonsnett i 11 kommuner (nevnt i forbindelse med region sør, midt og nord, se ovenfor).

Nettdivisjonen har en omsetning på 230 mill kr og betjener 43000 kunder. HEAS har et transportsystem på 10000 km. Selskapet har 3700 fordelingstransformatorer og 28 transformatorstasjoner. Bokført verdi av nettet er 820 mill kr. Egenkapitalandelen er 66 prosent. Nettvirksomheten har ansvaret for el-tilsyn, ENØK, overordnet kraftsystemplanlegging og beredskap.

Annen virksomhet:
Annen virksomhet i selskapet er fjernvarme (1,5 mill i omsetning), gate- og veilys (1 mill i omsetning, installasjon (4,5 mill i omsetning) og HEAS entreprenør (1,8 mill i omsetning)

3.2 Målsettinger for nettvirksomheten

HEAS har følgende strategier m.h.t. netvirksomheten:

1. Selskapets overføringstariffer skal være lavest mulig; i den forstand at de gjenspeiler en kostnadseffektiv drift og oppfyller kundens behov for lave, akseptable transportkostnader for elektrisk energi.

2. Valg av tiltak mot nettet skal bygge på samfunnsøkonomiske optimale løsninger, ved at selskapets og kundenes kostnader ses i sammenheng.

3. Virksomheten skal gjennom overføringstariffene sikre kapitalavkastning som gir en nødvendig pengestrøm til dekning av drift, investeringer og finanskostnader. Over tid skal det arbeides mot å øke kapitalavkastningen.

HEAS har en budsjettert avkastning på regional og distribusjonsnettet på tilsammen 4,6 prosent i 1996 og 3,8 prosent i 1995. Som ovenfor nevnt arbeides det for øke avkastningen på nettkapitalen. Hensynet til nivået på overføringstariffene er årsaken til at HEAS til nå ikke har ligget høyere i avkastning. HEAS forventer i framtiden å kunne oppfylle målsetningen om høyere avkastning kombinert med et akseptabelt prisnivå gjennom økt effektivisering.

Mindreavkastning tas ikke hensyn til i HEAS' offisielle årsregnskap for 1994. Dette betyr at det ikke inngår som en økning av budsjettgrunnlaget for beregning av framtidige overføringstariffer. HEAS vil få en meravkastning for regnskapsåret 1995 på 6 mill.

Nettdivisjonen søker å ta i bruk ny informasjonsteknologi, blant annet for at drift, vedlikehold og investeringer i nettet skal styres ut fra behovs- og tilstandsvurderinger, i tillegg til økonomiske vurderinger. Tidligere ble investeringer i nett i stor grad bestemt ut fra hvilke linjer man fikk statsstønad til å skifte ut.

Nettområdet er preget av lange linjestrekk og spredt bebyggelse.

3.3 Organisering av selskapet

Selskapet har 340 ansatte fordelt på 235 i nettdivisjonen, 30 i markedsdivisjonen, 30 i produksjonsdivisjonen, 16 i økonomistaben, 16 i organisasjonsstaben og 13 i øvrige stabsfunksjoner. Avdelingene og stabene er lokalisert på de ulike regionkontorene og ved hovedkontoret på Hamar. Produksjon og marked blir behandlet som en enhet i regnskapet. Dette betyr blant annet at kraftsalg internt mellom produksjon og marked ikke internfaktureres.

Abonnement, avregning og fakturering er organisert i markedsavdelingen og kostnadene faktureres markedsavdelingen. Kostnadene internfaktureres deretter og belastes nettdivisjonen i sin helhet. Måleravlesning ligger i nettdivisjonen.

Se vedlegg 2 for organisasjonskart.

4 Økonomistyring

4.1 Kontoplan

Kontoplanen ved HEAS er inndelt i følgende 6 dimensjoner

	Art	Resultat område	Virksomhet	Aktivitet	Objekt	Prosjekt
Siffer	4	3	2	2	4	4

1) Art: (4 siffer):	Følger Norsk standard og EnFOs anbefaling
2) Resultatområde (3 siffer):	Følger organisasjonsstrukturen i selskapet
3) Virksomhetsområde (2 siffer):	Følger EnFOs anbefaling
4) Aktivitet (2 siffer):	Brukes for å spesifisere timeregnskap etter ulik type arbeid.
5) Objekt (4 siffer):	Nyttes for å spesifisere anleggsdeler som trenger egen oppfølging, f.eks.ulike linjestrekk, jobber som skal faktureres
6) Prosjekt (4 siffer):	Nyttes i hovedsak til investeringsprosjekter, ca 80 - 100 prosjekt hvert år. Første siffer prosjekt angir område

4.2 Budsjettprosessen

HEAS har innført rammestyring og rammebudsjettering. Gjennom budsjettprossessen blir det av styret fastlagt rammer for resultat og investeringer ovenfor adm.dir. Dette gir føringer på budsjettene til divisjonene og øvrige enheter nedover i organisasjonen, med angivelse av budsjettrammer.

Det arbeides med resultatavtaler mellom adm.dir og divisjonsdirektører. Resultatavtalene er bl.a. utformet med en nedre grense som reflekterer usikkerhet i budsjettanslagene som følge av nedbør, temperatur mv.

Resultatavtalene mellom adm.dir. og divisjonsdirektørene vil medføre en kritisk gjennomgang av hvilke felleskostnader som belastes divisjonene. Dette reduserer muligheten for feilaktig henføring av felleskostnader.

Det er stor grad av frihet til å gjøre omdisponering av investeringsbudsjettet. HEAS har utarbeidet et eget investeringsreglement som bl.a. regulerer fullmaktsforholdet ved omdisponeringer.

Oppfølging av budsjettet er hovedsaklig lagt til hvert kvartalsskifte. Kostnads- og investeringsbudsjett er lagt til sonenivå, mens inntektsbudsjettet er divisjonsvis.

4.3 Økonomiske rapportering

Økonomisystem:

- Tidligere tilknyttet KDØ- systemene
- GL-Linus fra 1982 til mai 1994
- NIT-Økonomi fra mai 1994 til 1.1.96
- fra 1.1.96:
  - -Infotron økonomisystem med grafisk brukergrensesnitt
  - -NIT abonnements- og avregningssystem (KIS)
  - -NIT lønnssystem
  - -NIT anleggsregister (del av det tidligere brukte NIT økonomisystem

Rapportering:
HEAS har månedsvis resultatoppfølging med komplett rapportering hvert kvartal. Kvartalsrapportene omfatter også resultatprognoser for resten av året.

4.4 Kostnadsfordeling og inntektsfordeling

Omsetning og antall ansatte er nyttet som utgangspunkt for fordeling av ikke henførbare kostnader. Ved vurdering av hvilken fordelingsnøkkel som skal benyttes er det tildels tatt utgangspunkt i analyser av tidsbruk i staber. Det føres ikke timelister i staber fordelt på resultatområdene.

10 millioner i kostnader utgjør ett øre på overføringstariffen. HEAS har 26 mill i felleskostnader til fordeling. 18 mill av felleskostnadene er henført til nettvirksomheten. 1 mill kr i feilfordeling vil derfor utgjøre 0,1 øre i overføringstariffen.

HEAS arbeider med følgende områder for å bedre det regnskapsmessige skillet mellom monopol og konkurranseutsatt virksomhet:

1. Produksjonen nytter linjene for å transportere erstatningskraft fra Braskereidfoss, men belastes ikke for dette. HEAS er i ferd med å rette opp dette forholdet
2. Nettdivisjonen belastes for all fakturering for markedsdivisjonens kraftsalg innen eget forsyningsområde
3. Kraftomsetning foretar all avregning av tap mot Statnett for nettet
4. Markedsdivisjonen belastes ikke for bruk av kontorbygg i regionen

Kontostrengen i økonomisystemet sikrer at direkte kostnader knyttet til lønn, kraftkjøp/kjøp av overføringstjenester og andre driftskostnader fordeles på riktig divisjon. Avskrivninger på anleggsmidler som er spesifisert i anleggsregisteret beregnes v.h.a. dette.

Indirekte driftskostnader og felleskostnader knytter seg til lønn og sosiale utgifter i staber, samt div. inventar og utstyr og avskrivning av EDB-utstyr i staber.

Inntekter fra innmating av kraft og utkoplbar overføring henføres nettdivisjonen direkte. HEAS har ikke tidligere belastet kunden kostnader ved reaktiv effekt, men starter beregning av dette i 1996.

Leieinntekter går til den divisjonen som eier bygningen. Dette er enten nett- eller produksjonsdivisjonen.

4.5 NVE-rapportering

Note 6 (måling og avregning) er ikke utfyllt i 1994-rapporteringen til NVE. Dette vil bli gjort i 1995-rapporteringen.

5 Samtale med revisor

Revisor hevdet at HEAS hadde gode kunnskaper og solide systemer på økonomisiden. Revisor hadde ingen spesielle kommentarer til regnskapet. Revisor vurderte ikke kryssubsidiering som en viktig problemstilling i HEAS. Med dette mente han at det hadde marginal betydning i monopolkontrollsammenheng. Revisor foretar kontroll av NVE-rapporteringen i henhold til de retningslinjer som er skissert i veiledningen.

Mindreavkastning er ikke balanseført.

6 Balansestyring

HEAS har opprettet et omfattende og detaljert anleggsregister basert på NIT-Økonomi. Anleggsregisteret omfatter 1 300 anleggsenheter. Anleggsregisteret er utgangspunkt for balanseføringen av anleggsverdiene og beregning av avskrivning.

Varige driftsmidler føres direkte i balansen med fradrag av kundefinansiering/mottatt anleggsbidrag.

Det er utarbeidet detaljerte interne retningslinjer for hva som skal aktiveres og kostnadsføres. Vurdering vedrørende skille mellom aktivering og kostnadsføring foretas uavhengig av hensynet til årsresultatet til selskapet.

NVE
NORGES VASSDRAGS-
OG ENERGIVERK

RAPPORT

Kontrollhandlinger overfor energiverk

Gjennomgåelse av Alta Kraftlag A/L

29.02 - 01.03. 1996

1. INNLEDNING 2

2. OPPSUMMERING OG KONKLUSJONER 2

3. ORGANISERING 2

3.1 Beskrivelse av selskapets virksomhet 2

3.2 Målsettinger for nettvirksomheten 3

3.3 Organisering av selskapet 3

4. ØKONOMISTYRING 3

4.1 Kontoplan 3

4.2 Budsjettprosessen 4

4.3 Økonomiske rapportering 4

4.4 Kostnadsfordeling og inntektsfordeling 4

5. SAMTALE MED REVISOR 4

6. BALANSESTYRING 4

1. Innledning

Formålet med NVEs kontrollbesøk var å gjennomgå organisering og økonomistyring i Alta Kraftlag a/l for å kontrollere den regnskapsmessige og organisatoriske avgrensningen mellom nettvirksomhet og konkurranseutsatt virksomhet.

Deltagere fra Alta Kraftlag: Hans Johnsen, Tor Emaus og Geir Ove Teigen

Deltagere fra NVE: Ketil Grasto og John Cock

NVEs vurderinger fremkommer i sin helhet under kapitel 2 «Oppsummering og konklusjoner». Øvrige kapitler inneholder ingen vurderinger eller subjektive uttalelser fra NVEs side, men er kun ment å være refererende i forhold til de momenter som fremkom under møtet. I den grad det skulle forekomme faktiske feil eller mangler ved refereringen, ber vi om at dette blir kommentert.

2. Oppsummering og konklusjoner

Økonomistyringen i Alta Kraftlag er i det alt vesentlige knyttet til en person, økonomisjefen. Rutiner og prosedyrer er i begrenset grad nedfelt i form av styrende dokumenter. Økonomisjefen uttaler da også at kapasiteten innenfor økonomifeltet er svært begrenset i forhold til de stadig økende krav som bl.a. NVE-rapporteringen og nettariffering utgjør. De løpende økonomiske oppgavene synes imidlertid å være brukbart ivaretatt, men internkontrollen knyttet til den løpende økonomiforvaltningen synes noe mangelfull. Det virker som økonomisystemet kun i begrenset grad blir brukt til å styre virksomheten.

Fordelingen av felleskostnader og felles anleggsmidler synes å utgjøre et svakt punkt i kraftlagets økonomistyring. Det var i begrenset grad tilgjengelig dokumentasjon over fordelingsnøkkler og felleskostnader. Etterprøvbarheten av kostnadsfordelingen blir dermed vanskeliggjort. Alta Kraftlag bør derfor gå nøye igjennom fordelingsnøklene på nytt for å kvalitetssikre disse. Når endelige nøkler er fastsatt, bør disse sammen med de kostnadene de skal fordele, bli dokumentert på en oversiktlig måte.

Felles anleggsmidler (administrasjonsbygget og dermed kapitalkostnadene knyttet til bygget) blir lagt i sin helhet til nettet, mens det burde vært fordelt på alle virksomhetsområdene. Dette er et forhold som det bør ryddes opp i fra og med regnskapet for 1995. Kostnadene til felles anleggsmidler blir imidlertid fordelt på virksomhetsområdene, med unntak av avskrivninger og avkastning, noe som åpenbart ikke er riktig og derfor bør endres fra og med 1995.

3. Organisering

3.1 Beskrivelse av selskapets virksomhet

Alta Kraftlag er et andelslag med begrenset ansvar og er eiet av kommunene Alta, Loppa og Kvænangen samt private. De driver distribusjon i de tre nevnte kommuner og har noe egenprodusert kraft i egene kraftverk og felleseide kraftverk. Produksjonen i 1995 var på ca. 77,6 Gwh, mens forbruket var på ca. 355,6 Gwh.

Alta Kraftlag har litt salg utenfor eget område. I 1995 utgjorde dette ca. 2,7 Gwh.

3.2 Målsettinger for nettvirksomheten

Hovedmål for nettvirksomheten er at driften skal være så sikker og effektiv at det til enhver tid kan beregnes maksimal avkastning på nettkapitalen.

Kraftlaget står foran store reinvesteringer de neste årene, noe som vil medføre at noe av arbeidet må settes ut til andre.

Ingen av overføringstariffene har i dag effektledd og det er ikke innført trappetrinn på nivå 4, men dette vil bli innført.

3.3 Organisering av selskapet

Som nevnt er Alta Kraftlag et andelslag, men styret går inn for å omdanne kraftlaget til et aksjeselskap.

Alta Kraftlag er delt opp i tre avdelinger, teknisk, marked og merkantil og har totalt 61 ansatte.

Teknisk avdeling har ansvaret for nettdriften, lager og produksjon. Det er totalt 41 ansatte i denne avdelingen, hvorav 28 i nettdelen.

Markedsavdelingen står for kjøp og salg av kraft, tilsyn og abonnement. Det er 11 ansatte i denne avdelingen, som har som mål å beholde en markedsandel innenfor eget forsyningsområde på 98%. De har ikke noe mål om å vokse utenfor eget område, men ønsker å ha noe salg i markedet for å holde seg oppdatert på hva som skjer i markedet.

Merkantilavdelingen håndterer økonomifunksjonen, drift av administrasjonsbygningen og et sekretariat. Det er 8 ansatte i avdelingen

4. Økonomistyring

Alta Kraftlag benytter økonomisystemet Admintek. I dette økonomisystemet er alle økonomiske tall en integrert del av systemet, men volumtall kan ikke legges inn. Lønn må derfor brukes i fordelingsnøkler og ikke timer eller andre volumtall.

I dag er innkjøp lite organisert. Kraftlaget vil prøve å styre alt innkjøp gjennom lager. De regner med å kunne spare kostnader ved å sentralisere innkjøpet på denne måten.

4.1 Kontoplan

EnFos kontoplan blir benyttet gjennomgående. Kontostrengen er art, aktivitet, kostnadssted (budsjettansvar) og virksomhetsområde. Virksomhetsområde definerer entydig om en prosjekt/kostnad er monopol eller konkurranse. Kombinasjon av aktivitet (drift eller investering), kostnadssted og virksomhetsområde definerer prosjekter. Prosjektene er dermed entydige i forhold til virksomhetsområde. Prosjektene defineres ved egne nummer hvor tall inntil 9999 betyr kostnad og tall over dette betyr investering.

4.2 Budsjettprosessen

Budsjettansvaret er fordelt på de tre avdelingene, hvor avdelingsleder står for budsjetteringen. Leder for merkantilavdelingen budsjetterer fellesfunksjoner og lønn. All budsjettering skjer opp mot prosjektene. De budsjettansvarlige kan ta ut økonomisk oversikt fra egen PC for å se hvordan deres avdeling ligger an i forhold til budsjett.

4.3 Økonomiske rapportering

Hvert kvartal avlegges et avsluttet resultatregnskap som er splittet opp på monopolvirksomhet og øvrig virksomhet. Disse blir forelagt styre.

4.4 Kostnadsfordeling og inntektsfordeling

Alta Kraftlag benytter tre nøkler ved fordeling av felleskostnader som utgjør ca. 14,3 mill. kr.

Ca. 4,8 mill. kr blir fordelt etter en dobbeltnøkkel. Denne nøkkelen er bygget opp slik at direkte ført lønn og omsetning/salgsinntekter blir tillagt lik vekt med 50% på hver. Dette gir en fordeling på virksomhetsområder som følger; kraftomsetning 27%, produksjon 3%, regionalnett 6% og distribusjonsnett 64%.

Kostnader til personalforvaltning og EDB på ca. 2,8 mill. kr blir fordelt etter en nøkkel som består av andel direkte ført totale lønnskostnader på virksomhetsområder som følger; omsetning 5%, produksjon 4%, regionalnett 5% og distribusjonsnett 86%.

Felleskostnader i teknisk avdeling på ca. 6,8 mill. kr fordeles etter en nøkkel som består av direkte ført lønn i teknisk avdeling på virksomhetsområdene som følger; produksjon 9%, regionalnett 5% og distribusjonsnett 86%.

Når det gjelder felles anleggsmidler, som består av administrasjonsbygningen, er disse lagt i sin helhet på nettet.

5. Samtale med revisor

Det ble ikke anledning til å treffe revisor som er;
Annegret Mohr
Boks 2011 Alta
Tlf: 784 - 42666 (Alta) 784 - 14666 (Hammerfest)

6. Balansestyring

Alta Kraftlag benytter etablerte kriterier for å avgjøre om en utgift skal kostnadsføres eller aktiveres. Vesentlighet, forlenget levetid og/eller kapasitet legges til grunn. Aktivering eller kostnadsføring avgjøres allerede på budsjettstadiet når et «prosjekt» blir opprettet.

NVE
NORGES VASSDRAGS-
OG ENERGIVERK

RAPPORT
Kontrollhandlinger overfor energiverk

Gjennomgåelse av Hafslund Energi

26. - 27. februar 1996

1. INNLEDNING 1

2. OPPSUMMERING OG KONKLUSJONER 2

3. ORGANISERING 2

3.1 Beskrivelse av selskapets virksomhet 2

3.2 Målsettinger 3

3.3 Organisering 3

4. ØKONOMISTYRING 4

4.1 Generelt 4

4.2 Kontoplan 4

4.3 Finansregnskap vs. NVE-regnskap 5

4.4 Felleskostnader og felles anleggsmidler 5

4.5 Balansestyring 6

4.6 Aktivering vs. kostnadsføring 6

4.7 Investeringer 6

1. Innledning

Formålet med NVEs kontrollbesøk var å gjennomgå organisering og økonomistyring i Hafslund Energi for å kontrollere den regnskapsmessige og organisatoriske avgrensningen mellom nettvirksomhet og konkurranseutsatt virksomhet.

Fra Hafslund Energi deltok: Ingvald Viken, Harry Oterholm, Trond Aker, Jan W Pedersen og Baard Venge

Fra NVE deltok: Torfinn Jonassen og Ketil Grasto

NVEs vurderinger framkommer i sin helhet under kapitel 2 «Oppsummering og konklusjoner». Øvrige kapitler inneholder ingen vurderinger eller subjektive uttalelser fra NVEs side, men er kun ment å være refererende. Dersom det forekommer faktiske feil knyttet til NVEs referering, ber vi om at dette blir kommentert.

2. Oppsummering og konklusjoner

Det er NVEs vurdering at HEs økonomirutiner og -systemer er tilfredsstillende i forhold til kravet om å ivareta et klart regnskapsmessig skille mellom monopol- og konkurransevirksomhet. Generelt har vi ikke funnet forhold som gir grunn til å anta at den underliggende kostnads- og inntektsfordelingen mellom virksomhetsområdene er forbundet med vesentlige feil eller mangler.

NVE vil påpeke at HE må skille ut de faktiske kostnader knyttet til felt i kraftstasjoner. Bruk av Statnetts satser for feltleie er ikke automatisk en god indikator på de faktiske kostnader forbundet med feltene. NVE vil be om at Hafslund Energi innen 1. juni 1996 oversender en redegjørelse for de faktiske årskostnader knyttet til felt i egne kraftstasjoner samt de faktiske årskostnader ved bruk av Statnetts satser for feltleie.

NVE finner også grunn til å bemerke HEs bidrag til konsernkostnader på ca. 13 mill kr. NVE vil be om en nærmere redegjørelse - kvalitativ og kvantitativ - for de konsernytelser dette bidraget skal dekke. Slik redegjørelse må være NVE i hende innen 1. juni 1996.

NVE vil på bakgrunn av Hafslund Energis skriftlige redegjørelser vurdere behovet for å fatte enkeltvedtak i medhold av Lov om behandlingsmåten i forvaltningssaker.

3. Organisering

3.1 Beskrivelse av selskapets virksomhet

Hafslund Energi er en del av konsernet Hafslund Nycomed AS. Hafslund Energis virksomhet er spredd på flere aksjeselskaper, der Hafslund Nycomed AS som morsselskap for de øvrige aksjeselskapene er det viktigste. De øvrige norske aksjeselskapene er Kykkelsrud AS og AS Vamma Fossekompagni. Hafslund Energi er dermed pr i dag ikke noe eget selskap. Farmasivirksomheten blir nå planlagt fisjonert ut av Hafslund Nycomed ASA, som deretter i hovedsak vil bestå av energivirksomheten alene. Firmaet som tar seg av energivirksomheten vil skifte navn til Hafslund ASA. På helt kort sikt skjer det ingen andre selskapsmessige endringer.

Hafslund Energi driver kraftproduksjon, kraftomsetning samt regionalnettet i Østfold fylke. Samlet årlig kraftproduksjon er noe over 2,5 Twh. Produksjonen skjer i elvekraftverk, med stor produksjon om våren og sommeren, og liten produksjon om vinteren. Kraftverkene har ikke hjemfall til staten. Totale inntekter fra kraftproduksjonen og omsetning er i overkant av 700 mill kroner.

HE eier ca 760 km linjer i Østfold fylke. Nettet består av 132 og 50 kv spenning. Antall trafoer er 57, noe som har historiske og lokalpolitiske årsaker. Samlede overføringsinntekter er ca 270 mill kr årlig.

3.2 Målsettinger

Eierne ønsker høyest mulig forrentning på nedlagt kapital. For nettvirksomheten er målet minimum 7,5% fram til og med 1997. Fra og med 1998 ser man for seg en eller annen form for insentivregulering av nettvirksomheten. Fra og med 1998 har man dermed som målsetting å realisere minimum 8,5% avkastning på nedlagt kapital.

Andre sentrale mål er å være en betydelig aktør på det nordiske energimarkedet, samt være blant landets ledende regionalnettsselskaper når det gjelder kvalitet og kostnadseffektivitet. Sentrale kostnadsreduserende tiltak som ble nevnt i denne forbindelse var:

- Gjennomgåelse av tapskostnader
- Fokus på kostnadseffektive og lønnsomme investeringer
- Rasjonalisering av drift og vedlikehold
- Deltagelse i NM i kraftnett/ benchmarking
- Kostnadsoppfølging

Oppsigelser er ikke et aktuelt virkemiddel for å redusere kostnadene.

3.3 Organisering

Selskapet er omorganisert med virkning fra 15.1.96. Den gamle organiseringen var som følger:

- AD med tilhørende staber
- Divisjon Teknisk - utførende enhet. Store deler av de ansatte og kostnadene lå her.
- Divisjon Produksjon
- Divisjon Overføring
- Divisjon Marked

Ulempen med denne organiseringen var at store deler av de ansatte var i divisjon Teknisk. Det ble dermed ingen direkte kobling mellom kostnadsansvar og påvirkningsmulighet/ myndighet sett fra de øvrige divisjonenes ståsted.

Målsettingen med omorganiseringen var:

Oppnå kostnadsreduksjoner gjennom mer direkte styring av kostnadene og mer direkte resultat- og kostnadsansvar knyttet til den enkelte divisjon.
Oppnå et klarere skille mellom monopol- og konkurranseutsatt virksomhet
Lavest mulig fordelte kostnader, dvs. størst mulig grad av direkte henføring av kostnader

Den nye organisasjonen beskrives som følger:

- AD med staber (personal, økonomi, utvikling)
- Divisjon Marked. I divisjonen er det avdelinger for Handel, Kraftstasjoner, Service og Montasje. Service har et spesielt ansvar for å selge kompetanse og ledig kapasitet ut på markedet.

- Divisjon Nett. I divisjonen er det egne avdelinger for Nettkunder, Fjernkontroll, Gruppesentral, Planlegging og Montasje. I tillegg er det en egen utredningsgruppe på 3 personer i stab.

Det er verdt å nevne at som stabsfunksjon i markedsavdelingen er ansatt en egen ressurskoordinator som skal påse at de samlede ressurser i Hafslund Energi til enhver til utnyttes optimalt. Dersom det f.eks. er ledige ressurser på Nettdivisjonen skal disse kunne utnyttes av Markedsdivisjonen.

Siden 1987 er det skjedd en bemanningsreduksjon i HE fra 307 til 226 ansatte. Nedbemanningen har skjedd ved naturlig avgang og førtidspensjonering. Oppsigelser er ikke aktuelt.

4. Økonomistyring

4.1 Generelt

HE har etablert ett sett av prosedyrer og retningslinjer som tilsammen utgjør det formelle og faglige fundamentet i økonomistyringen. Eksempler på dette er regelverk for innkjøp, bestillinger, fullmakter/ attestasjon og anvisning, kontering , budsjettering m.m.

HE benytter AGRESSO som økonomisystem. HEs vurdering er at AGRESSO er et av landets aller beste økonomisystem. AGRESSO muliggjør en svært detaljert kostnadsoppfølging på alle nivåer. Problemet blir å gjøre en rimelig vurdering av hvilket oppfølgingsnivå som er rimelig.

Alle budsjettansvarlige/ kostnadsansvarlige har tilgang på «spørreverktøy» i økonomisystemet. Kostnadsansvarlige kan dermed følge opp sitt kostnadsforbruk så ofte og så detaljert de ønsker.

Ved vurdering av nye prosjekter står bidragstankegangen sentralt; hvordan bidrar dette prosjektet til våre totale kostnader og inntekter?

Budsjettprosessen er en integrert del av økonomistyringen. Budsjettet er periodisert over årets 12 måneder, og brukes aktivt i kostnadsoppfølgingen. Budsjettet endres ikke i løpet av året.

4.2 Kontoplan

Kontostrengen består av følgende elementer:

- Avdeling - definerer ansvarssted og organisasjonsmessig tilhørighet. I alt er det 48 kostnadssteder. HEs egen vurdering er at dette antallet nok må ned.

- Konto - type kostnad eller inntekt (eks. lønn)
- Oppgave - definerer kostnadsbærer eller inntektsskaper (aktivitet)
- Arbeidsordre - innebærer en detaljering av oppgavebegrepet.
- Objekt - brukes for å identifisere en oppgave rent fysisk, eks. Trafo X.

Fordelingen av de henførbare kostnadene og inntektene på divisjonenen (profit-sentra) skjer ved definering av Oppgave (og arbeidsordre/ objekt). Alle ansatte fører timelister der Oppgave og arbeidsordre/ objekt framkommer. Lønnen blir ut i fra dette direkteført på divisjonene. Dersom f. eks. en ansatt på Nettdivisjonen arbeider for Markedsdivisjonen blir lønnskostnaden (lønn, sosiale kostnader, arbeidsgiveravgift) belastet divisjon Marked gjennom at oppgave/ arbeidsordre definerer virksomhetsområde Marked.

Timelistene kontrolleres av de avdelingsansvarlige, som igjen har fullt kostnadsansvar innenfor sine avdelinger. Disse vil dermed følge opp kostnadsavvik.

Konteringskontroll blir gjennomført på flere nivåer:
- Oppgaveansvarlig/ prosjektansvarlig
- Divisjonsansvarlig
- Avdelingsansvarlig

I tillegg vil prosjekter/ oppgaver følges opp av de respektive kostnadsansvarlige. Divisjonsansvarlige vil følge opp kostnadsutvikling på oppgave og konto (art) på et mer overordnet nivå. Avvik ift. det periodiserte budsjettet blir fulgt opp.

Da nettdivisjonen ikke ønsker å bli involvert i kraftproduksjonsanleggene, leier Nettdivisjonen aktuelle felter som står i kraftstasjonene. Leiesatsene for feltene er basert på Statnetts satser i sentralnettsordningen. HE har ikke vurdert de faktiske kostnadene forbundet med feltene i kraftstasjonene.

4.3 Finansregnskap vs. NVE-regnskap

Siden HE pr i dag ikke er noe eget selskap, har ikke HE noe eget finansregnskap. Finansregnskapet er en integrert del av Hafslund Nycomeds finansregnskap.

HE må av ulike årsaker avstemme finansregnskapet not NVE-regnskapet. De viktigste årsakene og tilfellene er følgende:

Finansregnskap og NVE-regnskap har ulike avskrivninger på grunn av ulikt avskrivningsgrunnlag. Finansregnskapet har et lavere grunnlag enn NVE-rapporteringen. Avskrivningene i NVE-regnskapet er dermed høyere; ca 7 mill kr. Nedskrevet historisk kost av anleggsmidlene ga dermed en høyere bokført verdi enn hva som var oppført i HEs finansregnskape:. Avskrivingsprinsippet er det samme i finansregnskapet som i NVE-rapporteringen.

HE belastes med ca 13 mill kr i konsernkostnader fra Hafslund Nycomed AS. I Hafslund Nycomeds regnskap vises ikke dette, mens det tas med som en kalkulatorisk kostnad i NVE-regnskapet.

4.4 Felleskostnader og felles anleggsmidler

HE skiller her mellom ikke henførbare indirekte kostnader og henførbare indirekte kostnader. De ikke henførbare indirekte kostnadene (39,9 mill kr i 1994) fordeles på divisjonene etter antall utførte timer på oppgaver/ prosjekter i de respektive avdelingene. Fordelingsnøkkelen tar sikte på å måle aktivitet, og bruke aktivitet som et mål på bruken av felles ressurser. Også

felles anleggsmidler i form av bygninger blir fordelt etter dette prinsippet.
Fordelingsnøkkelen er dynamisk, og må oppdateres årlig.

Fordelingsnøkkelen innebar i 1994 at 55% av de ikke henførbare indirekte kostnadene havnet på nettvirksomheten. Typiske kostnader her er økonomi, regnskap, personal.

Henførbare indirekte kostnader (37,5 mill kr i 1994) blir fordelt etter individuelle nøkler. Disse nøklene er hovedsaklig basert på kvalitative vurderinger og skjønn. Med den nye organisasjonsformen vil henførbare indirekte kostnader reduseres betydelig ved at ressurser/ anlegg blir overført til den divisjon de naturlig tilhører, og således blir en direkteført kostnad. Eksempel på en henførbar indirekte kostnad er gruppesentral og fjernkontroll.

Fordelingsnøklene er tatt opp med brukerrådet (som representerer kundesiden).

4.5 Balansestyring

HE har ført regnskap etter aksje/ regnskapslov og fulgt GRS lenge. Etablering av balanse i henhold til NVEs retningslinjer var dermed ikke noe problem.

HE har anleggsregister i et system på siden av det ordinære økonomisystemet. Avskrivninger må dermed føres manuelt i økonomisystemet; det er ingen datamessig forbindelse mellom de to systemene. Anleggsregisteret viser såvel tekniske som økonomiske spesifikasjoner.

4.6 Aktivering vs. kostnadsføring

HE benytter etablerte kriterier for å avgjøre om en utgift skal kostnadsføres eller aktiveres. Vesentlighet, forlenget levetid og/ eller kapasitet legges til grunn ved vurderingen. Aktivering eller kostnadsføring avgjøres allerede på budsjetteringsstadiet (etter at budsjettet er godkjent).

4.7 Investeringer

Det legges vekt på at investeringene skal være lønnsomme, og nåverdibetraktinger legges til grunn.

NVE
NORGES VASSDRAGS-
OG ENERGIVERK

RAPPORT

Kontrollhandlinger overfor energiverk

Gjennomgåelse av Bodø Energi AS

22.02 - 23.02 1996

1 INNLEDNING 2

2 OPPSUMMERING OG KONKLUSJONER 2

2.1 Spesielle Merknader 2

3 ORGANISERING 3

3.1 Beskrivelse av selskapets virksomhet 3

3.2 Målsettinger for nettvirksomheten 3

3.3 Organisering av selskapet 3

4 ØKONOMISTYRING 3

4.1 Kontoplan 3

4.2 Budsjettprosessen 4

4.3 Økonomiske rapportering 4

4.4 Kostnadsfordeling og inntektsfordeling 4

4.5 Timelister 5

4.6 Fellesføringer med televerket 5

4.7 NVE-rapportering 5

5 SAMTALE MED REVISOR 5

6 BALANSESTYRING 6

6.1 Aktivering kontra kostnadsføring 6

1 Innledning

Formålet med NVEs kontrollbesøk var å gjennomgå organisering og økonomistyring i Bodø Energi for å kontrollere den regnskapsmessige og organisatoriske avgrensningen mellom nettvirksomhet og konkurranseutsatt virksomhet.

Deltagere fra Bodø Energi: Harald M. Berg, Arne Juell, Torbjørn Karlsen, Nils Henrik Nilsen, Sigfred Olsen, Reidar Eilertsen, Nina Jensen, revisor Sverre Willumsen

Deltagere fra NVE: Torfinn Jonassen, Steinar Vikingstad

NVEs vurderinger fremkommer i sin helhet under kapitel 2 «Oppsummering og konklusjoner». Øvrige kapitler inneholder ingen vurderinger eller subjektive uttalelser fra NVEs side, men er kun ment å være refererende i forhold til de momenter som fremkom under møtet. I den grad det skulle forekomme faktiske feil eller mangler ved refereringen, ber vi om at dette blir kommentert.

2 Oppsummering og konklusjoner

I henhold til omsetning utgjør konkurranseutsatt og monopolvirksomheten omtrent like stor andel av Bodø Energis vriksomhet. I henhold til antall ansatte er det nettvirksomheten som legger beslag på ressursinnsatsen. Gatelys er i henhold til antall ansatte den nest største virksomheten til Bodø Energi.

Monopol- og konkurransetusatt virksomhet går på tvers av organiseringen og det utføres monopol og konkurranseutsatte aktivteter i alle tre avdelinger. Skillet mellom monopol og konkurranseutsatte aktiviteter er gjort gjennom tilpassninger i kontoplanen. Fra og med 1996 er begrepet forretningsområde, tilsvarende NVEs resultatenheter, bygget inn i kontostrengen for å ivareta det regnskapsmessige skillet.

Everket skiller idag ikke eksplisitt på vedlikehold og reinvesteringer. Kun nyanlegg blir i utgangspunktet aktivert. Dette kan gi en for høy kostnadsdeking av forbedringer som har verdi utover det gjeldende kostnadsår.
Bodø Energi har som målsetting å kutte sine påvirkbare kostnader med 5% i perioden 1996 til 1998. Det er imidlertid ikke formulert en strategi for hvordan denne målsetting skal nås.

NVE har utfra fremlagte informasjon og presentasjon på møte med Bodø Energi ikke funnet vesentlige feil eller mangler i forhold til NVEs retningslinjer.
Nedenfor gjengis de forhold som det er funnet nødvendig å bemerke spesielt.

2.1 Spesielle Merknader

- Bodø Energi har ikke splittet bokførte verdier på nettet i kabler og luftlinjer i note 17,3.
- Bodø Energi har ikke rapportert kostnader for abonnement, måling og avregning for 1994. Dette må gjøres i regnskapsrapporteringen for 1995.
- Bodø Energi har ikke dokumentert argumenter for det benyttede skjønn ved fordeling av felleskostnader. Dette må gjøres i regnskapsrapporteringen for 1996.
- Omsetning belastes ikke for kundehåndtering og fakturering. NVE vil i kommende retningslinjer presisere at omsetning må belastes for kundetjenester.

- I tariffen for 1996 er hele markedsavdelingen inklusive 2 årsverk avsatt til omsetning belastet nettet. Dette forutsetts rettet opp ved regnskapsavleggelse for 1996.

3 Organisering

3.1 Beskrivelse av selskapets virksomhet

Bodø Energi forestår både omsetning og overføring av kraft. Konsesjonsområdet er Bodø Kommune og everket forvalter 430 km lavspent luftnett, 364 km lavspent kabelnett og 236 km høyspent kabelnett. Pr 01.01.95 hadde everket 20.897 nettkunder. Everket har to produksjonsanlegg som tilsammen produserer rundt 56 GWh. I tillegg har everket rundt 140 GWh andelskraft. Tilført kraft til konsesjonsområdet inklusive egenproduksjon var i 1995 lik 717,3 GWh.

3.2 Målsettinger for nettvirksomheten

Eierne av Bodø Energi har satt som målsetning å hente ut et betydelig utbytte på aksjene i selskapet. Samtidig skal selskapet sikre husholdningskundene en energipris som ikke overstiger landsgjennomsnittet for denne kundekategorien. Eierne har også satt krav om at kommunens rett på andelskraft til kostpris skal kompanseres direkte til kommunen i henhold til løpende døgnmarkedspris. Bodø har som målsetning å redusere sine påvirkbare driftskostnader i peroden 1996 til 1998 med 5%.

3.3 Organisering av selskapet

Bodø Energi er et kommunalt eid aksjeselskap. Generalforsamlingen utgjøres av representantskapet. Styre består av fem politikere og to representanter for de ansatte.

Bodø Energi er funksjonsorganisert og dermed ikke organisert mht resultatenheter.
Bodø Energi er organisert med tre avdelinger. Disse er aministrasjonsavdelingen, teknisk avdeling og markedsavdelingen.
Personal, økonomi, edb og en fellesseksjon er underlagt administrasjonsavdelingen.
I tillegg er innkjøp og lagerfunksjonen underlagt administrasjonsavdelingen.
Teknisk avdeling forestår drift og vedlikehold av både nett og produksjon. Produksjon utgjør en liten del av virksomheten, kun to årsverk er direkte henført.
Markedsavdelingen inneholder all kundeorientert virksomhet som abonnement, måling, avregning, tilsyn, samt kjøp og salg av kraft.

Av i alt 109 ansatte i 1994 var 1 person tillagt omsetning, 88 tillagt distribusjon, 2 tillagt produksjon og 6 tillagt gatelys. Tillsammen 12 personer var definert til felles virksomhet.

4 Økonomistyring

Bodø Energi har ikke nedfelt interne rutiner i en egen øknomomihåndbok. Dette er et prioritert prosjekt i 1996 og en egen gruppe er nedsatt for å utarbeide en slik håndbok med ferdigstillelse før utgangen av 1996

4.1 Kontoplan

Art	Forr. område	Aktivitet	Kostnadssted	Objekt
XXXX	X	X	XXX	XXXX

Bodø Energis kontostreng består av art på fire siffer, forretningsområde på ett siffer, aktivitetskode på ett siffer, kostnadssted på tre siffer og objekt på fire siffer. Aktivitetskoder brukes for drift, vedlikehold og investering. Det er tatt høyde for reinvestering som egen aktivtet, men denne brukes ikke pr idag.

Fra og med 1996 er forretningsområde definert som selvstendig begrep i kontoplanen. Dette er gjort for å tilfredsstille kravet om regnskapsmessig skille mellom monopol og forretning. Til og med regnskapsåret 1995 har ikke inntekter og kostnader vært entydig definert i forhold til resultatenhet iht. NVEs krav. Utarbeidelse av splittet regnskap har derfor vært komplisert og underlagt skjønnsmessige vurderinger. Etter innføringen av forretningsområde som eget begrep blir inntekter og kostnader direkte henført til nett og omsetning.

Sammenheng mellom kontoplan og ansvar er definert gjennom kostnadsstedet. Den enkelte budsjettansvarlige er ansvarlig for sitt kostnadssted. En budsjettansvarlig kan ha flere kostnadssteder som sitt ansvar.

4.2 Budsjettprosessen

Budsjettansvar er delegert ned til seksjonsnivå. Seksjonen har budsjettansvar for ett eller flere kostnadssteder. Hver seksjon er i hoveregel også definert som kostnadssted. Unntaket for dette er driftsseksjonen, som inkluderer alle kostnadssteder forbundet med nettdriften. Det enkelte resultatområde har ingen entydig definert budsjettansvarlig. Totalansvaret for det enkelte resultatområde har vært uformelt avklart mellom ledelsen. Avdelingene sammenstiller budsjettene for seksjonene, og avdelingene må samkjøre sine budsjetter med administrerende direktør gjennom avdelingsledrmøter. I budsjettet for 1996 ble det innarbeidet krav fra styret om reduksjon i driftskostnadene med 1,5 mill kroner i forhold til budsjettet for 1995

Budsjettansvaret strekker seg til kostnadssted.

4.3 Økonomiske rapportering

Hver konteringsansvarlig får månedlig rapport pr. kostndassted. Her fremgår forbrukt denne måned mot periodisert budsjett for denne måned. I tillegg rapporters medgått hittil iår mot totalt årsbudsjett. Det avholdes faste avdelingsmøter minst en gang pr. måned. Det utarbeides kvartalsrapport som oversendes styret. Det utarbeides halvårsrapporter for konkurranseutsatt virksomhet og monopolvirksomhet. I denne rapportering er felleskostnader fordelt.

4.4 Kostnadsfordeling og inntektsfordeling

Bodø Energi baserer sine fordelingsnøkler på stor grad av skjønn. Dette skjønnet er basert på vurderinger omkring det enkelte resultatområdets bruk av ressurser. Skjønnet er ikke dokumenter gjennom skriftlig beskrivelse.
Bodø Energ benytter en prosentsats for fordeling av ikke henførbare kostnader.

Utgangspunktet for fordelingsnøkkelen er en vurdering av antall ansatte direkte henført til de respektive forretingsområder. For 1994 var dette basert på følgende årsverk

Omsetning	Produksjon	Nett	Gatelys	Felles	Totalt
1	2	89	6	11	109
1%	2%	82%	5%	10%	100%

Det prosentvise anslaget for ressursinnsatsen på det enkelte virksomhetsområde er så lagt til grunn for en skjønnsmessig vurdering av riktig fordelingsnøkkel. Den resulterende fordelingsnøkkel som benyttes er som følger

Omsetning	Produksjon	Nett	Gatelys
5%	5%	85%	5%

I forhold til organsiasjonsplanen er denne fordelingsnøkkelen benyttet på alle driftskostnader som er relatert til direktør, stab og hele adminsittrasjonsavdelingen med unntak av lager og verksted. Lager og verksted er direkte henført til nettet.

Markedsavdelingen er for 1994 i sin helhet ført på nettet. Ut av dette er fratrukket i underkant av ett årsverk som er tillagt omsetning.

Med virkning fra budsjettet for 1996 er forretningsområdekode innført. Hvert kostnadssted er underlagt sitt forretningsområde. Kostnadssteder på 7 og 8 er underlagt forretningsområde felles virksomhet og fordeles i henhold til fordelingsnøkkel. Kostnadssteder vedrørende Markedsavdelingen er underlagt nettet og føres direkte hit. Dette betyr at alle kostnader forbundet med avregning, fakturering og andre kundetjenester i sin helhet bealstes nettet. To årsverk fra markedsavdelingen er avsatt til forretningsområdet omsetning, men er ved en feil underlagt nettet også i tariffsammenheng.

4.5 Timelister

Bodø Energis montører utfører tjenester for nettet og gatelys, og i noen grad everkets to kraftstasjoner. For dette formål fører everkets montører timelister i henhold til utleverte prosjektseddel. Prosjektsedel er på forhånd påført korrekt kontonummer. Hver måned fordeles montørlønn i henhold til registrerte timelister.

4.6 Fellesføringer med televerket

I den grad Bodø Energi har fellesoppgaver med televerket gjøres grøftearbeidet mv. gjerne av andre entrepenører som så fakturerer de ulike interessentene forholdsmessig. I den grad Bodø Energi forestår grøftingen blir tilskudd mottatt fra andre ført som reduksjon i anleggenes kostpris.

4.7 NVE-rapportering

For å tilfredsstille kravene til regnskapsmessig skille har Bodø Energi fom regnskapsåret 1996 innført forretningsmområde, tilsvarende NVEs resultatenhet, som eget begrep i kontostrengen. Rapportering for 1993, 1994 og den kommende 1995 rapporteringen må delingen av spesielt inntekter baseres på beregninger.

5 Samtale med revisor

Revisor Sverre Willumsen i Revision Noraudit Nordland DA har vært revisor i Bodø Energi fom 1992. Revisor hadde ingen spesielle merknader til Bodø Energis virksomhet. Åpningsbalanse i henhold til aksje og regnskapslov var da fastlagt. Revisor påpekte at internkontrollen kan bli bedre.

6 Balansestyring

Aktiva utenom nettanlegg og produksjonsanlegg fordeles i utgangspunktet etter den generelle fordelingsnøkkel.
Bodø Energi operer med følgende hovedkategorier:
A, Målerlab., telesamb., edb-anlegg., nettkontroll
C, Lastebiler, varebiler
D, Traktorer, personbiler
G, Bygg og anlegg (herunder linjenettet)
H, Forretningsbygg

I utgangspunktet føres avskrivninger på en samlekonto. Ved regnskapsrapportering på forretningsområder føres de anlegg som kan direkte henføres rett på riktig resultatområde. Dette gjelder i første rekke biler som kan knyttes direkte opp mot eksempelvis kraftverkene. Disse bilene skilles ved hjelp av objektskode (registreringsnummer)

De resterende anlegg fordeles i henhold til den generelle fordelingsnøkkel benyttet.

6.1 Aktivering kontra kostnadsføring

Vurderinger omkring kostnadsføring kontra aktivering gjøresi budsjettarbeidet, gjennom en vurdering av det enkelte prosjekt. Bodø Energi har imidlertid ingen nedfelte rutiner for periodiseringsproblematikken og derav ingen entydig praktisering. Informasjon gitt på møte kan indikere en noe høy grad av kostnadsføring og derav høy belastning i dagens overføringstariffer.

NVE
NORGES VASSDRAGS-
OG ENERGIVERK

RAPPORT
Kontrollhandlinger overfor energiverk

Gjennomgåelse av Buskerud Energi

20. - 21. februar 1996

1. INNLEDNING 1

2. OPPSUMMERING OG KONKLUSJONER 2

3. ORGANISERING 2

3.1 Beskrivelse av selskapets virksomhet 2

3.2 Målsettinger for nettvirksomheten 2

3.3 Organisering av selskapet 3

4. ØKONOMISTYRING 3

4.1 Kontoplan 4

4.2 Kostnadsfordeling og inntektsfordeling 4

4.3 NVE-rapportering 5

5. SAMTALE MED REVISOR 5

6. BALANSESTYRING 5

1. Innledning

Formålet med NVEs kontrollbesøk var å gjennomgå organisering og økonomistyring i Buskerud Energiverk for å kontrollere den regnskapsmessige og organisatoriske

avgrensningen mellom nettvirksomheten som naturlig monopol og konkurranseutsatt virksomhet.

Fra Buskerud Energi deltok: Jon Rabben, Gudmund Sørensen , Bjørn Husemoen (delvis) og Rolf Næss (delvis).

Fra NVE deltok: John Cock og Ketil Grasto

NVEs vurderinger fremkommer i sin helhet under kapitel 2 «Oppsummering og konklusjoner». Øvrige kapitler inneholder ingen vurderinger fra NVEs side, men er kun ment å referere de faktiske forhold. I den grad det her måtte forekomme faktiske feil eller mangler, vil vi be om at dette kommenteres.

2. Oppsummering og konklusjoner

Generelt virker BEs rutiner for økonomistyring å ivareta kravene til regnskapsmessig skille mellom nettvirksomhet og annen virksomhet på en tilfredsstillende måte. De valgte fordelingsnøkler for fordeling av felleskostnader og felles driftsmidler synes ikke å medføre at nettet blir belastet med en urimelig andel av felleskostnadene. Omfanget av de totale felleskostnader sett i forhold til BEs totale kostnader synes heller ikke urimelig. Rutinene for direkteføring av kostnader og inntekter synes tilfredsstillende.

3. Organisering

3.1 Beskrivelse av selskapets virksomhet

Buskerud Energi (BE) er et 100% fylkeskommunalt regionalverk organisert som aksjeselskap. Virksomheten omfatter kraftproduksjon, regionalnett og kraftomsetning på engrosnivå (salg til energiverk og store kunder). Regionalnettet består av ca. 500 km linjer (132, 66 og 22kv). Samlet kraftproduksjon i 7 heleide og 4 deleide elvekraftverk er 1531 Gwh.

Styret består av 9 personer hvorav 3 er ansatte, 5 er politikere og en er ikke-politiker. Selskapet har ca 120 ansatte. Total omsetning (energi og overføring) i 1994 var 556 mill kroner.

Av forhold av spesiell karakter bør nevnes at BE i samarbeid med 4 andre energiverk i området har etablert en «omsetningspool» - en samarbeidsmodell - med formål å optimalisere selskapenes kraftporteføljer (innkjøp, salg, risikostyring, porteføljeforvaltning). BEs og everkenes lokale kraftproduksjon inngår i denne omsetningspoolen. Samarbeidsmodellen er åpen for andre everk i regionen, og er basert på frivillig deltagelse.

3.2 Målsettinger for nettvirksomheten

BE befinner seg etter eget utsagn «midt i haugen» blant landets regionalnettsselskaper når det gjelder effektivitet. Målsettingen er å bli blant de 5 beste innen år 2000. Tariffen må dermed ned på sikt. Videre ønsker BE på sikt å overta alt regionalnettet i Buskerud. BE tror det vil være gevinster å hente her gjennom bl.a. felles avregning og samordning av drifts- og vedlikeholdsoppgaver. BE ønsker videre å øke kraftproduksjonen ved oppkjøp av kraftverk. Det er en uttalt målsetting å realisere maksimal tillatt avkastning i nettvirksomheten.

BE markedsmuligheter innenfor teknisk sektor/ entreprenørdelen. Om nødvendig vil en her utvide kapasiteten, dvs øke antall ansatte, for å utnytte markedsmulighetene eksternt.

Et hovedproblem for BE i dag er de høye kostnadene mot overliggende nett, dvs sentralnettskostnadene. Disse kostnadene utgjør i dag 84 mill kroner av et totalt kostnadsgrunnlag (inkl. avkastning) på ca 170 mill kroner. BE vil fortsatt måtte foreta betydelige re- og nyinvesteringer. Årlige investeringsbeløp vil være på 20-30 mill kr årlig. Investeringene kommer dels som en følge av ny virksomhet/ nye områder som skal forsynes, og delvis som følge av fornyelse av eksisterende nett.

3.3 Organisering av selskapet

Selskapet er organisert med AD og staber for felles administrasjon øverst. Virksomheten er inndelt i 4 divisjoner; Produksjon, Nett, Teknisk og Marked. Avdelingene har egne budsjetter og avdelingslederne har budsjettansvar.

Fellesadministrasjon/ staber består av 17 ansatte, inkludert ledelsen. Fellesadministrasjon består av ledelse, personal, adm.bygg, lønn, økonomi og regnskap. Kostnadene knyttet til fellesadministrasjon belastes divisjonene etter fordelingsnøkler. Disse vil bli nærmere beskrevet.

Produksjonsavdelingen omfatter produksjonsanleggene og innbefatter 21 ansatte. Produksjonen selges internt til markedsavdelingen basert på markedspris.

Nettavdelingen består av 54 ansatte, og inkluderer 6 operatører på driftssentralen. Montørvirksomheten er innbefattet her. I den grad montørene utfører tjenester for andre divisjoner, brukes en timepris på kr 175,-. Driftssentralen er helt nedskrevet. Framtidige kapitalkostnader knyttet til driftssentralen vil måtte bli fordelt på virksomhetsområdene.

Teknisk avdeling representerer den utførende avdeling, og gjennomfører bla planleggingsoppgaver internt og eksternt. Avdelingen har 14 ansatte. Timeprisen er basert på markedspris, og er satt til kr 375. Denne prisen brukes internt. Eksternt brukes en timepris på 500-600 kr. Timeprisene inkluderer direkte henførbare kostnader samt andel av felleskostnader som er belastet avdelingene ved bruk av nøkler.

Markedsavdelingen består av 8 ansatte og styrer kraftporteføljen. Måling og avregning er organisert under markedsavdelingen. Kostnadene ved måling og avregning blir belastet nettet ved internprising.

Organisasjonen er ikke entydig med hensyn til skillet mellom monopol- og konkurranseutsatt virksomhet. Avdelingene utfører til en viss grad tjenester for hverandre samt tilbyr tjenester på det eksterne marked. Timeregistreringssystemet med en direkte kobling mot økonomisystemet og konteringene muliggjør en mest mulig korrekt kostnadsfordeling. De brukte timesatsene for henholdsvis montører (175,-) og ingeniørtjenester (375,-) er ikke vurdert av NVE. BE mener selv at timeprisene er rimelige.

4. Økonomistyring

BE har utviklet ett sett av prosedyrer og rutiner som samlet skal ivareta BEs krav til økonomistyringen. Eksempler på dette er regler for internhandel, regler for økonomisk

rapportering og oppfølging, regler for føring av timelister og regler for innkjøp. Økonomiske mål er formulert og forankret i strategi- og budsjettprosessen. Alle ansatte fører timelister. På denne måten blir aktivitetene/ prosjektene belastet med sine fulle kostnader. Eksempelvis, dersom AD bruker tid på et prosjekt, blir disse timene belastet prosjektet.

4.1 Kontoplan

Kontoplanen er basert på Norsk Standard. Konteringsbegrepene er Konto (som brukes både ved aktivering og utgiftsføring av kostnader), Sted (som viser virksomhetsområde), prosjekt (for å følge opp konkrete aktiviteter) og en anleggsdel (som brukes for å angi aktivering).

4.2 Kostnadsfordeling og inntektsfordeling

De direkteførte kostnadene fordeles på virksomhetsområdene gjennom den løpende registreringen av kostnadsforbruk (herunder føring av timelister) og konteringen. Kombinasjonen av kontosted og prosjekt avgjør om kostnaden eller inntekten havner på monopol- eller konkurransevirksomheten.

Hovedvekten av gjennomgåelsen ble lagt på ikke henførbare kostnader (felleskostnader) samt felles driftsmidler. Felles driftsmidler fordeles etter samme fordelingsnøkkel som felleskostnadene. BE har i stor grad benyttet de fordelingsnøkler som er anbefalt av NVE.

Felleskostnadene genereres av systemadministrasjon (EDB, system og telematikk) samt fellesadministrasjon (Stab, AD, lønn, info, regnskap, adm.bygg). Fellesadministrasjon regnes i sin helhet for ikke henførbar felleskostnad (Systemavdelingens ADB-funksjon regnes også som ikke henførbar). Samlet sett utgjør felleskostnadene ca 18 mill kr netto, fordelt med ca 12,5 mill kr på Fellesadministrasjon og ca 5,5 mill på systemadministrasjon. Felleskostnadene fordeles på virksomhetsområdene etter at avdelingene seg i mellom har blitt belastet etter godtgjort for intern lønn (bruk av direkteførte timer som skal betales av eller godskrives en annen avdeling). Internfakturering av lønn muliggjøres gjennom et detaljert timeregistreringssystem (alle ansatte fører timelister).

Felleskostnadene og felles driftsmidler fordeles på avdelingene og dermed virksomhetsområdene etter nøkler. I 1993 ble direkte årsverk bruk som fordelingsnøkkel alene. Dette betød at nettet ble belastet med noe under 50% av felleskostnadene (6,9 mill kr av 14,5 mill kr). Systemavdelingens kostnader ble i 1993 skjønnsmessig fordelt med 90% på nett, 5% på produksjon og 5% på marked. Av totale systemkostnader på 6,3 mill kr i 1993 ble dermed 5,7 belastet monopolvirksomheten. Av totale ikke henførbare kostnader i 1993 på ca 21 mill kr ble dermed ca 13 mill belastet nettet.

For 1994 ble det for de ikke henførbare felleskostnadene benyttet en fordelingsnøkkel som besto av 50% av direkte årsverk og 50% totalomsetning. Dette betød at nettet ble belastet med 39% av ikke henførbare felleskostnader på ca 12,5mill kr, dvs ca 5 mill kr. I tillegg kommer systemavdelingens Adb-funksjon som ble fordelt etter en nøkkel der antall direkte årsverk, total omsetning og antall pc-er i bruk ble tillagt lik vekt. Denne kostnaden utgjorde noe over 1 mill kroner. Henførbare felleskostnader knyttet til systemdriften utgjorde noe over 4 mill kroner. Disse kostnadene er ut i fra en nyttebetraktning i vesentlig grad henført til nettet. Samlet betød dette at nettet ble belastet med 9,5 av ca 18 mill kr i totale felleskostnader.

BE påpekte at den omsetningen som er brukt ved utarbeidelse av fordelingsnøklene er brutto, dvs. den inkluderer produksjonens interne salg til markedsavdelingen.

4.3 NVE-rapportering

Det ble påpekt at kostnadene og inntektene ved måling, avregning og fakturering ikke var splittet på monopol- og konkurransevirksomhet. Det ble opplyst at av ca 4 mill i kostnader knyttet til denne virksomheten, ble nettet belastet med 0,5-0,6 mill kroner. Noten vil bli fylt ut for 1995-rapporteringen.

5. Samtale med revisor

Revisor, Coopers& Lybrand, hadde ingen merknader til BE s økonomistyring. C&L har utarbeidet et eget revisjonsprogram knyttet til gjennomgåelse og kvalitetssikring av NVE-rapporteringen.

6. Balansestyring

Balansen var etablert på basis av dokumenterbar historisk kostnad. Ved uavhengig taksering av anleggene viste det seg å være tilnærmet samsvar mellom takseringsverdi og nedskrevet historisk kostnad. BE så derfor ingen grunn til å søke om endring av balanseverdiene.

NVE
NORGES VASSDRAGS-
OG ENERGIVERK

RAPPORT

Kontrollhandlinger overfor energiverk

Gjennomgåelse av Bergenshalvøens Kommunale Kraftselskap DA

19.02 - 20.02 1996

1 INNLEDNING 2
2 OPPSUMMERING OG KONKLUSJONER 2
3 ORGANISERING 2
3.1 Beskrivelse av selskapets virksomhet 2
3.2 Målsettinger for nettvirksomheten 3
3.3 Organisering av selskapet 3
4 ØKONOMISTYRING 4
4.1 Kontoplan 4
4.2 Budsjettprosessen 5
4.3 Økonomiske rapportering 5
4.4 Kostnadsfordeling og inntektsfordeling 6
4.5 NVE-rapportering 6
5 SAMTALE MED REVISOR 6
6 BALANSESTYRING 6

1. Innledning

Formålet med NVEs kontrollbesøk var å gjennomgå organisering og økonomistyring i Bergenshalvøens Kommunale Kraftselskap (BKK) for å kontrollere den regnskapsmessige og organisatoriske avgrensningen mellom nettvirksomhet og konkurranseutsatt virksomhet.

Deltagere fra BKK: Atle Neteland (Adm. Dir.), Birger C. Schønberg (Div. sj. øko.), Øivind Torkildsen (Div. sj. kraftverk), Karl A. Eliassen (Div sj. marked), Kjetil Ryen (Div. sj. nett), Bjørn Christensen (Div. sj. rådgivning), Johan Fr. Meyer (sj. teknisk stab) og Siri Wiese Hansen (revisor fra Deloitte & Touche).

Deltagere fra NVE: Steinar Vikingstad og Knut Matre

NVEs vurderinger fremkommer i sin helhet under kapitel 2 «Oppsummering og konklusjoner». Øvrige kapitler inneholder ingen vurderinger eller subjektive uttalelser fra NVEs side, men er kun ment å være refererende i forhold til de momenter som fremkom under møtet. I den grad det skulle forekomme faktiske feil eller mangler ved refereringen, ber vi om at dette blir kommentert.

2. Oppsummering og konklusjoner

BKKs organisering er en klar utfordring for monopolkontrollen. Den integrerte organiseringen stiller store krav til det regnskapsmessige skillet mellom monopol og forretningsaktiviteter og en ryddig bedriftskultur som henfører kostnadene dit de faktisk hører hjemme. NVEs inntrykk er at organisasjonen bestreber seg på å tilfredsstille forskriftens krav til et regnskapsmessig skille. I praksis er oppfølging av fastlagte rutiner for regnskapsførsel og belastning svært avhengig av bedriftskulturen helt ned i organisasjonen for en objektiv og riktig fordeling.

NVE har ikke funnet vesentlige feil eller mangler ved BKKs håndtering av monopolaktiviteten. Det vurderes derimot som noe sårbart at henføringen av kostnadene mellom resultatenhetene er basert på et egenkonstruert regneark i Excel.

3. Organisering

3.1 Beskrivelse av selskapets virksomhet

BKK har transport av kraft på regionalnettet og kraftproduksjon som hovedvirksomhet. I 1994 produserte BKK 5 517 GWh. BKK kjøpte 1 258 GWh, og disponerte dermed 6 775 GWh. I tillegg er det opprettet en rådgivingsdivisjon som omfatter internt og eksternt salg av ingeniørtjenester på områdene vedlikehold, rehabilitering og nybygging av kraftverk innen det vassdragstekniske fagområdet.

3.2 Målsettinger for nettvirksomheten

Selskapet har en entydig målsetting om å beregne seg maksimal avkastning på nettvirksomheten.

Nettet skal omfatte anleggsdeler som er naturlige for en effektiv drift. BKK jobber i dag med overtakelse av Os transformatorstasjon etter initiativ fra Oskraft AS. Dette innebærer nedtransformering til 22 kV og egen tariff. Overtakelse av tilsvarende stasjoner blir sannsynligvis ikke aktuelt.

BKK mener å kunne påvise betydelige synergieffekter i det å kjøre regionalnettet og egenproduksjon etter felles for effektiv utnyttelse av systemet. De ser potensialet langs flere dimensjoner:

- Kostnadsbesparelser ved å utnyttelse av felles ekspertise og kompetanse. En rekke komponenter er felles for begge systemene og kompetansen er således komplementerbar; komponenter, transformatorer, kontrollanlegg, kabel, relé, tele, overspenning osv. Et selskapsmessig skille vil føre til en dublering av flere slike funksjoner. Hovedargumentet er at spenningsnivået er det samme for kraftverkskomponentene og regionalnettskomponentene og derav nyttiggjør seg felles kompetanse. Dette er til forskjell fra lavspentnettet som har en helt annen teknologi. De mener også å oppnå kostnadsbesparelser ved koordinering av vedlikehold og fornyelser.
- BKK hevder at en samkjøring av systemene gjennom en felles driftssentral sikrer en optimal leveringspålitelighet.

3.3 Organisering av selskapet

BKK er inndelt i 5 divisjoner. Disse er økonomidivisjonen, kraftverksdivisjonen, markedsdivisjonen, nettdivisjonen og rådgivingsdivisjonen.
Både kraftverksdivisjonen, markedsdivisjonen og nettdivisjonene har elementer av monopolaktiviteter i seg.

Fokus i BKKs organisering er såkalte driftsområder som forestår driften og vedlikeholdet av alle kraftstasjoner og nettene underlagt deres geografiske område.

Under kraftsverksdivisjonen er følgende driftsområder organisert, hvorav hvert område har både monopolaktiveter og konkurranseutsatte aktiviteter.

Dale driftsområde.
Evanger driftsområde.
Matre driftsområde.
Steinsland driftsområde.

Det eneste driftsområdet som kun har en nettfunksjon er Bergen driftsområde, som er organisert under nettdivisjonen.

Eksempel: Dale driftsområde:
Dale driftsområde kan grovt deles inn i en elektroteknisk del og en mekanisk del.

Under den elektrotekniske delen innordnes montører. Disse utfører oppdrag både for regional- og sentralnettet, samt kraftproduksjon.
Ledningsmontørene fører timelister for hver jobb, og lønnskostnader føres på nettet og produksjonen i henhold til timelistene.

Andre grupper under kraftverksdivisjonen er Plan og Teknisk drift. Disse er rettet mot kraftproduksjon.

Markedsdivisjonen utfører betydelige nettjenester.
Under markedsdivisjonen ligger:
Telekontor, Systemdrift (herunder operativ nettdrift, koblinger og vedlikeholskooridnering) samt kWh-måling og avregning. Driftssentralen ligger også under marked og fordeles 40% til produksjon og 60% til nettet.

4. Økonomistyring

4.1 Generelt

BKK har produksjon og overføring av kraft på regionalnettet som hovedaktiviteter. Kraftstasjonene og regionalnettet bærer preg av den omfattende integrasjonen i BKK ved at det samme personalet står for drift og vedlikehold i flere resultatområder. Organisatorisk er det et svært begrenset skille mellom monopol og konkurranseutsatte aktiviteter, da organiseringen er påvirket av historiske forhold med drift i de ulike geografiske områder. Alle organisatoriske divisjoner utfører en eller flere nettjenester. Dette er også et element i en klart uttalt visjon fra BKKs side om at synergieffekter mellom produksjonen og overføring på regionalnettet nødvendiggjør et nært samarbeid mellom aktivitetene. Anleggsdeler tilhørende monopolaktivitet og konkurranseutsatt aktivitet er forsøkt skilt best mulig etter tekniske vurderinger av hvilke komponenter som hører til hvilken aktivitet. Kostnadene ved den daglige driften og vedlikeholdet av anleggene skilles mellom aktivitetene ved føring av timelister. Timelistene definerer den direkte ressursbruken på monopolaktivieter og konkurranseutsatte aktiviteter og danner grunnlaget for fordelingen av andre kostnader. BKK hevder at fordi produksjonen er dominerende i de hovedavdelinger som tjener både nett og produksjon har man latt dette komme nettet tilgode idet man ikke har tatt jobben med å etablere nøyaktige rutiner for fordelingene av kostnader. Dette gjelder for eksempel kostnader ved lagerhold og uttak av materiell.

4.2 Kontoplan

Kontoplanen er delt opp i fem dimensjoner.
1. Art
2. Avdeling; først to siffer tilsvarer virksomhetsområde i Enfos kontoplan. De neste to siffer tilsvarer objektsnummeret
3. Prosjekt; første siffer tilsvarer aktivitetskoden i Enfos kontoplan
4. Resultatenhet
5. Anleggsdel

Resultatenheten betegnes med en bokstav, resten av dimensjonene betegnes med tallkoder (se tabell 1.).

Tabell 1. BKKs kontoplan

Art	**Avdeling**		**Prosjekt**		**Resultatenhet**	**Anleggsdel**
	Virk.Omr.	*Objekt*	*Aktivitet*			
XXXX	XX	XX	X	XXXX	X	XXXX
		1. siffer angir eks drifts-område			• Regionalnett • Sentralnett • Produksjon • Felles • Nett felles • Omsetning • Consulting	

Det regnskapsmessige skillet gjøres ved hjelp av resultatenhetskoden.

4.3 Budsjettprosessen

Budsjettprosessen initieres sentralt. Budsjettkladd med forrige års budsjett og regnskap sendes ut til divisjoner og hovedavdelinger.

Budsjettansvaret går ned til hovedavdeling: Dale, Evanger, Steinsland, Matre, Energi, Systemdrift osv. osv.
Det blir budsjettert på art (tre siffer), avdeling (tre siffer), prosjekt (minimum ett siffer [eksempel: drift / vedlikehold: 2, investering: 8]). Dette betyr at fordelingen mellom sentralnett, regionalnett og produksjon gjøres ved hjelp av fjorårets registrerte timeforbruk på den enkelte resultatenhet.

Kontering i regnskapet gjøres fortløpende ut på den enkelte resultatenhet utfra kode for dette. Anvisningsrett går ned på avdelingsledernivå. Attesteringsrett opp til 100 000 kroner skjer på hovedavdelingsnivå, eks.: Dale driftsområde.

Budsjettet blir ikke periodisert per idag men fordeles med 1/12 per måned uten vurdering av når forbruket faktisk finner sted.

4.4 Økonomiske rapportering

BKK rapporterer offentlig kvartalsvis, både for selskapet som helhet, og for regionalnettet. Det utarbeides halvårsrapport med fullstendig periodisering så langt dette er mulig.

Det utarbeides månedsrapport for BKK som helhet til ledergruppe og styre. Denne rapporteringen gjøres ikke offentlig.

4.5 Kostnadsfordeling og inntektsfordeling

BKKs organisering og integrering mellom produksjon og nettvirksomhet gjør at mye personell benyttes både i produksjon og nettsammenheng. Av dette personellet fører idag motørene timelister. Timelister er tenkt innført for alle personalkategorier i nærmeste fremtid.

For å tilfredsstille myndighetenes krav til regnskapsmessig skille har BKK innført en egen dimensjon i kontoplanen som er knyttet til forskriftens krav til oppsplitting av virksomheten. Allokering av kostnader til den enkelte resultatenheten gjøre så lang det er mulig direkte ved kontering. Kostnader som ikke direkte kan allokeres, føres med betegnelsen (F) for felles. Kostnader ført med (F) fordeles etter følgende hovedregler:

- De fleste felleskostnadene er fordelt etter dobbeltnøkkelen (50 % vekting på hhv. omsetning og årsverk) og årsverksfordelingen mellom produksjon og nett.
- Regnskapstjenester ved økonomidivisjonene fordeles etter antall transaksjoner.
- Edb kostnader i henhold til antall arbeidsstasjoner.
- Kostnadene ved driftssentralen blir fordelt mellom nett og produksjon med hhv. 60% og 40% etter en teknisk vurdering. En videre fordeling mellom sentral- og regionalnett er hhv. 40% og 60%.

4.6 NVE-rapportering

Ved rapportering til NVE tar BKK utgangspunkt i samtlige konteringer som er gjort i løpet av året. Dette datamaterialet blir så kjørt gjennom forskjellige filtrerings-, sorterings- og aggregeringsrutiner ved hjelp av Excel-makroer laget av BKK. Etter alle disse operasjonene står man tilbake med de tallene som skal rapporteres til NVE. Tallmaterialet blir kvalitetssikret både under og etter denne prosessen.

5. Samtale med revisor

Under samtalen med revisor Siri Wiese Hansen fra Deloitte & Touche, fikk vi bekreftet vårt inntrykk om at BKK bestreber et best mulig regnskapsmessig skille mellom monopol- og konkurranseutsatt virksomhet. Samarbeidet med revisor er kontinuerlig, slik at revisor ofte blir kontaktet i løpet av regnskapsåret.

6. Balansestyring

6.1 Fordeling av aktiva

BKKs sterke integrering mellom produksjon og nett gjør det nødvendig å spesifisere hvilke anleggsdeler som er knyttet til henholdsvis sentralnett, regionalnett og produksjon. Detter er gjort for den enkelte kraftstasjon og linje gjennom en teknisk vurdering av bruken. De respektive andeler er ført under den enkelte resultatenhet med sin prosentvise andel i

anleggsregisteret. Ved innføringen av energiloven ble det foretatt en gjennomgang av alle eksisterende anlegg hvor fordelingen ble fastlagt. For nye anlegg defineres fordelingen mellom sentralnett, regionalnett og produksjon som en del av prosjektets planlegging.

BKK fører for øyeblikket tre forskjellige anleggsregistre. Disse tjener henholdsvis skatteregnskapet, finansregnskapet og rapporteringen til NVE. Det er en forskjell mellom registeret til finansregnskapet og rapporteringen til NVE p.g.a en tidligere praksis for aktivering av prosjekter. Tidligere ble prosjektene aktivert i BKKs regnskap når alle byggeaktivitetene var avsluttet istedenfor når anlegget ble tatt i bruk. Denne praksisen er nå endret. Ingen av anleggsregistrene er en integrert del av regnskapssystemet. Anleggsregistrene er laget av BKK.

Felles anleggsmidler består av Transportmidler, Inventar, edb, maskiner og andre driftsmidler utgjør kr 14.930 pr 31.12.95. Driftsmidlene tilhører det enkelte driftsområde og er fordelt ut på den enkelte resultatenhet etter antall årsverk. Årsverk er i første omgang funnet gjennom registrerte timelister. Felles årsverk for driftsområdet er fordelt til resultatenhet basert på direkte henførte årsverk. Sum årsverk benyttes så til fordelingen mellom produksjon og nett.

Av felles anleggsmidler utenfor driftsområdene (bygninger) utgjør Midtunhaugen 10 den betydeligste posten. Den er fordelt i henhold til kvadratmeter disponert av den enkelte divisjon. (Først ser man hvilken kvadratmeter-andel divisjonene disponerer. Fellesarealene fordeles så i henhold til denne andelen.)

For Energisenteret er hele kapitalen lagt til annen virksomhet (mens en andel av driftskostnadene dekkes av monopolvirksomheten).

Midtungården er i sin helhet fordelt til monopolvirksomheten.

Kurssenteret på Dale samt kostnader til forsikring av barnehagebygget er fordelt etter «Dobbeltnøkkelen», dvs 50% omsetning og 50% årsverk.

NVE
NORGES VASSDRAGS-
OG ENERGIVERK

RAPPORT

Kontrollhandlinger overfor energiverk

Gjennomgåelse av Bergen Lysverker 6.-8.11.95

1. INNLEDNING 2

2. OPPSUMMERING OG KONKLUSJONER 2

3. ORGANISERING 3

3.1 Beskrivelse av virksomheten 3

3.2 Målsettinger for nettvirksomheten 4

3.3 Organisering av selskapet 4
3.3.1 Markedsdivisjonen 4
3.3.2 Divisjon Elnett 4
3.3.3 Divisjon Energi 5
3.3.4 Divisjon TAS (Teknisk administrativ service) 5
3.3.5 Divisjon Entrepenør 6

4. ØKONOMISTYRING 7

4.1 Generelt 7

4.2 Økonomihåndbok 7

4.3 Kontoplan 7

4.4 Budsjettprosessen 8

4.5 Økonomiske rapportering 8

4.6 Konteringer/ kostnadsfordeling 8

4.7 Attestasjon og anvisning 9

5. SAMTALE MED REVISOR (KOMMUNEREVISOREN I BERGEN) 9

6. ÅPNINGSBALANSE/ BALANSESTYRING 10

7. EFFEKTIVISERING 10

1. Innledning

Formålet med NVEs kontrollbesøk var å gjennomgå organisering og økonomistyring i Bergen Lysverker (BL) for å kontrollere den regnskapsmessige og organisatoriske avgrensningen mellom nettvirksomhet og konkurranseutsatt virksomhet.

Deltagere fra Bergen Lysverker: Stabssjef/ assisterende direktør Per Bjarte Hanstveit, Divisjonssjef Elnett Lars Ansteensen, Økonomisjef Dag Simonsen, Regnskapsansvarlig Oddvar Vik, Bernard Haukland, Olav Bjørkås og Nils Røystrand.

Deltagere fra NVE: Steinar Vikingstad og Ketil Grasto. Siri Wiese Hansen og Arild Falch representerte NVEs konsulent (Deloitte & Touche).

NVEs vurderinger fremkommer i sin helhet under kapitel 2 «Oppsummering og konklusjoner». Øvrige kapitler inneholder ingen vurderinger eller subjektive uttalelser fra NVEs side, men er kun ment å være refererende i forhold til de momenter som fremkom under møtet. I den grad det skulle forekomme faktiske feil eller mangler ved refereringen, ber vi om at dette blir kommentert.

2. Oppsummering og konklusjoner

BLs organisering representerer en betydelig utfordring i forhold til NVEs kontrolloppgave. De mange interne transaksjonene gjør det komplisert å etterprøve materiale som blir presentert. Dette gjelder også regnskapsrapporteringen til NVE, slik denne fremkommer for årene 1993 og 1994. Som følge av Bergen Lysverkers organisering vises 85% av Bergen Lysverkers driftskostnader som internprisede tjenester i NVE- rapporteringen. NVEs kontroll med de ulike kostnadsartene blir dermed svært begrenset. I enkelte sammenhenger kan det være vanskelig å vurdere om en gitt kostnadsfordeling på resultatenhetene virker rimelig. På den annen side legger organiseringen og den økonomiske styringen resultat- og kostnadsansvaret nedover i organisasjonen. Isolert sett kan dette virke positivt i forhold til målet om å holde kostnadene nede.

Bergen Lysverkers interne styring og organisering synes å ivareta energilovens krav til regnskapsmessig skille mellom monopol- og konkurranseutsatt virksomhet på en tilfredsstillende måte. Totalt sett finner NVE ikke grunnlag for å si at kostnadsfordelingen mellom monopol- og konkurransevirksomheten er beheftet med betydningsfulle feil. Både systemer og rutiner kan imidlertid forbedres for ytterligere å høyne kvaliteten på det regnskapsmessige skillet. Konkret gjelder dette forhold som dokumentasjon, etterprøvbarhet og kontrollerbarhet i regnskapet samt systemmessig integrering av de ulike delene av regnskaps-/ økonomisystemet.

Organisering og systemer for intern styring er utformet med sikte på å utøve et effektiviseringspress på de ulike resultatenhetene (ved utstrakt bruk av internprising), slik at kostnadene over tid skal reduseres. Det er dermed ikke energilovens krav om regnskapsmessig skille som har vært styrende i forhold til organisasjonsutforming og utvikling av systemer og rutiner. Dette er da heller ikke noe krav fra NVEs side.

De interne kontrollrutinene virker fra NVEs ståsted tilfredsstillende totalt sett. Det er NVEs vurdering at økonomistyringen med tilhørende systemer og rutiner kan ha visse svakheter som

muliggjør en feilfordeling av kostnader og inntekter på resultatområdene uten at de interne kontrollrutinene fanger opp dette. Høy grad av personavhengighet, manglende datasikkerhet og systemintegrering, samt mangelfull etterprøvbarhet av resultater synes å utgjøre elementer som kan gi feilkilder i økonomistyringen. NVE har ikke vurdert i hvilken grad feilmuligheter i systemet har resultert i faktiske feilposteringer som dermed vil medføre feil kostnads- eller inntektsfordeling.

Bergen Lysverker bør etter NVEs oppfatning arbeide for å realisere et integrert økonomi-/regnskapssystem med tilhørende anleggsregister. Dette vil kunne forbedre kvalitet og pålitelighet knyttet til regnskapsinformasjonen. Feilmulighetene vil med et integrert system reduseres, og således bidra til å forbedre forvaltningen av de store verdier som nettanleggene representerer.

3. Organisering

3.1 Beskrivelse av virksomheten

Bergen Lysverkers formål er på en forretningsmessig basis å drive produksjon, overføring og omsetning av energi. Maksimal tillatt avkastning innenfor monopolvirksomheten er en uttalt målsetting.

Bergen Lysverker er 100% eid av Bergen Kommune, og har et politisk valgt styre. Pr. i dag består styret av 8 politikere og 2 representanter fra de ansatte. Antall politikere i styret vil etter hvert bli redusert til 5. Rådmannen i Bergen har møterett og talerett, og i prinsippet en instruksjonsmyndighet overfor administrerende direktør. Alle saker som skal opp til bystyret, eksempelvis årsbudsjettet, skal sendes via rådmannen. Selskapets vedtekter er lagt så nært opp til AS-formen som mulig. Endelig fastsettelse av utbytte til eier skjer med utgangspunkt i regnskapsresultatet. Ny vurdering av selskapsform vil komme opp i forbindelse med ny lov om kommunale foretak.

Bergen Lysverker driver følgende virksomhet:

- Produksjon - produksjon av 434 GWh, eller 12% av forbruket i eget konsesjonsområde
- Overføring - skjer i eget regional-og distribusjonsnett, 3455 GWh i 1994
- Engrosomsetning - utgjør 1/3 av samlet kraftomsetning - 2,7 TWh. (tradingvirksomhet)
- Detaljsalg - 90% markedsandel innefor eget konsesjonsområde. Det er liten eller ingen omsetning utenfor eget område.
- Energirådgivning - 14 everk samarbeider om regionalt enøk-senter; Vestnorsk Enøk AS.
- Prosjektering
- Entreprenørarbeid - entreprenørvirksomhet organisert i egen divisjon
- Utebelysning
- Verksteder

Selskapet har pr. i dag 595 ansatte.

Overføringsnettet er karakterisert av en kablingsandel på 63% i distribusjonsnettet og 50% i regionalnettet. Maksimallasten er på 700 MW, hvorav kjel i snitt utgjør 40 MW. Innmating i Bergen Lysverkers nett skjer fra BKK gjennom 5 utvekslingspunkter.

3.2 Målsettinger for nettvirksomheten

En uttalt målsetting fra eieren er maksimal avkastning på kapitalen, der monopolvirksomhetens avkastning begrenses av NVEs maksimalavkastning.

Bergen Lysverker har som målsetting å redusere overføringstariffen over tid. Dette skal skje både ved en reduksjon av lønns- og øvrige driftskostnader samt ved reduserte investeringer og dermed lavere kapitalkostnader. Det er etablert konkrete, tallfestede resultatmål for virksomhetsområde kraftoverføring (divisjon Elnett). Et av målene for 1996 er at overføringstariffen til husholdninger i prosent av landsgjennomsnittet ikke skal være høyere enn 90%. Det er videre et mål å redusere lønns- og øvrige driftskostnader pr. overført Kwh tilsvarende 1% realreduksjon + den prosentvise volumendringen. En reduksjon av antall ansatte i forhold til dagens nivå er et av virkemidlene.

3.3 Organisering av selskapet

Bergen Lysverker ble omorganisert pr. 1.1.93, og er inndelt i 5 divisjoner. Disse vil endres til 4 divisjoner fra 1.1.96. Da vil Markedsdivisjonen splittes på henholdsvis Elnett og Energidivisjonen. Årsaken til den kommende omorganiseringen er at det i dag ikke er tilstrekkelig samordning og koordinering mellom kjøp og salg av energi. Dagens divisjonsinndeling er som følger:

3.3.1 Markedsdivisjonen

Denne divisjonen omfatter energisalg detalj og utebelysning. Markedsdivisjonen utfører i dag oppdrag for divisjon Elnett når det gjelder kundetjenester. Ved den kommende omorganiseringen vil abonnement, måling og avregning bli lagt under divisjon Elnett. Markedsdivisjonen kan framstilles som følger:

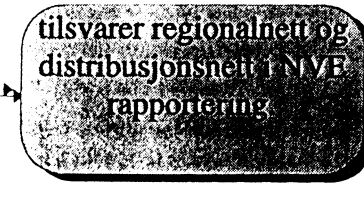
Resultatenheter	**Kostnadsenhet**	**Fordelingsnøkkel**
Energisalg Detalj	Felles	fordeles resultatenheter etter andel lønn
Utebelysning	Teknisk koordinering	
	Avregning	spesiell kalkulasjon

3.3.2 Divisjon Elnett

Dette regnes som monopoldivisjonen i BL. Driftsresultatet her skal tilsvare NVEs maksimalavkastning. Elnett kjøper i dag kundetjenester fra bl.a. Entreprenør og Marked, jf. beskrivelsen under Markedsdivisjonen.

Elnett har idag følgende avdelinger og seksjoner:

Resultatenheter	**Kostnadsenhet**
Kraftoverføing	Felles
	Nettdrift
	Byggherre

Nettkapasitet
Under denne seksjonen ligger kraftsystemplanleggingen. Nettkapasitet identifiserer flaskehalser i nettet og foretar tiltak på kundesiden.

Nettsentral
Nettsentralen er kontinuerlig bemannet og står for drifting og kobling av nettet. Nettsentralen er representert i 5 distrikter med tilsammen 20 ansatte. Dette skal reduseres til 4 distrikter.

Byggherre
Byggherre ivaretar gjennomføring av alle oppgavene som Nettdrift definerer. Her systematiseres oppgavene og byggherre forestår kvalitetssikring før gjennomførelse, herunder vurdering av lønnsomhet,kvalitet og sikkerhet mot tredjepart. BL har som målsetting å tilfredsstille minstekravene i tilsynsloven. Byggherre er inndelt i 3 seksjoner; investering, vedlikehold og kvalitetssikring.

Nettinformasjon
Nettinformasjon har det faglige ansvaret for utarbeidelse av punkttariffene. Nettinformasjon består av 3 seksjoner; nettinfo, nettsalg, geodata.

3.3.3 Divisjon Energi

Resultatenheter	Kostnadsenhet
Kraftomsetning internt Kraftomsetning engros Kraftproduksjon	Felles

Kraftomsetning
Herunder ligger kraftkjøp og salg engros, samt ansvaret for kraftbalansen.

Kraftproduksjon
Kraftproduksjon selger all egenproduksjonen internt til egen omsetningsvirksomhet.

3.3.4 Divisjon TAS (Teknisk administrativ service)
Utfører tjenester for alle de andre divisjonene. Divisjonen kan beskrives nærmere ved hjelp av tabellen nedenunder:

Resultatenheter	Internpris	Kostnadsenhet	Fordelingsnøkkel
Eiendom internt	Leiepris / m^2	Felles	fordeles divisjoner etter andel lønn
Eiendom eksternt	utleie til Bergen ingeniørhøyskole	IT	PC fordeles pr PC annen IT etter antall brukere
Prosjektering	Pris pr ingeniørtime	Kontorservice	fordeles divisjoner etter andel lønn
		Personalservice	fordeles divisjoner etter andel lønn
		Regnskapsservice	internpris etter antall transaksjoner

Regnskapsservice
Herunder ligger regnskap, kasse og økonomisk rådgivning.

Administrativ service
Herunder ligger IT, kontorstøtte, innkjøp og eiendomsforvaltning.

Personalservice
Herunder ligger personal og oppløring, lønn, helse miljø og sikkerhet.

Prosjektering
Utfører elektroteknisk planlegging, prosjektering, tids- og ressursplanlegging, samt prosjektledelse på oppdrag fra Elnett og Energidivisjonen

3.3.5 Divisjon Entrepenør

Entrepenør har 250 ansatte og har følgende funksjoner og kostnadsinndeling:

Resultatenheter	**Internpris**	**Kostnadsenhet**	**fordelings nøkkel**
Montasje	Timepris montører	Felles	fordeles til resultatenheter etter andel lønn
Transport	Pris på bil pr år	Materailadm. felles	påslag på uttak
Lager	Påslag på uttak	Verksteder felles	fordeles verksteder etter andel lønn
Bilverksted	Timepris		
Anleggsverksted	Timepris		
Mek. verksted	Timepris		
Trafoverksted	Timepris		

Montasje
Her er alle montører ansatt. Disse driver vedlikehold og reinvestering / investering for Elnett, samt tjenester for andre divisjoner og eksterne oppdrag.

Fellesfunksjoner
Fellesfunksjoner ivaretar mellom annet divisjonens sekretariatoppgaver, ekstern og intern fakturering, materialadministrasjonssystemer og fakturering.

Materialadministrasjon
Materialadministrasjon har ansvaret for transport, lager og verksteder (bilverksted; mekanisk verksted; trafo verksted).

Prosjektbemanning (Spesialprosjekt)
Seksjonen forvalter divisjonens operative mannskaper, inkludert arbeidsledere og prosjektledere. Seksjonen bemanner prosjektoppdrag etter innmeldte behov fra utpekte prosjektledere.

Distriktsprosjekt
Distrikt vest, syd, sentrum , nord og øst er etablert for å håndtere rask reaksjon på lokale feil i bedriftens nett og nettjenester.

Det vil bli foretatt en ny omorganisering med virkning fra 1.1.96. Den mest vesentlige endringen i forhold til dagens organisering vil bli at abonnementsservice, måling og avregning vil bli lagt under divisjon Elnett. Dermed vil disse funksjonene ikke lenger bli gjenstand for intern omsetning mellom Marked og Elnett som i dag.

4. Økonomistyring

4.1 Generelt

Bergen Lysverker har en definert mål- strategi- og budsjettprosess. Virksomhetens inndeling med 5 divisjoner som igjen er inndelt i resultatenheter muliggjør utforming av konkrete resultatmål og periodisk oppfølging av disse. Bergen Lysverker uttaler selv at man har endel å hente på utforming av gode resultatmål for resultatenhetene samt system for oppfølging av avvik; måloppnåelsen ligger i dag på ca. 60%.

Et sentralt element i Bergen Lysverkers strategi for å oppnå effektivisering og kostnadsreduksjoner er de 16 etablerte resultatenhetene som opererer med egne resultatregnskap (14 av disse opererer med fullfordelte balanseregnskap i tillegg). Ved å etablere divisjoner og resultatområder der det skilles mellom bestillende og utførende enhet ønsker man å ansvarliggjøre og synliggjøre kostnader og inntekter, og dermed anspore til kostnadsreduksjoner. Utstrakt bruk av internprising er det sentrale virkemiddelet. Ansvarsbegrepet avgjør om en kostnad er hjemmehørende på monopol eller konkurranse.

Bergen Lysverkers praktisering av internprisingen innebærer at alle resultatområdene ved årsavslutningen får dekt kostnadene ved sine tjenester, inkludert avkastning på kapitalen. Med andre ord praktiseres selvkostprinsippet. I praksis skjer dette ved at avvik mellom regnskap og budsjett korrigeres ved å endre internprisen ved årets slutt; overforbruk fører til høyere internpris som belastes brukerne og visa versa. Prisen på de tjenester som belastes monopolet er basert på selvkost påplusset NVE-renten på bunden kapital. Justering av internprisene skjer ved en 13. kjøring ved årets slutt når en vet faktisk forbruk i volum (timer, antall osv.) og kroner.

4.2 Økonomihåndbok

Bergen Lysverker har ikke utarbeidet egen økonomihåndbok som gir en samlet oversikt over internkontrollen. Det er imidlertid planer om å utarbeide en slik håndbok.

4.3 Kontoplan

BLs kontoplan benytter deler av den anbefalte kontostrengen til EnFO, men bryter med denne på flere punkter.

Finansregnskap	Internregnskap				
Art	Ansvar	Aktivitet	Virksomehets område	Spesial	Prosjekt

3415	341	1	32	(kan benyttes)	xx.xxxx

Arten angir hvilke inntekter og kostnadstyper det er snakk om; energisalg, lønn, osv.
Ansvaret er knyttet opp mot divisjoner, avdelinger og seksjoner

- Aktivitet skiller mellom drift (1) og aktivering (9)
- Prosjekt: Alle jobber utført av entrepenørdivisjonen føres med prosjektkode. Dette gjelder både investeringsoppgaver og vedlikeholdsoppgaver.
- Virksomhetsområdekoden brukes for å skille mellom de ulike nettnivåene. BL operer ikke med entydige virksomhetsområdekoder, og de må kombineres med ansvarskoder for å gi mening.

4.4 Budsjettprosessen

Budsjettprosessen starter i mai/ juni med utgangspunkt i overordnede mål for virksomheten og den enkelte divisjons resultatmål. Strategiprosessen og budsjettprosessen går dermed i praksis parallelt. Etter at de overordnede mål på divisjonsnivå er trukket opp, budsjetteres det videre nedover på henholdsvis seksjons- og avdelingsnivå. Som hovedregel føres artsbudsjettet på 2 siffer. På ansvarsnivå budsjetteres det helt ned til 3 siffer, jf. beskrivelse av kontostrengen, men dette avhenger av hensiktsmessigheten i det konkrete tilfelle.

Fastsetting av de ulike internprisene skjer med utgangspunkt i budsjettallene. Som følge av den omfattende internprisingen blir budsjettprosessen en iterativ prosess.

Etter Bergen Lysverkers oppfatning vil fokusering på utviklingen i internprisen medføre at det ikke ligger noe insentiv til overbudsjettering eller til å bruke opp budsjettet på slutten av året.

4.5 Økonomiske rapportering

Det er etablert rutiner for vertikal rapportering mellom de ulike resultatansvarsområdene i organisasjonen. Resultatområdene følges opp månedlig i forhold til et periodisert budsjett, og budsjettavvik må forklares.

Ledergruppen (adm.dir., divisjonssjefer samt stabssjef) møtes månedlig og går blant annet gjennom resultat pr. divisjon i forhold til budsjettet. Hvert kvartal skjer en mer inngående rapportering til adm. dir. hvor også seksjonssjefene innenfor hver divisjon deltar. Kvartalsrapporteringen inneholder også prognose for årsresultatet.

Rapporteringen i forhold til etablerte årsmål for divisjonene slik disse fremkommer i eget dokument skjer to ganger i året. I følge BL er det pr. i dag ikke etablert en fullgod kobling mellom måldokumentet og budsjettet. Måloppnåelsen ligger pr. i dag som nevnt på ca. 60%.

Rapportering knyttet til prosjekter skjer månedlig mellom bestillende og utførende enhet.

4.6 Konteringer/ kostnadsfordeling

BL driver som nevnt tidligere utstrakt bruk av internprising. Hovedprinsippet for kostnadsallokering i Bergen Lysverker er volum - pris betraktninger. Alle kostnader som identifieres med en slik sammenheng allokeres etter dette prinsippet.

Internpriser etableres basert på budsjetterte tall. I priskalkylen inngår alle direkte henførbare kostnader til resultatområdet samt deres forbruk av ressurser fra andre resultatområder. I tillegg inkluderes avkastning på resultatområdets bokførte kapitalverdier. For resultområder som server monopolet benyttes NVEs maksimalsats og anleggsmidler tillegges 1% som påslag for netto arbeidskapital. For resultatområder som ikke yter tjenester for monopolet benyttes faktisk regnskapsmessig arbeidskapital.

Siden internprisene er basert på budsjettall oppstår avvik i forhold til faktiske kostnadner på resutlatområdene. Det må derfor justeres for over / underdekning. Dette skjer ved årsavslutning gjennom en justering av internprisene. Faktiske internpriser finnes og resultatområdene korrigeres iht faktisk bruk av resultatområder. På denne måten sikrer man at resultatområder som yter tjenester til monopolet får en avkastning lik maksimal avkastning fastsatt av NVE.

Korrigering av internpriser og faktisk belastning gjøres i en Lotus-modell. Korrigeringer av regnskapet gjøres ved årsavslutning (periode 13). Denne kjøring representerer total mellom 15.000 og 20. 000 transaksjoner.

Tap på kundefordringer knyttet til detaljsalg i Bergen fordeles 50% - 50% til Energi og elnett. Begrunnelsen for dette er tilnærmede like energi- og overføringspriser.

Ikke henførbare kostnader fordeles i hovedsak etter andel lønn.

4.7 Attestasjon og anvisning

Det er utarbeidet et eget reglement knyttet til bestillinger og anvisninger. Bestillingsretten er knyttet til budsjettansvaret. Anvisning skal skje på ledernivået over attestasjon.

Divisjonssjefer har bestillingsrett opp til kr. 1 000 000,-. For seksjonssjefer er bestillingsretten begrenset oppad til kr. 100 000,-. For øvrige ledere med budsjettansvar er bestillingsretten begrenset til kr. 10 000,-.

Det er utarbeidet retningslinjer for hvem som kan inntre som stedfortredere knyttet til bestilling, attestasjon og anvisning.

5. Samtale med revisor (kommunerevisoren i Bergen)

Generelt hadde ikke revisor spesielle anmerkninger til Bergen Lysverkers forretningsførsel. Revisor har bemerket at internkontrollen knyttet til innmating og uttak av kraft kan bli bedre (revisor har her påpekt uoverensstemmelser).

Revisor tilkjennega også at praktiseringen av internprisingen var komplisert og vanskelig å få full oversikt over. Videre uttrykte revisor at anleggsregisteret slik systemet og vedlikeholdet av dette fungerte var lite tilfredsstillende, og at man burde ha anleggsregister som en integrert del av økonomisystemet.

6. Åpningsbalanse/ balansestyring

Åpningsbalansen ble etablert i 1985/86 for å kunne føre et bedriftsøkonomisk regnskap. Fram til 1992 ble det ført regnskap både etter kommunalt prinsipp og bedriftsøkonomisk prinsipp.

Ved etablering av åpningsbalansen gikk man tilbake i gamle årsmeldinger og fant de aktiverte investeringene. Dette var relativt uproblematisk da det var entydig hvilke beløp som var investeringer. Historisk kostnad for investeringer i den gamle og den nye balansen var dermed identisk. Differansen skyldtes dermed alene de bedriftsøkonomiske lineære avskrivningene i den nye balansen.

I 1993 ble det foretatt justeringer av avskrivningssatser for enkelte anleggsgrupper. Man kunne imidlertid ikke i dag si hvilke utslag dette fikk for de bokførte verdiene totalt sett. Justeringene ble foretatt for å innordne seg NVEs retningslinjer.

Pr. i dag er bokført verdi i % av nyverdi for nettanleggene ca. 40%. Bergen Lysverker anser at dette gir et rimelig korrekt bilde av situasjonen, da nettet er relativt mye påkostet de senere år.

Bergen Lysverker opererer i dag ikke med et anleggsregister som data- og systemmessig er en integrert del av økonomisystemet. Anleggsregisteret er basert på en Lotus-fil med manuelle registreringer.

7. Effektivisering

Bergen Lysverker har som målsetting å effektivisere sin virksomhet og redusere overføringstariffen over tid. I forhold til nøkkeltallet Driftskostnader/ kwh levert er det blant annet en uttalt målsetting å oppnå en årlig realreduksjon på 1%, pluss volumendringen i %. Bergen Lysverkers motivasjon for å redusere kostnadene er press fra kunder og eiere.

Ved å fokusere på utviklingen i internprisene på de tjenestene som produseres og tilbys av de ulike resultatenhetene håper en også å realisere kostnadsbesparelser.

NVE
NORGES VASSDRAGS-
OG ENERGIVERK

RAPPORT

Kontrollhandlinger overfor energiverk

Gjennomgåelse av Elverum Elektrisitetsverk 31.10 - 1.11.95

1. INNLEDNING 2

2. OPPSUMMERING OG KONKLUSJONER 2

3. ORGANISERING 2

3.1 Beskrivelse av virksomheten 2

3.2 Organisering av selskapet 3

4. ØKONOMISTYRING 3

4.1 Generelt 3

4.2 Felleskostnader 4

4.2.1 Fordeling av felles anleggsmidler - transportmidler 4
4.2.2 Bygninger 4
4.2.3 Edb 4
4.2.4 Produksjonsrelaterte linjer 4
4.2.5 Innmatingsavgift 4
4.2.6 Kundeservice 4

4.3 Budsjett 5

4.4 Åpningsbalanse 5

5. SAMTALE MED REVISOR 5

6. NVE-RAPPORTERING 6

1. Innledning

Formålet med NVEs kontrollbesøk var å gjennomgå organisering og økonomistyring i Elverum everk for å kontrollere den regnskapsmessige og organisatoriske avgrensningen mellom nettvirksomheten og den konkurranseutsatte virksomheten.

Deltagere fra Elverum everk: Everksjef Einride Sletnes og kontorsjef Finn Midtlid
Deltagere fra NVE: Steinar Vikingstad og Ketil Grasto. Arild Falch representerte NVEs konsulent (Deloitte & Touche).

NVEs vurderinger fremkommer i sin helhet under kapitel 2 «Oppsummering og konklusjoner». Øvrige kapitler inneholder ingen vurderinger eller subjektive uttalelser fra NVEs side, men er kun ment å være refererende i forhold til de momenter som fremkom under møtet. I den grad det skulle forekomme faktiske feil eller mangler ved refereringen, ber vi om at dette blir kommentert.

2. Oppsummering og konklusjoner

Det er NVEs vurdering at Elverum everk bestreber seg på å følge de krav energiloven medfører. Det er ikke avdekket vesentlige feil eller mangler vedrørende interne kontrollrutiner og økonomistyring. Økonomistyringsrutinene virker generelt tilfredsstillende, muligens med unntak av budsjettoppfølging og perioderegnskap til styret (budsjettet blir ikke periodisert). Gjennomgåelse av kostnadsfordeling og fordelingsnøkler gir etter vår vurdering en rimelig fordeling av kostnader på monopol- og konkurransevirksomheten. NVE har ikke funnet vesentlige feil ved Elverums håndtering av felleskostnader. EDB-basert anleggsregister bør etableres som en integrert del av økonomisystemet, slik at feilmulighetene reduseres. Åpningsbalansen vurderes å være OK.

Organisasjonsinndelingen er ikke entydig med hensyn til skille mellom monopol- og konkurransefunksjoner. Everkets struktur og relativt beskjedne størrelse gjør at en og samme person må utføre arbeidsoppgaver på tvers av avdelingsskillene. Gitt at produksjon, omsetning og overføringsvirksomhet skal være organisert i ett og samme selskap, har NVE ingen kommentarer til organisasjonsutformingen.

Konkret fant NVE ett forhold det er grunn til å kommentere, og som Elverum everk må endre i henhold til NVEs «Retningslinjer for beregning av overføringstariffer»:

- Det er ikke hensyntatt at kostnadene knyttet til måling, avregning og fakturering (kundeservice) skal reflektere at egen kraftomsetning har nytte av disse tjenestene. Fordelingen av disse kostnadene skal reflektere dette.

3. Organisering

3.1 Beskrivelse av virksomheten

Elverum Elektrisitetsverk (EE) er et kommunalt eiet distribusjonsselskap med noe kraftproduksjon (2 kraftstasjoner i Glomma). Produksjonen i 1994 var på ca. 125 Gwh, mens samlet salg til kunder i eget konsesjonsområde var på omlag 285 Gwh. EE har ingen omsetning utenfor eget konsesjonsområde.

Eieren er opptatt av at både kraftprisen og overføringstariffen skal være konkurransedyktig i forhold til øvrige everk i Hedmark.

3.2 Organisering av selskapet

EE ble omorganisert pr. 1.1.93. Virksomheten består av en produksjonsavdeling, en nettavdeling og en markedsavdeling. En kontoravdeling er organisert som stabsfunksjon med økonomi og administrasjon som hovedoppgaver.

4 stillinger er direkte knyttet til produksjonsavdelingen. En overingeniør fordeles kostnadsmessig med 50% til teknisk fellesadministrasjon og 50% til produksjon.

Kontoravdelingen har 9 stillingshjemler, hvorav 3 er halve stillinger. Av totalt 7,5 årsverk er 6 ført som fellesfunksjoner, og 1 fullmektig stilling er delt med 50% på lager og 50% på kundeservice.

På nettavdelingen fører overmontører, montører og øvrige fagarbeidere timelister, som avgjør kostnadsfordelingen på henholdsvis monopol- og konkurranse. Overingeniør henføres med 50% til fjernkontroll (virksomhetsområde 83 - samband og fjernkontroll (8 = hjelpefunksjoner)), og 50% til EDB (virksomhetsområde 7630 EDB-avdeling (7= administrasjon/ felles). Materialforvalter føres på material (VO 83), og viderebelastes gjennom et påslag på materialkostnader.

Markedsavdelingen
Overingeniør føres med 75% på marked og 25% på øvrig i kraft av å være avdelingsleder (kundeservice). Avdelingsingeniør for Enøk, engros- og avregning mv. blir fordelt 50% til enøk, 25% til marked (timeavreging og håndtering mot Statnett Marked, og 25% til måling (håndterer eksternleverandører). Avgift på 4000 kr. inntektsføres på nettet og derfor føres kostnaden ved denne håndteringen også til nettet. Kontrollsjef, overinspektør og 4 inspektører fordeles mellom måling og tilsyn, hvorav en stilling føres direkte til måling. 2 fullmektiger og 1 målermontør føres direkte på måling.

Styret har månedlige møter. Økonomisk rapportering skjer hvert kvartal. Styrets oppfølging er på enkelte områder svært detaljert. Oppfølgingen skjer imidlertid ikke mot et periodisert budsjett. Everksjefen anser at håndtering av markedet og risikoen ved kraftomsetning er den største utfordringen framover. Everket står ikke overfor store investeringsoppgaver på nettsiden, da man anser at nettet har en god standard.

4. Økonomistyring

4.1 Generelt

EE benytter EnFOs anbefalte kontoplan i økonomistyringen. Kontoplanen synes å være gjennomgående. Monopol- og konkurransevirksomhet skilles ved hjelp av formålsbegrepet i kontostrengen.

EE har ikke utarbeidet egen økonomihåndbok som gir en samlet oversikt over internkontrollen. De dokumenter som ble forelagt NVE gir imidlertid samlet sett en god

oversikt. Anvisningsmyndigheten ligger til de enkelte avdelingssjefer, mens det kun er everkssjefen som har attestasjonsansvar. Styreformann attesterer på everksjefens regninger

Timelister har vært ført i everket over en årrekke. Dette har investeringsmyndighetene sørget for ved at timer som egne montører bruker på investeringsoppgaver skal belastes investeringsavgift, mens dette ikke gjelder for driften.

Anleggsregister er etablert i tekstbehandling. Avskrivninger beregnes som prosent av avskrivningsgrunnlaget. Avskrivningsgrunnlaget fremkommer som historisk anskaffelseskostnad redusert for anskaffelseskostnad ved ferdig avskrevne anlegg. Ved stikkprøve ble det påvist unøyaktighet i avskrivningene.

4.2 Felleskostnader

4.2.1 Fordeling av felles anleggsmidler - transportmidler

Balanseverdier er i sin helhet henført til nettet. Det samme er avskrivninger i rapporteringen til NVE. Det ble hevdet at bilene for alle praktiske formål kun blir benyttet av nettet. Unntaket er el - bil som er belastet marked, selv om den i stor grad benyttes i forbindelse med tilsyn.

I internregnskapet er avskrivninger inkludert i kilometergodtgjørelse sammen med alle andre bilkostnader. For å få rapporteringen til NVE til å gå opp er fordeling felleskostnader brukt for å saldere forskjellen.

4.2.2 Bygninger

Avskrivninger på administrasjonsbygningen er fordelt etter kvadratmeter benyttet av den enkelte funksjon. Andre fellesfunksjoner får dermed sin andel av adm. bygget før de fordeles videre. Bokført verdi av administrasjonsbygningen er fordelt etter skjønn med 25% til konkurranse og 75% til monopol. Etter everksjefens vurdering innebærer dette en undervurdering av de kostnadene som tilhører monopolet.

4.2.3 Edb

Edb fordeles etter edb- ansvarliges vurderinger omkring hvem som nyter godt av tjenesten.

4.2.4 Produksjonsrelaterte linjer

Kraftverket har en 2 - 300 meter kabel som i sin helhet er henført produksjon.

4.2.5 Innmatingsavgift

Innmating av egen produksjon regnes innmatet til HEAs regionalnett. Tilsvarende regnes hele uttaket som uttak fra HEAs regionalnett. Distribusjon blir således ikke godtgjort for innmating.

4.2.6 Kundeservice

Ingen kostnader knyttet til kundeservice er belastet konkurranseutsatt virksomhet, da dette oppfattes å være en kostnad som nettet ville måttet bære uavhengig av egen omsetning eller ikke.

4.3 Budsjett

Budsjettmålsetting er ikke klart definert av styret. Implisitt krever eiere og styret at budsjettet skal tilfredsstille en konkurransedyktig kraftpris og lave overføringstariffer. Utbytte til kommunen forventes å ligge mellom 2 og 3 mill. kroner årlig.

Budsjettprosessen starter ved at everksjef og kontorsjef utarbeider et budsjettforslag. Budsjettforslaget oversendes avdelingssjefer for kommentarer, tilføyelser eller kutt. Det reviderte budsjettet vurderes av everksjef og kontorsjef i forhold til budsjettmålsetting. Det endelige årsbudsjettet vedtas av kommunestyret. Tilleggsbevilgninger i forhold til dette vedtatte budsjettet må opp til kommunestyret for ny behandling. Styret vedtar omdisponeringer innenfor vedtatt budsjett.

Budsjettansvaret er lagt til avdelingsdirektører. Ansvaret begrenser seg til å holde budsjettet. Everksjef rapporterer regnskap mot budsjett hvert kvartal. Kvartalsrapport viser regnskapet så langt i forhold til årsbudsjettet. Budsjettet er satt opp for hele året og er ikke periodisert pr. kvartal eller måned. Den enkelte avdelingssjef må forklare eventuelle budsjettavvik. Dette gjøres gjennom dialog med everksjef, og det er ikke rutiner for skriftlig avviksforklaringer.

Investeringsbudsjettet utgjør rammen for kommende års nyanlegg og forbedringer. Innenfor denne rammen kan everksjef disponere i forhold til behov og prioritere mellom aktiviteter.

4.4 Åpningsbalanse

Åpningsbalanse ble etablert pr 01.01.91. Ved beregning av åpningsbalanse ble faktiske aktiverte nyanlegg lagt til grunn. Verdier for dette ble hentet fra årsrapporter og avskrevet lineært iht. anbefaling. Felles anleggsmidler ble aktivert på tilsvarende måte etter regnskapsmessig historisk kostnad. Fornyelser er ikke aktivert historisk. Ved etablering av åpningsbalanse ble ikke fornyelser/ reinvesteringer aktivert. Historiske tilknytningsavgifter hentet inn på lavspentnettet er ikke kommet til fratrekk.

Ved etableringen av åpningsbalanse ble det fokusert på anleggssiden. Eksempelvis ble feriepenger periodisert etter dette. I det året dette ble gjort vil vi få en dobbeltføring av kostnadene. Avskrivninger gjøres året etter aktivering. Dette prinsippet er brukt ved etableringen av åpningsbalanse og benyttes fortsatt. Refusjoner for fellesarbeid med televerket er ikke kommet til reduksjon i kapitalgrunnlaget.

Bokført verdi ligger på 23% av antatt nyverdi, slik denne er beregnet av Elverum. Gatelys er trukket ut av Elverums balanse i 1993. Verdiene ble da overført kommunen.

5. Samtale med revisor

Revisor betrakter everkets internkontrollrutiner som gode. De betrakter everkets økonomikompetanse å være god. Everket utarbeider selv årsregnskap og rapportering til NVE. Revisors jobb er å kontrollere det ferdige materialet. Revisor bistår lite som konsulent.

Revisors jobb i forbindelse med NVE-rapporteringen synes å begrense seg til å sjekke totaltallene for finansregnskapet mot resultatenhetene. Man ser på fordelingen mellom

enhetene uten noen nærmere vurdering av rimeligheten av denne fordelingen. Revisjonen føler seg trygg på de tall som kan hentes rett ut av regnskapssystemet. Her støtter revisjonen seg i stor grad til den jobb som er gjort løpende gjennom året. Revisjonen har ikke konkret vurdert rimeligheten i fordelingsnøklene, men er blitt forespurt ved anledninger om de fant fordelingsnøklene rimelige.

6. NVE-rapportering

EEs rapportering til NVE ble gjennomgått. Følgende punkt ble bemerket:

- Kostnadene knyttet til måling, avregning og fakturering belastes i sin helhet monopolvirksomheten. I henhold til NVEs retningslinjer skal det tas hensyn til at konkurranseutsatt virksomhet nyter godt av denne tjenesten, og således må bære sin rettmessige andel av kostnadene.

NVE
NORGES VASSDRAGS-
OG ENERGIVERK

RAPPORT

Kontrollhandlinger overfor energiverk

Gjennomgåelse av Troms Kraftforsyning 26.-27.10.95

1. INNLEDNING 2
2. OPPSUMMERING OG KONKLUSJONER 2
3. ORGANISERING 3
   3.1 Beskrivelse av virksomheten 3
   3.2 Organisering av selskapet 3
4. ØKONOMISTYRING 4
   4.1 Generelt 4
   4.2 Økonomihåndbok 5
   4.3 Regnskapssystemer 5
   4.4 Kontoplan 5
   4.5 Budsjettprosessen 7
   4.6 Økonomiske rapportering 8
   4.7 Konteringer 8
   4.8 Attestasjon og anvisning 8
   4.9 Kostnadsfordeling 8
5. SAMTALE MED REVISOR 9
6. ÅPNINGSBALANSE/ BALANSESTYRING 9
7. EFFEKTIVISERING 9

1. Innledning

Formålet med NVEs kontrollbesøk var å gjennomgå organisering og økonomistyring i Troms Kraftforsyning (TK) for å kontrollere den regnskapsmessige og organisatoriske avgrensningen mellom nettvirksomhet og konkurranseutsatt virksomhet.

Deltagere fra Troms Kraftforsyning: Kåre Åsland (Ass. dir.), Eivind Steinholt (leder for divisjon nett), Pål Ivar Hansen (Nettsjef regional- og distr. nett), Guri Anne Nilsen (Økonomikonsulent), Bjarne Eilertsen (Økonomisjef), Arild Åsmo (Avd. ingeniør) samt Frode Danielsen (ledende revisor).

Deltagere fra NVE: Steinar Vikingstad, Ketil Grasto. Siri Wiese Hansen representerte NVEs konsulent (Deloitte & Touche).

NVEs vurderinger fremkommer i sin helhet under kapitel 2 «Oppsummering og konklusjoner». Øvrige kapitler inneholder ingen vurderinger eller subjektive uttalelser fra NVEs side, men er kun ment å være refererende i forhold til de momenter som fremkom under møtet. I den grad det skulle forekomme faktiske feil eller mangler ved refereringen, ber vi om at dette blir kommentert.

2. Oppsummering og konklusjoner

Energilovens krav om et klart skille mellom monopol- og konkurranseutsatt virksomhet virker godt innarbeidet i TKs organisasjon. Organisering og økonomistyring virker tilfredsstillende med henblikk på riktig henføring av kostnader og inntekter.

TK er nylig omorganisert blant annet for i større grad å rendyrke skillet mellom monopol- og konkurransevirksomhet. Tatt i betraktning selskapets virksomhetsområder og at ønsket fra eierne er en fortsatt vertikal integrering, har NVE ingen kommentarer til organisasjonsformen. Selv om organisasjonen ikke er entydig og klart skilt med hensyn til monopol vs. konkurranse (eks. at fellesfunksjonen driftssentral ligger under markedsdivisjonen), virker de etablerte rutinene for intern styring tilfredsstillende i forhold til kravet om et klart regnskapsmessig skille.

Generelt synes rutinene for økonomistyring og internkontroll gode. Anleggsregisteret bør imidlertid etableres som en integrert del av økonomisystemet, slik at feilmulighetene reduseres.

TK har gjennomgående lagt seg på høyere avskrivningssatser for anleggsmidlene enn det Norges Energiverkforbunds publikasjon nr. 355 - 1989 tilsier. NVE vil be TK om å få se dokumentasjonsgrunnlaget/ de skjønnsmessige vurderingene som ligger til grunn for avskrivningssatsene.

Konkret fant NVE to forhold det er grunn til å kommentere spesielt, og som TK bør endre i henhold til NVEs «Retningslinjer for beregning av overføringstariffer».

- TK har ikke belastet produksjonen med innmatingstariff i henhold til retningslinjene; bruksuavhengige ledd (tilknytnings- og effektavgift) er ikke belastet produksjonen.

Energileddet (tapsleddet) i innmatingstariffen er beregnet med negativt fortegn på grunn av produksjonsunderskudd i området. Sistnevnte er forenlig med retningslinjene.
- TK har ikke hensyntatt at kostnadene for måling, avregning og fakturering (kundeservice) og dermed kostnadsfordelingen skal reflektere at også egen kraftomsetning har nytte av disse tjenestene.

Begge punktene dreier seg om kostnader som ved en endring i henhold til retningslinjene vil redusere kostnadsgrunnlaget for overføringstariffen. Driftsresultatet i den konkurranseutsatte virksomheten vil reduseres tilsvarende. NVE har pr. i dag ikke oversikt over hvor mye dette tilsammen kan dreie seg om i kroner og øre. Det forutsettes at TK ordner opp i ovennevnte forhold og orienterer NVE om hva som foretas.

3. Organisering

3.1 Beskrivelse av virksomheten

Troms Kraftforsyning er et vertikaltintegrert everk med produksjon, omsetning, overføring og distribusjon av energi. I tillegg driver selskapet med noe fjernvarme som hovedsaklig leveres til Regionsykehuset og Universitetet i Tromsø. TK er eid med 40% av Tromsø kommune og 60% av Troms Fylkeskommune. Det offentlige eierskapet innebærer en politisk styring av virksomheten.

I 1994 produserte selskapet 1120 Gwh i 12 egne og 5 deleide kraftverk. Omsetningen var på 2080 Gwh fordelt på ca. 58 000 kunder. 390 årsverk er knyttet opp mot selskapet, fordelt på 6 kontorsteder. Hovedkontoret er i Tromsø.

TKs områdekonsesjon omfatter 15 kommuner i Troms fylke. De avgiftsmessige forholdene innenfor konsesjonen er noe problematiske på grunn av differensiert el.avgift og produksjonsavgift (avgiftssystemet følger kommunegrensene). Dette stiller store krav til økonomi- og avregningssystem.

3.2 Organisering av selskapet

Selve organiseringen av virksomheten medfører ikke et rendyrket skille mellom monopol- og konkurranseaktiviteter. Eksempelvis er driftssentralen, som utfører oppgaver både for produksjons- og nettvirksomheten, organisert under Markedsdivisjonen. Selve organisasjonsplanen viser 4 divisjoner med Adm. dir. som øverste administrativ leder, avdeling for fellesfunksjoner (økonomi, edb, personal etc.), og divisjoner for henholdsvis produksjon, marked og nett. Selskapets organiserte ledergruppe består av AD, divisjonssjefene, ass. dir.(leder for fellesfunksjoner), personalleder, informasjonsleder samt økonomisjef. Ledergruppen møtes en gang pr. uke.

AD er av den oppfatning at det er noe «slack» i organisasjonen, og TK har som målsetting å øke effektiviteten og redusere kostnadene over tid. Denne målsettingen gjelder for virksomheten totalt sett, dvs. både for monopol- og konkurranseaktiviteter. Eksempler på tiltak for å redusere kostnadene og øke effektiviteten er innføring av ansettelsesstopp samt samarbeid med andre everk om innkjøp. Målsettingene om effektiviseringsforbedringer og kostnadsreduksjoner er ikke tallfestet. Det er imidlertid uttalt at overføringstariffen skal være mest mulig stabil over tid. Målet om kostnadsreduksjoner er motivert av krav fra eiere,

kunder og opinionen. Selskapets organisasjonskultur gjenspeiler ikke noe skille mellom nettvirksomhet og konkurranseutsatt virksomhet. Det er oppfatningen internt at selskapet som helhet lever under konkurranseutsatte rammevilkår som stiller krav til forbedringer.

4. Økonomistyring

4.1 Generelt

TK ønsker å styrke internkontroll og økonomisk styring. Det arbeides bevisst for å øke forståelsen for økonomiske sammenhenger og betydningen av økonomisk styring blant alle selskapets ansatte. Filosofien er at det hjelper lite med gode rutiner dersom de ansatte ikke har motivasjon og kompetanse til å følge opp rutinene i praksis. Det søkes å etablere en god felles forståelse og samkjøring mellom de ulike yrkeskategoriene i selskapet.

Det er blitt arbeidet med å rendyrke skillet mellom konkurranse- og monopolaktiviteter i enda større grad. Eksempler på dette er internfakturering der produksjonsdivisjonen utfører tjenester for nettdivisjonen (eller omvendt) samt at montørene fører timelister på de prosjektene som gjennomføres.

TK skiller mellom drift, vedlikehold, investering og reinvestering i økonomistyringen. Begrunnelsen er ønsket om å vite hva pengene brukes på, slik at man enklere kan vurdere sammenhenger. Et eksempel er at dersom vedlikeholdet økes, vil driftskostnadene bli redusert. Imidlertid er det de samme folkene som brukes. TK mener denne oppdelingen muliggjør bedre intern styring og oppfølging, samt planlegging av virksomheten.

Det bør nevnes at TK i henhold til NVEs retningslinjer viser overføringskostnaden og kraftkostnaden hver for seg i fakturaen til kundene.

Totalt arbeider ca. 10 personer med økonomi/ regnskapsfunksjonen sentralt i TK. Egen Controller underlagt ass. dir. foretar selvstendige kontrolltiltak.

Selskapets økonomisjef er relativt nyansatt, og vil i 1996 prioritere følgende oppgaver med å utvikle økonomistyringen:

- utvikling av gode nøkkeltall for å måle bl.a. effektivitet og forbedringer
- økt fokus på innkjøps- og lagerfunksjonen; vurderer blant annet å bruke leverandørene som lager
- andelen felleskostnader skal ned, dvs. at andelen direkteførte kostnader øker
- hyppigere rapportering av kostnader og inntekter knyttet til virksomhetsområdene
- Kontinuerlig vurdering av nøkkel for fordeling av felleskostnader og felles anleggsmidler.
- Kortere etterslep i tid mellom aktuell rapporteringsmåned og frem til rapporteringen er klar. (Mål: den 10. i påfølgende måned). Etterslepet mellom kontering og rapportering har hittil vært for stort.
- Vurdere innføring av helt nytt økonomisystem.

4.2 Økonomihåndbok

TK har ikke utarbeidet egen økonomihåndbok som gir en samlet oversikt over internkontrollen. De dokumenter som ble forelagt NVE gir imidlertid samlet sett en god oversikt.

4.3 Regnskapssystemer

TK benytter økonomisystemet Ecolink. Systemet vurderes av TK som driftssikkert og pålitelig. Det anses som en svakhet at systemet pr. i dag ikke er integrert med systemet for måling og avregning (Albatross). Det er imidlertid gode muligheter for å få til en slik integrering. Anleggsregister er ikke en integrert del av økonomisystemet, men er etablert i Excel som regneark.

4.4 Kontoplan

Kontoplanen er i det aller vesentligste lik EnFOs anbefaling. Artskostnad spesifiseres på 4 siffer (eks. 3012 Energisalg tariff H4), ansvar spesifiseres på 2 siffer (eks. 70 Serviceseksjonen/ Kåre Aasland). Ansvarskoden vurderes utvidet til 3 siffer. Formål (virksomhetsområde) spesifiseres på 3 siffer (eks. 233 Fordelingsanlegg, sjøkabel). Formålskoden avgjør om posteringen skjer på monopol- eller konkurranseutsatt virksomhet. Objekt er en ytterligere spesifisering av formålsbegrepet. Den enkelte avdeling eller sone kan selv i stor grad definere de enkelte objekter. Dette gjør at avdelingene selv kan følge opp sitt kostnadsforbruk løpende.
Ved å ansvarliggjøre avdelingene for sitt eget kostnadsforbruk etableres automatisk en ytterligere kontroll på at kostnaden havner på rett sted.

TKs kontoplan bygger på hovdprinsippene til Enfo, men bryter noe med denne på enkelte punkter.

Finansregnskap	Internregnskap			
Art	Ansvar	Formål	Objekt	Anleggsdel
3012	70	233		

Arten angir hvilke inntekter og kostnadstyper det er snakk om; energisalg, lønn, osv.
Ansvaret er knyttet opp mot organisasjonsstrukturen som vist nedenunder:

Produksjonsdivisjon	**Nettdivisjon**	**Markedsdivisjon**	**Fellestjenester**
Produksjonsdivisjon	Nettdivisjon	Markedsdivisjon	Direktør
	Overføring	Energiavdeling	FOU - funksjonen / Driftsledelse
Elektroavdeling	Sone 1 - Bardufoss	Driftssentral	fellestjenester, ass direktør
Kraftverk	Sone 2 - Silsand		Personaltjeneste
	Distribusjon Tromsø		Informasjonstjeneste
Transformatorstasjoner	Sone 4 - Storsteinnes		Økonomiavdeling
Bygningsavdeling	Sone 5 - Sjøvegan		Materialadm. avdeling
Nyanlegg - bygningsmessig	Sone 6 - Lyngseidet		EDB - avdeling
Kraftverk,	Nettavdeling		Sekretariat/arkiv/kantine

reguleringsanlegg			
Traforstasjoner, adm. bygn, boliger	Måleravdeling		Troms Fagprøvesenter
	Abonnement		
	Tilsyn		

Organisatorisk inndeling på tvers av monopol / forretning
Organiseringen skiller ikke klart mellom monopol- og konkurranseaktiviteter. Under distribusjonsseksjonen ligger både nettfunksjonen og markedsfunksjoner. TK er organisert med 5 sonekontorerer foruten hovedkontoret i Tromsø, og hver av disse sonene fungerer som selvstendige avdelingskontorer med både nett og omsetning.

Skille mellom monopol og produksjon gjøres ved hjelp av formålskoden. Formålskoden er på 3 siffer og er sammensatt av et hovedformål eller en "aktivitetskode" på ett siffer, samt en formålsspesifikasjon på to siffer. Aktivitetskoden definerer om kostnaden er en drifts- og vedlikeholdskostnad eller en aktiveringskostnad. I tillegg brukes denne koden til å definere noen virksomhetsområder. Akivitetskoden har følgende inndeling:

Hovedformål (aktivitet)	**Kommentar**
0. Felles	her føres lønn til fordeling
1. Administrasjon	Her føres mellom annet lønn ved teknisk fellesadministrasjon (ref enfo, VO 77.)
2. Drift	alle kostnader forbundet med driftsaktiviteter føres med kode 2
3. Vedlikehold	alle kostnader forbundet med vedlikeholdsaktiviteter føres med kode 3
4. Energisalg	
5. Utvikling	
6. Sekundær virksomhet	
7. Utvidelse fordelingsnett	
8. Investering (som aktiveres)	Nyanlegg føres her

Formålet kombinert med formålsspesifikasjonen gir hovedformålet. Skillet mellom monopolaktiviteter og konkurranseutsatte aktiviteter er gjort ved hjelp av formålsspesifikasjonen. TK har følgende formålsspesifikasjoner for monopolet:

Formåls spes	**Monopol**	**Formåls spes**	**Konkurranseutsatt**
30 - 36	Fordelingsanlegg 132 7 66 kV	10 - 13	Produksjonsanlegg
40 - 43	Fordelingsnett, Høyspenning		
45	Nettstasjon		
50 - 59	Fordelingsnett, Lavspenning		

TKs formålsspesifikasjoner er imidlertid ikke konsekvent gjennomgående og må kombineres med hovedformålet for å få en entydig definering.

Eksempel

Formålskode	**Betydning**
212	Drift, kraftstasjon
412	Energikjøp, engros
512	Teknologisk FOU, produksjon
612	Arbeid for andre avg. fritt

Formålsbegrepet styrer altså bokføring på konkurranse- og monopolvirksomhet.

Montører er en gruppe ansatte som både arbeider for monopolet og den konkurranseutsatte virksomheten. Montørene er i sin helhet underlagt nettdivisjonen. For å skille de ulike resultatenhetene fører montørene timelister. Timelister føres på formål og objekt Objekter styres av den enkelte avdeling etter behov og indikerer kostnadsbærere.

Ekempel; Objekter definert for fordelingsnett for sone 1

Objektnummer	**Objektbetegnelse**
1000	Uspeisfisert, kabelpåvisning
1001	Linjebefaring
1002	Skogrydding
1004	Forsterkning linjer / kabler
1005	Utskifting trafoer
1006	Modernisering, nettstasjoner
1007	Skell / Utbedring jordelektrode
1008	Feilsøking / Feilretting
1009	Kortslutningsindikatorer
1010	Linjeskillere / Linjebrytere

4.5 Budsjettprosessen

De respektive divisjonssjefer er alle ansvarlige for sin divisjons budsjett. Felleskostnadene fordeles allerede i budsjettprosessen, og belastes månedlig. Slik det er i dag, blir de respektive avdelinger å betrakte som kostnadssentra. Det er imidlertid en målsetting å få henført inntekter til avdelingene i større grad. Dette kan skje via økt grad av internprising, men det er foreløpig uklart om dette er en ønskelig utvikling.

Budsjettoppfølgingen skjer månedlig, men kun for everket totalt sett. Budsjettet følges opp på ansvar, dvs. 2 siffer. Oppfølgingen skjer imidlertid ikke i forhold til et periodisert budsjett, men kun årsbudsjettet. Det vurderes problematisk å periodisere budsjettet, og nytten av det er

blitt vurdert som liten. Dette vil imidlertid bli tatt opp til ny vurdering. Etterslepet mellom postering og rapportering vurderes å være for langt, og det arbeides med å forkorte dette etterslepet.

4.6 Økonomiske rapportering

Økonomiavdelingen utarbeider månedlig rapporter som distribueres til Styret, revisor, ledergruppe samt ansvarlige for investeringer. Styret og ledergruppen får resultatregnskap og balanse for TK totalt. I tillegg får de et regnskap som viser monopolvirksomheten og den konkurranseutsatte virksomheten for seg. Videre utarbeides det jevnlig interne rapporter på divisjonene.

4.7 Konteringer

Konteringer skjer fortløpende i TKs økonomisystem.
Det er ansatt en controller som foretar selvstendige analyser og sjekker kvaliteten på konteringene. Kontrolleren er underlagt assisterende direktør, og fristilt i forhold til organisasjonen forøvrig. Kontrolleren har tilgang til alle divisjoner, og skal avlaste ekstern revisor. Viktige oppgaver er å sjekke om rutiner fungerer som avtalt, sjekker avstemminger og at det er tilfredsstillende dokumentasjon på disse. Videre gjennomfører kontrolleren rutiner for feilsøk i kontostrengen. Målet er blant annet en bedre kvaliteten i konteringen over tid.

4.8 Attestasjon og anvisning

Kun divisjonssjefene har attestasjonsansvar. Generelt har den som kjøper inn anvisningsansvaret. TK har ansatt en egen økonomikontroller som utfører kontrollhandlinger på tvers av organisasjonen. Kontrolleren gjennomgår og kvalitetssikrer økonomirutiner (eks. attestasjons- og anvisningsrutiner).

4.9 Kostnadsfordeling

Kun montører fører timelister. Timene registreres på objekt og på grunnlag av en på forhånd definert arbeidsordre som angir formål. Formålet bestemmer hvor kostnaden havner. Ansatte på driftssentralen (lagt under Markedsdivisjonen) fordeles etter en prosentvis fordeling på basis av tidsstudier (egen nøkkel). Ansatte på virksomhetsområde Felles fordeles etter nøkkel (andel direkteførte lønnskostnader). Overingeniører (5 stk) fordeles etter en nøkkel basert på erfaringstall.

Når avdelingene utfører tjenester for hverandre, skjer «oppgjøret» ved en internfakturering. Internfaktureringen skjer på grunnlag av de direkteførte kostnadene samt avskrivninger og avkastning. Førte montørtimer blir dermed en kostnadsfaktor. Økonomisjef er usikker på om økt bruk av internprising og internfakturering er den rette veien å gå for å ansvarliggjøre kostnadsforbruket.

Det er en målsetting å fullfordele og ansvarliggjøre bruken av kostnader i større grad. Dette er en følge av at den enkelte avdeling skal målstyres i større grad enn i dag, blant annet gjennom bruk av nøkkeltall. Dette betyr at andelen kostnader som fordeles ved bruk av fordelingsnøkkel reduseres. I dag fordeles felleskostnader ved bruk av fordelingsnøkkel lik andel direkteført lønn. Ledermøtet enes om hvordan fordelingsnøkkelen skal være.

Eksempel på internfakturering:

Fellesaktivitet	Plassering
Produksjonslinjer	Plassert på nettet. Faktureres Produksjon en gang i året etter totalkostnad pr km linje ganger antall kilometer produksjonslinjer

TK selv var av den oppfatning at dagens kostnadsfordeling reelt sett betød at monopolet ble belastet en for liten andel av de totale kostnadene. Dette skyldtes hovedsaklig at fordelingsnøkkelen (andel direkteført lønn) for enkelte av de felles fordelte kostnadene etter TKs syn innebærer at en for liten andel av kostnadene blir belastet nettet i forhold til nettets reelle bruk/ nytte.

5. Samtale med revisor

TKs revisor er Jensen & Co. ANS. Revisor har lite eller ingenting å påpeke når det gjelder TKs internkontroll og kvalitet på regnskapet. Revisor er inne på en kontinuerlig basis. Samarbeidet er nært, og revisor har ingen problemer med å få fatt i nødvendig dokumentasjon/ informasjon. TKs bruk av gjennomgående høyere avskrivningssatser enn det EnFOs anbefaling tilsier er basert på skjønn. Dette skjønnet er godtatt av revisor.

6. Åpningsbalanse/ balansestyring

Åpningsbalansen ble etablert i 1989 for samtlige anleggsaktiva. Etableringen var relativt uproblematisk da historiske anskaffelseskostnader var lett tilgjengelig for anleggsmidlene. Ved å trekke ut beregnede akkumulerte bedriftsøkonomiske avskrivninger ble åpningsbalansen etablert.

TK har gjennomgående lagt seg på høyere avskrivningssatser for anleggsmidlene enn det Norges Energiverkforbunds publikasjon nr. 355 - 1989 tilsier. Begrunnelsen for å benytte høyere avskrivningssatser er at værforhold og klima innebærer en betydelig større slitasje på anleggene.

7. Effektivisering

Det arbeides for å effektivisere og få ned kostnadene i TK - uavhengig av om virksomheten er konkurranseutsatt eller monopol. Områder det fokuseres på er logistikk (innkjøp/ lagerhold), utvikling av målstyring og måltall for den enkelte avdeling, herunder ytterligere ansvarliggjøring av kostnader. Det foreligger imidlertid ingen tallfestede mål for effektiviseringen.

Denne serie utgis av Norges vassdrags- og energiverk (NVE)
Adresse: Postboks 5091 Majorstua, 0301 OSLO

I 1996 ER FØLGENDE PUBLIKASJONER UTGITT:

Nr 1 Berdal Strømme a.s.: Kostnader for hovedkomponenter i kraftsystemet. (28 s.)

Nr 2 Astrid Voksø og Svein Homstvedt (red.): Inngrepsindikator for vassdrag. (37 s.)

Nr 3 Ole Tom Djupskås: Kraftpriser til husholdninger pr. 1.januar 1996. (7 s.)

Nr 4 Eva Skarbøvik og Per Einar Faugli (red): Anvendt vassdragsforskning - en analyse av fremtidige behov. Rapport fra seminar på Hell 20. og 21. november 1995. (118 s.)

Nr 5 Steinar Vikingstad: Nøkkeltall for regional- og distribusjonsnettet. (10 s.)

Nr 6 Nils Yngve Berg, Kjetil Sandsbråten, Eva Skarbøvik og Gry Berg: FoU- prosjekter 1993/94 innen vassdrags- og energisektoren. (154 s.)

Nr 7 Pia Rystam: Kvalitetssäkring av hydrologisk dataproduktion. Ett projekt för kartläggning och analys av hydrolgisk dataproduktion. (54 s.)

Nr 8 Inger Sætrang (red.): Statistikk over overføringstariffer i distribusjonsnettet 1996. (28 s.)

Nr 9 Elisabeth Sand og Rolv Bjelland: Analyse av netteieres valg av avkastningssats. (13 s.)

Nr 10 Ole Tom Djupskås: Kraftmarkedsundersøkelse pr 1.2.1996. (21 s.)

Nr 11a Toril Almenningen: Museer, informasjonssentre og NVE. Rapport fra FoU-prosjektet "Vassdragsformidling og organiseringsbehov". (69 s.)

Nr 11b Inger Sætrang (red.): Oversikt over vedtak i tvistesaker andre halvår i 1995. Tariffer og vilkår for overføring av kraft. (9 s.)

Nr 12 Inger Sætrang: Oversikt over vedtak i reguleringssaker andre halvår i 1995. Vilkår for intern organisering og regnskap. (6 s.)

Nr 13 Inger Sætrang (red.): Statistikk over overføringstariffer i regionalnettet 1996. (18 s.)

Nr 14 Kjell Arne Moi og Frode Trengereid: Nasjonal utbyggingsplan for overføringsanlegg i elkraftsystemet, 1995-2005. (56 s.)

Nr 15 Ketil Grasto (red.): Skille mellom monopol- og konkurranseutsatt virksomhet. Erfaringer fra møter med 19 energiverk. (8 s.)

NORGES VASSDRAG
OG ENERGIVERK
00535281